

जानेवारी २००६

शिवदासाचें 'भांगरसाल'
पिकून आयलें !

GOMANT BHARATI SAMMELAN
गोमन्त-भारती संमेलन
१९९९-२००० • १९९९-२०००

गोमन्त-भारती संमेलन भायल्या नायकांचे उमाले
अलिवासी भारतीय संमेलनाफुडलें आव्हाल

Memories. Forever... forever.

Goa. There's so much that it offers. Picturesque spots.

Majestic monuments. Awe-inspiring temples and churches. Enchanting backwaters.

Exotic flora and fauna. Sun-drenched beaches. And tantalizing cuisine.

Always leaves you with a lifetime of memories.

DEPARTMENT OF TOURISM

www.goatourism.org

GOVERNMENT OF GOA, Patto, Panaji, Goa - 403 001, India. Tel.: 0832 - 2438750 / 51 / 52. Fax: 0832 - 2438756

For reservation of accommodation, sightseeing, boat cruises contact: **GOA TOURISM DEVELOPMENT CORPORATION LTD.**, Trionora Apartments, Dr. Alvares Costa Road, Panaji, Goa 403001. Tel: 0832 - 2224132, 2226728, 2226515, 2436666. Fax: 0832 - 2423926 e-mail: gtdcorp@sancharnet.in website: www.goa-tourism.com

वर्स : ५ अंक १

जानेवारी २००६

मोल १० रुपया

मुखेल संपादक

दिलीप बोरकार

मुद्रक आनी प्रकाशक

दिलीप बोरकार

मुद्रण थळ

इम्प्रेसन, गोंधळी गल्ली, बेळगांव.

मार्केटींग व्यवस्थापन

कामिनी किणी

अक्षर जुळवणी

ज्योती गांवकार / श्वेता नाईक

भुरग्यांआंगण संपादन

नयना आडारकार

वर्गणीचे दर

वर्सुकी २०० रु. / तीन वर्सा ५५० रु.

खंयच्याय म्हयन्या सावन

वर्गणीदार जांव येता. वर्गणीचो चेक

'बिम्ब' ह्या नांवान धाडचो

संपादकीय पत्रवेव्हाराचो पत्तो

जी.एस.बी.-३, हाऊसिंग बोर्ड कॉलनी,

पोस्ट आलत-पर्वरी,

आलत बेती - ४०३ ५२१

दूरध्वनी : (०८३२) २४११५९४

E-mail : bimblmonthly@rediffmail.com

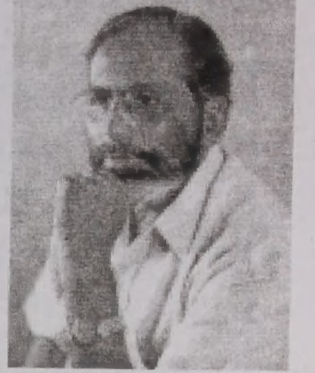
या अंकांत उक्तायल्ले विचार त्या त्या बरोवप्याचे आसात.

संपादक मंडळ ताचेकडेन सहमत आसतच अशें ना.

बिम्ब मासिक/जानेवारी २००६

कोंकणी मासिक
बिम्ब

⑥

भायल्या गोंयकारांचे उमाळे

अनिवासी भारतीय संमेलनाफुडलें आव्हान

संपादकीय / ३

प्रतिबिम्ब / ४

कथा - सुजाता सिंगबाळ / ९

- दिपाली पावसकार / १९

स्केच - रामकृष्ण जुवारकार / १२

ललित - नं.ध. बोरकार / १५

- विन्सी क्वाद्रूश / १८

तोखणाय - मोरेन डिसौजा / २४

कोंकणी पॉप - / २५

अभ्यास - डॉ. आशिकी राजाध्यक्ष / २६

मनसंवेदना - मनोज नरेंद्र कामत, प्रीतेश परसाई, प्रदीप गावडे,

हर्षा शेटये, राजश्री महाबळेश्वर सैल, सखाराम गोविंद शेणवी बोरकार / ३०

टोर्नाडो! - जयमाला दणायत / ३२

परिसर - शीतल आरोलकार / ३४

भुरग्यांचें आंगण - सदानंद प्रभू तेंडुलकार, भिकाजी घाणेकार,
लिअॅन साँफ्रांसिस्को, दर्शना देविदास रेडकार, अनिश अर्जुन चव्हाण,
धनश्री शिवदास नायक, अनंत शिवदास नायक, युगा आडारकार,
पवनकुमार रेड्डी, गिरीश नागेंद्र नागवेकार / ३८

कथिका - सुरेश कामत सातोस्कार / ४४

रिसीपी - हर्षा शेटये / ४५

रूपशिरंगार - ४७

काळचक्र - / ४८

उतरकुवाडें - / ४९

भलायकी - डॉ. वंदना धुमे / ५०

हरयाळी - महेश दिवेकर / ५४

Discover great value holidays
and great value hotels
at simply
the greatest locations...

3 Nights / 4 Days

Coastal Attraction Package

Rs. 3200/- per couple

Panaji / Calva / Miramar / Calangute Residency

GTD's Coastal attraction package offers you a holiday at

Exclusive location on the coast of world famous Goa with

unparallel views overlooking the sea.

Inclusive of hotel stay, 2 full days sightseeing and cruise on Sunda Mandar.

Goa Tourism Development Corporation Ltd.

(A Govt. of Goa undertaking)

Trilokya Apartments, Dr. Alvaro Costa Road, Panaji-Goa

Tel.: 0832-2420779, 2427972, 2436886, Fax: 0832-2423926

E-mail: gttdcorp@sancharnet.in Website: www.goa-tourism.com

‘बिम्ब’ मासिकाक चार वर्सा पुराय जालीं.

आतां तें ५व्या वर्सांत भितर सरता. सामक्या प्रतिकूल परिस्थितींत खंयच दर्जो उणो करिनासतना आमी तें चलयलें. मनोहर परीकारांच्या मुखेलपणाखाला सदरेर आयिल्ल्या भाजपा सरकारान तर सरकारी जायरातींचेर लेगीत फतवो काडून बंदी घाल्ली. आतां काँग्रेस सरकार सदरेर आसा म्हूण तातूंत व्हडलो बदल जाला अशी गजाल न्हय. तरी आमचे मंत्री जायरात दिवंची म्हूण सही करतात. पूण बंदीचो धसको खात्याच्या संचालकांनी इतलो घेतला की तांकां सरकार बदल्लां हाचेर विश्वासूच बसना. तरी शणै गोंयबाब आमच्या काट्यार बशिल्ल्या कारणान आनी कोंकणी मनशाचो तेंको आशिल्ल्या कारणान आमकां व्हडलो सो हुस्को ना.

आमी परतून परतून सांगत आयल्यात, बिम्ब ही आमची मक्तेदारी न्हय. तें संपूर्ण कोंकणी मनशाचें काम. कोंकणी समाजाचें तें पडबिम्ब. कोणे एकट्यान हें येदें व्हडलें काम भुजार घेवचे परस धा जाणांनी ताका हात-बोट लायलें जाल्यार तें वेवस्तीत तग धरूंक पावतलें.

बिम्ब दर्जेदार येता अशीं आमकां पत्रां येतात. तें दर्जेदार दिवपाचें कारण वेगळें आसा. जे कोण जायराती दितात त्यो छापून धव्यार काळें करून आमच्यानी नगाक अंक दिवं येता. जायरातींच्या पयशांचेर पोटलो करूं येता. पूण जे कोण जायराती दितात, वर्सुकी वर्गणी भरतात तांच्या दुडवांचें मोल आनी आंतरीक भावना आमकां होलमता. तांच्या प्रत्येक पयशांचें समादान तांकां मेळूंक जाय हाचेकडेन आमचें लक्ष आसता. बिम्ब हें कोंकणी मासिक आनी आमचे भाशेंतल्यान दर्जेदार मासिक येता हें हेरांक दाखयतना दर एक कोंकणी मनशाक

अभिमान भोगूंक जाय. तेच पासत आमचे हे परिश्रम आसात.

बिम्ब हें सगळ्यांचें जावंचें आनी तें सातत्यान चलचें देखून ‘बिम्ब परिवार’ ही संकल्पना आमी मुखार हाडल्या. डिसेंबर म्हयन्यांतल्या अंकांत आमी एक फॉर्म छापला. एक हजार आनी ते परस चड दुडू एकरकमी वो खिस्ती खिस्तीनी कोण दिता तो बिम्ब परिवार सदस्य जातलो. जो कोण ५ हजार आनी ताचे परस चड दुडू दिता ताका अंका वांगडाच बिम्ब प्रकाशनाचीं जितलीं पुस्तकां उजवाडाक आयल्यांत आनी फुडाराक येतलीं तीं भेटी दाखल घरपोच मेळटलीं. पूण ते खातीर फॉर्म वेवस्तीत भरून दिवप गरजेचें. ताचो फाटलो आमचो उद्देश्य म्हळ्यार ज्या घटकेक सदस्य फॉर्म भरता आनी आपली म्हायती दिता ताची लिखित नोंद जातली. हो फॉर्म आमचे कडेन लेमिनेट करून उरतलो. फुडाराक समजा पन्नास वर्सा उपरांत कोणाकूय म्हळ्यार तांच्या घरच्यांक त्या फॉर्माची प्रत जाय ती तांकां मेळटली. जाका लागून जे घटकेक ते व्यक्तीन ती म्हायती बरयल्ली ताची त्या वेळची मानसिकता समजूंक पावतली. हस्ताक्षर पळोवंक मेळटलें. फोटो मेळटलो.

ही गजाल वयलेचाराक पिशेपणाची दिसूं येता. पूण कांय गजालींचें मोल त्या त्या वेळार कळटा. वाचकांची अँन्थोलॉजी जांव येता हाचो हो एक प्रयत्न.

आमी चार वर्सा अंक दिलो. तो येवंचो म्हूण खूप जाणांनी आपल्या आस्थापनां खातीर तिनशीं तिनशीं अंक विकते घेवन कामगारांक वाटले. ताका लागून बिम्बाचो वाचकवर्ग खूप वाडलो. तांचे सगळ्यांचे उपकार आठोवन हेंच सहकार्य फुडाराकूय मेळचें म्हूण आमी आंवडेतात.

सगळ्यांक हें नवें वर्स सुखा समादानाचें, भलायकेचें आनी आदर्श विचारांचें वचूं.

Shamir

संपादक 'बिम्ब'

डिसेंबर म्हयन्याच्या बिम्बांत वाचलें 'बिम्ब' ५व्या वर्सांत पावल घालता. वाचून भोवच खोस भोगली. तुमचो म्हळ्यार शेवटी आमचोच दिवाळी अंक 'बिम्ब' वाचून आनी पळोवन खूप अभिमान भोगलो. गोंयचेच दिवाळी अंक न्हय तर महाराष्ट्रांतले दिवाळी अंक लेगीत येदो व्हडलो आनी दर्जेदार हांवें पळोवंक ना. कोंकणीतलो तर हो पयलोच अंक. ते खातीर तुमचें आनी तुमच्या बाकीच्या वांगड्यांचें अभिनंदन. दिवाळी अंकाचें मुखपृष्ठ तर सामकें दिश्ट लागपा सारकें. तुमी एक नवो पायंडो घाला. हें मासिक अशेंच उत्तरोत्तर फुलत रावूं अशें म्हजें मांगणें.

तुमी चार वर्सां दर्जेदार मासिकाचे अंक दिले. सुर्वेचे कांय अंक म्हाका मेळूंक ना. तेय अशेच सुंदर आसूंक जाय. कोंकणीत सातत्यान अशें मासिक चलोवप आर्थिक नदरेन कितलें कठीण तें हांव जाणां. पूण म्हजे सारको एक सामान्य मनीस ते पासत कांय करूंक शकना हाची म्हाका खंत भोगता. हांव लेखक न्हय आनी तसो श्रीमंतूय न्हय, एक पगारदार मनीस हांव. तरी म्हजी लागणूक म्हूण हांव म्हाका दिवाळेचो बोनस मेळिल्लो तातुंतले १ हजार रूपया हांव धाडटां ते मानून घेवचे. म्हाका नेमान मासिकाचे अंक धाडचे इतलेंच मागतां. तुमकां बरी भलायकी मागून.

तुमचो,

राजेंद्र पळ
दिवचल

भौ. संपादपी,

तुमचो 'बिम्ब' दिवाळी अंक आमी वाचलो. आमी म्हळ्यार घरचीं आनी शेजाऱ्यांनी. बुकस्टॉलाचेर हेर दिवाळी अंक चाळटना तो दिसलो. नदर ओडून घेतली म्हूण चाळ्ळो. कोंकणी दिवाळी अंक इतलो सुंदर येता हाचेर विश्वास बसलोना. येद्या व्हडल्या अंकाक शंबर रूपया फावता आसले तरी घेवं काय नाका असो विचार आयलो. त्या अंकांतलें एक पान वाचतना मात हो अंक घेवंकच जाय अशें दिसलें. तें पान आशिल्लें 'सपर्मण' हें नं. ध. बोरकार हांचे कादंबरींतलें. लक्ष ओडपाचें कारण म्हळ्यार अंकांतली गावड्यांचीं भास. पुराय कादंबरी वाचल्या उप्रांत आमच्या घरचीं सगळीं जाणां भारावन गेलीं. कित्याक ही भास आमच्या संवकळीची. लेखकान हे भाशेचो अभ्यास खंय आनी कसो केलो हीच एक अजापाची गजाल. कादंबरीचो विशयूय हे आदीं खंयच वाचूंक मेळना असलो. नं. ध. बोरकार हांकां ते खातीर परबीं दिवंची.

डिसेंबर म्हयन्याच्या अंकांत तुमी बिम्ब परिवाराचे सदस्य जावपाखातीर एक फॉर्म छापला. पूण ताचे नेम आनी आमी कितें करूंक जाय हाची म्हायती दिवंक ना. तेन्ना ते विशीं कळयल्यार म्हाका आनी म्हज्या इश्टांक हे सदस्य जावपाक मार्गदर्शन मेळटलें.

बरें मागून

तुमचो,
रामदास पालकार,
नागाळी

THE KEY THAT OPENS
HOTEL DOORS WORLDWIDE
DOESN'T COME WITH
A DUPLICATE.

Chairman,
Board of Trustees, Management, Faculty and Staff
Wishes all our Students, Parents & Well-wishers

Merry Christmas
&
A Happy New Year

ADMISSIONS FOR 2006-07 FROM 15TH APRIL 2006

Many Options, One Name

**ann INSTITUTE OF HOTEL MANAGEMENT
& CATERING TECHNOLOGY**

(ISO 9001 : 2000 Suddeutschland, Munich, Germany)

Nova Cidade Commercial Complex, S1 Building 2nd Floor, Porvorim Bardez - Goa
Tel.: 0832 - 2411350 / 9326114919 Website: www.annhmctgoa1.com

No One Gives You Hospitality Education, Training & Certification Like We Do In Goa!

गोंयचो आकार तसो ल्हान पूण बौद्धिक समृद्धी मोठी...

गोंयांत रावपी गोंयकारांचो आंकडो सुमार १२ लाख पूण गोंयांभायर जे गोंयकार रावतात ते उणेच ५ लाख.

फकत आखाती आनी आफ्रिकी देशांतच न्हय जाल्यार युरोप आनी अमेरिकेंत लेगीत गोंयकार पातळ्ळ्यात. फकत अस्तित्वापुरतेंच न्हय जाल्यार अमेरिके सारख्या समृद्ध देशाचे अर्थव्यवस्थेंत थंयच्या गोंयकारांनी आकार दिला. वैजकी, अभियांत्रिकी, आयटी धरून अणू उर्जा केंद्रांतल्या म्हत्वाच्या सुवातांनी गोंयकार आसात. येदेशें राज्य आनी इतली व्हड बौद्धिक संपत्ती? हे सगळे गोंयकार एकठांय आयले जाल्यार?

गोमन्त-भारती संमेलन

तेन्नासावन बोटीचेर काम करपाक गोंयकार प्राधान्य मेळटा. हो गोंयकारय तसो गोंयची आशिल्लो किरिस्तांव समाजांतलो.

सुमार लाखभर गोंयकार युरोप अमेरिकेंतल्या देशांनी वचून रावल्यात. बौद्धिक आर्थिक नदरेन संपन्न असो हो वर्ग. सादारण टक्के गोंयकार किरिस्तांव आनी ४० टक्के हिंदू. त्या देशांनी ह्या वर्गाच्यो व्हड इस्टेटी आसात. समाज आपल्या बायल भुरग्यांसयत थंय स्थिर जाला. ह्या समाजाची सद्याची पिळगी गोंयांत येवंक सोदना. ताका लागून ह्या वर्गांतले पिळगेची गोंयांकडली नाळ तुटपाक पावल्या. ह्या लोकांकडेन परत एकदां भावनीक नातें जातांकां गोंयांत गुंतवणूक करपाक प्रोत्साहन जाल्यार गोंयाक ताचो फायदो जांव येता. लाखभर गोंयकार आफ्रिकी आनी संवसारांतले

सुवातांनी शिंपडल्यात जाल्यार सुमार देड लाख लोक भारता वेगवेगळ्या सुवातांनी आसात.

भायल्या गोंयकारांचे उमाले अनिवासी भारतीय संमेलनाफुडलें आल्हात

गोंयांत अंदू भरतल्या अनिवासी भारतीय 'विश्व भारती' संमेलनाचे फांटभुयेचेर हो प्रस्न सगल्यांकच पडला. संवसारांतले सगळे गोंयकार एकठांय आयले जाल्यार केदी व्हडली शक्त जांव येता हाचो अदमास येवप कठीण.

गोंयांभायर जे सुमार ५ लाख गोंयकार आसात तांची सादारण वर्गवारी अशी करूं येता. आखाती देशांनी सुमार देड लाख गोंयकार आसात. खासा करून नोकरेखातीर गेल्लो हो लोक. ह्या गोंयकारांमदीं ९० टक्के लोक किरिस्तांव. ह्या समाजाची तशी अजूनय गोंयांकडेन नाळ जोडल्या. जल्मभर नोकरी खंयूय करूं पूण मातयेक लागपाक मात आपूण गोंयांतच येतलों ही तांची आस्त. ह्या गोंयकारांची बायल-भुरगीं तशीं गोंयांतच आसतात. तांच्या हातांत पयसो खेळटा पूण ताची गुंतवणूक खंय करची ताची बरी म्हायती नाशिल्ल्यान चडसो पयसो फोल्गांतच काबार जाता.

पंचविशेक हजार गोंयकार बोटीचेर काम करतात. जेन्ना ब्रिटीश गोंयां आयले तेन्ना तांणी कांय गोंयकाराक रांदपी, बटलर म्हूण आपले वांगडा व्हेले. हो काळ पयल्या संवसारीक महायुध्दाकडचो. पूण

हे सगळे गोंयकार एकठांय आयले जाल्यार गोंय सरकार स्थापन केल्ल्या अनिवासी भारतीय विभागाचे अध्यक्ष चंद्रकांत हांच्या मतान फकत कुवेतांतलेच सगळे गोंयकार एकठांय आ जाल्यार तांचे गुंतवणुकींतल्यान कोर्चीत बांदला तसलो विमानतळ सहज उबारूं येता.

गोंयांत जातल्या अनिवासी भारतीय संमेलनाचे फांटभुयेचेर हें संमेलन जांच्या प्रयत्नांतल्यान जल्माक आयलें ते भौ. चंद्रकांत कृष्णी हांचेकडेन भासाभास केली जेन्ना ह्या संमेलनाचीं वेगवेगळीं पासां उक्तीं जालीं.

केणीबाबान सुरवात केली तीच गोंयकारांच्या गोंयांभायल्या प्रसणुकांसंदर्भात. गोंयांत जेन्ना धर्म छळ सुरू जालो तेन्ना धर्म वाचोवंक जायते गोंयकार गोंयांभायर धावले. हे गोंयकार

च्या सुवातांनी वचून रावले ते थंयचेच जावन थंयचे संस्कृतायेंत एकरूप जाले. पूण तांचें मन धार्मीक कारणांखातीर जायत वा हेर केत्याखातीरय पूण गोंयांवाटेनच ओडटालें.

दुसरें स्थलांतर जालें तें पयल्या म्हायुद्धा वेळार. त्या वेळार जर्मनी गोंयचेर कब्जो मेळोवन ब्रिटिशांचीं भारताचीं पाळां मुळां हालयतलो अशी ब्रिटिशांक भिरांत आसली. तेखातीर ब्रिटिश गोंयां आयले. जर्मन गोंयांत येवंकच नात पूण गोंयकारांक मात ब्रिटिश बोटींचीं दारां उक्तीं जालीं. जायते गोंयकार आंगोला, मोंझांबिक कराची अशा शारांनी पावले. १९५० - ५५ मेरेन गोंयची सगली अर्थवेवस्ता ह्या गोंयकारांनी गोंयांत धाडून दिल्ल्या मनी ऑर्डरींचेर चलताली.

१९८० च्या दशकांत युरोप अमेरिकेचीं दारां गोंयकारांक उक्तीं जालीं. शिक्षणांखातीर गोंयकारय अमेरिकेक, युरोपांत वचपाक लागलो. त्या देशांनी वचून गोंयकारांनी आर्थिक सुबत्ताय मेळयली.

पूण साता समुद्राभायर पाविल्ल्या गोंयकारांचें मन नाय म्हळ्यार गोंयांकडेन ओडटालेंच. विदेशांतले मातयेंत जरी गोंयकारांनी पांय रोमले तरी आपलीं पाळांमुळां गोंयांतच आसात अशें तांकां दिसतालें. पूण ह्या सगल्या गोंयकारांची एक खंत आसली. आमी जर गोंयांत आयले जाल्यार आमची पर्वा कोण करता! गोंयाक आमकां मदत करपाक जाय पूण ती घेवपाक कोण तयार ना. आमी गोंयकार आसुनय हेर गोंयकार आमकां लागीं करिनांत.

पांच वर्सा आदीं केणीबाब विश्व हिंदी संमेलना निमतान लंडनाक गेल्ले. थंयच्या गोंयकारांनी त्यावेळार एक सुवाळो घडोवन हाडिल्लो. ह्या सुवाळ्यांत थंयच्या गोंयकारांनी आपली खंत उक्तायली. गोंयांत आमकां कोण लागीं करनात. तेखातीर निमाणें आमी खंयच्याय देवळाक वा कलबाक देणगी दिवन परत आमच्या देशांत परततात. हेच खंतीतल्यान जल्माक आयलें गोंयांतलें पयलें अनिवासी भारतीय संमेलन.

त्यावेळार केणीबाब मिनेझीस ब्रागांझा संस्थेचे उपाध्यक्ष आसले. केणीबाब सांगतात.. लंडनसावन हांव परत गोंयां आयलों. तेन्ना हांवें सगल्यांत पयलें काम केलें तें भायल्या देशांतल्या सगल्या गोंयकारांच्या संस्थांक पत्रां बरयलीं. जेन्ना तुमी गोंयां येतले तेन्ना आमचे संस्थेक भेट दियात. तुमका येवकार दिवंक आमकां खोसच भोगतली.

मिनेझीस ब्रागांझा संस्थेवतीनच पयलें संमेलन जालें. केणी म्हणटात.. त्या वेळार आमी एक धोरण थारायलें की तुमचे (अनिवासी भारतियांचे) पयशे आमकां नाकात. तुमी फकत गोंयां येयात. आमचें आनी तुमचें भावनीक नातें तयार करूया.

हे भुमिकेक सगल्या भायल्या गोंयकारांनी येवकार दिलो. गोंय आनी गोंयांभायले गोंयकार हांचे मदीं भावनीक नातें परत जुळपाक लागलें. त्याच वेळार गोंय सरकारान गोंयांत अनिवासी भारतीय विभाग (एन आर आय सेल) सुरू केलो. श्री. केणी हांकांच त्या विभागाचे अध्यक्ष नेमले, अंदू जाता तें चौथें संमेलन आनी अधिकृत रितीन घडोवन हाडिल्लें दुसरेंच संमेलन.

गोंयांभायल्या गोंयकारांकडेन संबंद निर्माण करपाचे प्रयत्न ह्या विभागान केले. ताचे कांय बरेय परिणाम जाल्ले अशें केणीबाब सांगतात.

एक उदाहरण अशें.. कुवेटी झुजावेळार आंतकवाद्यांनी केल्ल्या हल्ल्यांत एका गोंयकाराक मरण आयलें. ताची कूड गोंयां कशी हाडप हाचो हुस्को

ताचे बायलेक लागिल्लो. तिणें ह्या विभागाकडेन संपर्क सादलो. श्री. केणी हांणी ही केस तेन्नाचे मुखेलमंत्री मनोहर पर्रीकार हांचेमुखार मांडली. श्री. पर्रीकार हांणी थंयचे थंय दोन लाखांची मदत जाहीर केल्ल्यान त्या गोंयकाराची कूड गोंयांत हाडप शक्य जालें.

आनीक एक उदाहरण... दोन गोंयांभायल्यो आखाती देशांत रावपी गोंयकार विद्यार्थिनी परिक्षा दिवपाक गोंयां येवपाच्यो आसल्यो. पूण तेन्नाच अफगाणिस्तानांत झूज पेटलें आनी ह्यो चल्यो पावल्यो खंय हाची कोणाकच खबर मेळ्ळी ना. दुख्खांत पडिल्ल्या पालकांनी आपल्या गोंयांतल्या सोयऱ्यांकडल्यान एनआरआयसेलाकडेन संपर्क

सादलो. ह्या प्रयत्नांतल्यान त्या चलयांचो सोद लागलो. तांकां गोंयां हाडून पावयलीं.

आनीक एक गजाल अशी.. गोंयांतल्यान चार इंजिनियर कुवेतांत गेल्ले. थंय पावले उपरांत तांकां कळ्ळें की गोंय विद्यापिठाचे पदवेक कुवेतांत मान्यताय ना. तांची नोकरी संकटांत सापडली. ह्या भुरग्यांखातीरय सेलान गोंय विद्यापिठाकडेन संपर्क साधून प्रकरणांत मध्यस्ती करपाक सांगलें. मध्यस्ती येशस्वी जाली. त्या चार इंजिनियरांची नोकरी उरली.

कुवेत सावन गोंयां थेट विमान सेवा सेलाच्याच प्रयत्नांतल्यान सुरू जाली. पूण तरीय ह्या सेलाच्या कामाचेर आपूण समादानी ना अशें केणी सांगतात. जायतें करपासारकें आसा. गोंयां भायल्या गोंयकारांचे जायते प्रस्न आसात ते सोडोव येतात पूण अडचणीय खूप आसात. हो सेल परिपूर्ण आसपाक जाय आसलो पूण सद्या तो चलता दोन अर्दवेळ कारकुनांचेर. ह्या सेलाची स्वायत्त अशी सोसायटी स्थापन केली आनी सेलाचे निर्णय सेलाक घेवपाची मेकळीक दिली जाल्यार जायत्यो गजाली जांव येतात अशें श्री. केणी म्हणटात.

गोंयांभायल्या गोंयकारांच्यो अपेक्षा तरी कितें? केणी हांची जाप... तशो व्हडल्योशो अपेक्षा नात. आमकां तुमचें म्हणात इतलीच तांची अपेक्षा.

कांय भायर आशिल्ल्या चड करून आखाती देशांतल्या -

गोंयकारांक गोंयच्या वेंचणुकांनी मतदान करपाक मेळचें अशो आसात. गोंयचो फुडार घडोवपाचो वा सांबाळपाचो आमकां अधिकार आसा अशी भावना. हेविशीं आमी वेंचणूक आयोग संपर्क साधला अशें श्री. केणी हांणी सांगलें.

कांय जाणांक गोंयांत गुंतवणूक करपाची आसा पूण प्रशा आडखळी नाकात अशी तांची मागणी. अमेरिका युरोपांतले गोंयकार तर अशें सांगतात की वैजकी क्षेत्रांतलें सगलें ज्ञान मानधनाशिवाय गोंयाक दिवपाक तयार आसात. पूण अर्ज केलें प्रस्ताव मान्य करप ना हो सरकारी नेम आशिल्ल्यान तांची ही पुराय जायना.

आखातांतल्या गोंयकारांमुखारय येत्या धा वर्सांत मोठो प्रस्न उबो जावपाचो आसा कारण चडशा सगल्या अरब देशांत 'आखातीकरणाचें' धोरण आपणायलां. एकतर अरबांक नोकरी वा दुसऱ्या खंयच्याय देशांतल्या मुस्लीमांक अशें आखाती देशांत धोरण आपणायिल्ल्यान आनीक धा वर्सांनी ह्या देशांनी गोंयवां नोकरी मेळप कठीण. अशा वेळार आखातांत काम करपी गोंयवां गोंयांत गुंतवणूक करपाक प्रोत्साहन दिवपाची गरज आसा नदरेंतल्यान प्रयत्न सुरू जाल्यात आनी कांय भायल्या गोंयवां

अशी गुंतवणूक करपाक सुरवात केल्या अशें श्री. केणी हांणी सांगलें.

अंदूच्या संमेलनांत ह्याच विशयाचेर परिसंवाद आसलो. वैजकी पर्यटन, शिक्षणीक पर्यटन आनी तांतली गुंतवणूक हे मार्गदर्शन आसतलें. पक्षीय राजकारण कुशीक दवरून मुखेल प्रतापसिंह राणे आनी विरोधी पक्ष फुडारी मनोहर पर्रीकार हे भा प्रतिनिधींच्या प्रस्नांक जापो दिवपाचे आसात. हे सगले फांट्य ह्या संमेलनाकडल्यान बऱ्योच अपेक्षा आसात पूण सरकारी नोक आपली सुशेगाद वृत्ती सोडून संमेलनाच्यो अपेक्षा पुरती करपाचें दिलो जाल्यारच ह्या प्रयत्नांची गोमटी फकत फुडाराक दिश्टी पडू शकतली.

आमगेल्या घराच्या दारांतल्यान इगर्जेची घांट वाजूंक लागली की म्हाका जुवांवाची याद जाता.

कितलीं वर्सां जालीं? आज जुवांव आसा काय ना हांव नकळो... पूण घांट वाजली तशी याद जुवांवाची जाता.

जुवांवालें घर म्हगेल्या इश्कोलाचे वाटेर. बल्कांवांत बसून जुवांव विडयो ओडटालो. आपलेच तंद्रेत 'काशांव' करतालो आनी कांतारांय म्हणटालो. येतना वतना तो आमकां भुरग्यांक हडकितालो.

"बाये म्हजो 'काशांव' करून जालो. म्हाका फाल्यां गिरायक मेळटलें न्हय." आपले कुसके दांत दाखयत तो हांसतालो.

एक दीस ताणें म्हाका म्हळें,

"बाये दोन तीन दीस जाले 'काशांव' करूंक रीण काडून मदेर हाडलां. म्हाका गिरायकच ना."

ताज्या तोंडाकडेन हांव पळयत रावलें.

"बाये म्हाका गिरायक घालूंक जाय आ तुवें?"

"तुजो 'काशांव' म्हाका कित्याक रे जुवांव? तूं किरिस्तांव हांव हिंदू."

"फोकाणां केल्यांत तुजीं. तुकां फोकाणांय कळना?"

हातांत तुतयो.. खरवत, खिळे .. भोंवतणी फळयो ...काशांव करतना तंद्रेत करतालो. एकाद्रो मुर्तीकार मूर्त घडयतना तद्रूप जाता तस्सो.

कामांत गूंग आसतना विडी कानाक खोयतालो... आनी ओंठार कातारांच्यो ओळी.. ताजें रूप अजून म्हज्या दोळ्यांमुकार आसा.

जुवांव म्हाका यमदुतासारको दिसतालो. चित्रांत पळयिल्लो यमदूत. रेड्यार बसलो जाल्यार सामकोच यमदूत.

मनांत येतालें, कितलो दुश्ट हो. काशांव करपाक बसता तेंच गिरायकाचें येवजिता. लोकांचें मर्ण मागता.. ताणें काशांव करूंक घेतलो की म्हाका ताजो राग येतालो. काशांवाक गिरायक मेळले बगर तो दुसरे काशांव करनाशिल्लो. केन्ना केन्ना ताजो काशांव जाता थंय आसा इगर्जेच्यो घांटी वाजताल्यो.

म्हज्या भुरग्यामनाक दिसतालें,

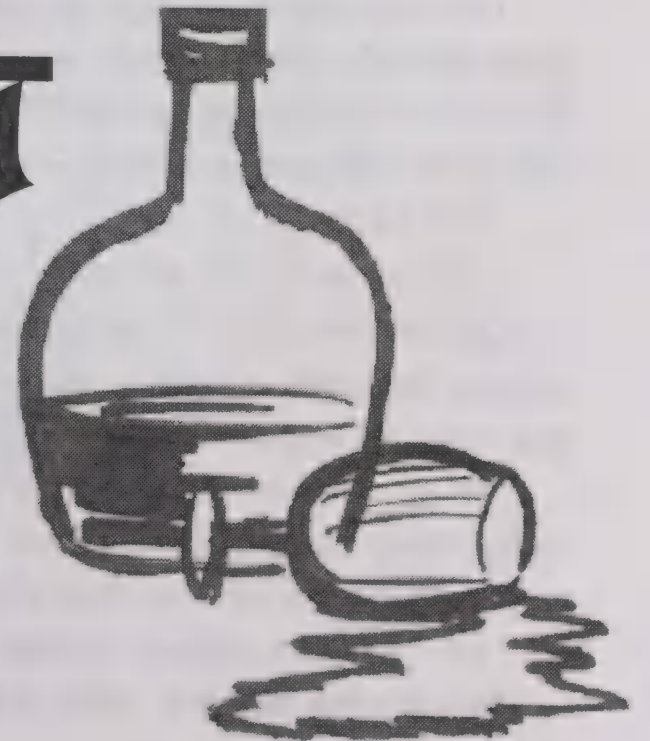
जुवांव घाडी कसो. तो गिरायक सोदता, देवाक उलो मारता.. देव ताज्या उल्याक पावता. आनी गांवांत कोण तरी मरता.

इंतेराच्या घराच्या दारांतल्यान काळेकीट्ट कपडे घालून शिस्तिन लोक चलताले. वाजप वाजतकीर कळटालें कोणाचो तरी 'इंतेर' आसा. खरें तर घाटी वाजतकीर कळटालें 'गांवांत कोण तरी मेलो' - वाजपाचो आवाज जातकीर धांवत भायर येवप, त्या वयांत ल्हान ल्हान गजालींचें कुतूहल आसतालें - त्या लोकांमदीं जुवांवाचो काशांव आसतालो.

जुवांव त्या दिसा सामको खोशी. बोल्सांत पयशे खुळखुळटाले. सोरो पियेवन तर्र जावन घरा येतालो. ताच्या वांगडा ताजो इश्ट रूजारय आसतालो. रूजार गांवचो 'पेदो'. दोगूय भुरगेपणांतल्यान इश्ट. दोगूय एकाच वाड्यार रावताले आनी दोगांकय सोऱ्याचें व्यसन.

काणोचेंय मर्ण जालें की तांकां बरें दिसतालें. मागीर जुवांव राजा. तो रूजाराक घरा आपयतालो. पोशिल्लो दुकर मारप. ताजी बायल मारिया 'शागुती' रांदताली. दोगय घोव बायल आग्रो

जुवांव

करून रूजाराक वाडटालीं.
बल्कांवार बसून सोरो पिवप आनी
मारियाची तोखणाय करप.

“जाणां म्हू रे रूजार,
शागुती रांदपाक मारियाचो हात
धरपी बायल अखळ्या गांवाक
ना.”

सोरो पितकीर आनी हातान
पयशे येतकीर मारियाची तोखणाय
करपाक उतरां उणीं पडटालीं.
पयशे सोंपतकीर मात मारियाक
गाळयांचो शिवर.

कितेंय जांव, पियेवप मात
तो कसोच सोडनाशिल्लो. सोरो पियेवन लकत लकत येतना केन्ना
खळयेंतय पडटालो.

‘सोरो जिवाक बरो’ अशें म्हणत बडबडत तो चलतालो.

पयशे ना जाल्यार कोणाकडेनय पयशे मागून हाडप आनी
काशांव करूंक बसप. मिंगेलाच्या बारीर वचून उदारी करप. “मिंगेल
एक पायंट दी रे. भियेंव ना. तुजे पयशे हांव खायना. काशांव करून
दवरला. गांवांत कोण तरी खवसतलोच.”

“जुवांव म्हाका येना म्हुरे?” मिंगेलान ताका विचारचें.

“तुका देवान उखल्ल्यार म्हाका उदारे सोरो कोण दितलो?”

असो हो जुवांव.

गांवांत चित्रविचित्र मनशां तातूंत जुवांवाची भर. म्हाका
जुवांव मात लेगीत आवडनाशिल्लो. ताज्या उल्यार जाप
दिवचीशीच दिसनाशिल्ली. पूण हांव दिसलें रे दिसलें तो उलो
मारतालो. जाप दिना जाल्यार मोठमोठ्यान उलो मारतालो.

असोच एक दिसा...

शाळेंतल्यान परततना ताणें उलो माल्लो.

“बाये काशांवाक गिरायक ना मुगो? तुमगेलो यम रिटायर
जालो काय कितें? कितें जालां कोणाक खबर... अशीच स्थिती
उरली जाल्यार हांवें जगप कशें?”

“शी जुवांव कितें उलयता रे? तूं सदांच लोकांचें वायट
कित्याक चिंतता? लोकांच्या सोशीक ‘काशांव’ करपाचें सोडून
काशांव करून लोकांच्या मर्णाची वाट कित्याक पळयता? मनीस
काय देवचार रे तूं? देवचार लेगीत बरो. तूं सामको राकेस मरे.”

“बाये जगूंक जाय. करचें कितें? म्हाकांय जीव आसा. बायल
भुरगीं आसा. तांचें पोट भरूंक जाय.”

“आपल्या बायल भुरग्यांचें पोट भरपाखातीर कितेंय करप

जुवांव? पापी विचार करप..
वाल्या कोळ्याची काणी जाण
बायल भुरग्यांखातीर तो वा
करता, लोकांक मारता.. खून क
पूण पापाचे वांटेकार जावपा
कोणच ताजो नासता. पापाचें
आपलें आपणेंच भोगपाचें.”

काणयेचें तत्वज्ञान म
तोंडांतल्यान कोण उलयतालो
नकळो. पूण काणयेचो सार सांग
जुवांव म्हणटालो,

“बाये तुका काणयेंतलें सगळें

दिसता. तशें वागन दिसता.. कित

भूक लागतकीर तुका जेवूंक मेळटा. तेंय कश्ट करनासतना.”

काणी म्हाका कळटाली. पूण ताजें ‘उलवप’ कळनाशि
त्याच दिसा...

सांजेर इगर्जेच्यो घांटी वाजूंक लागल्यो.

“कोण तरी मेलो दिसता.” घरांत उलोवंक लागलीं.

मागीर कळलें.. रूजार गेलो.

रूजार?? .. जुवांवाचो इश्ट, गांवचो पेदो.

मडगांवच्यान येतना मोटारसायकलीचो अॅक्सीडेंट ज

आनी रूजार थंयचे थंय गेलो. उदक सुध्दा तोंडांत पडलें ना. पि
तर्रें जावन गाडी चलयतालो. फाटल्यान कोण तरी बशिल्लो

म्हज्या मनांत आयलें..

कोण काय? जुवांव बी न्हय मूं? कसो आसा काय तो मन
सिरीयस आसा अशें आयकल्लें.

जुवांव काय तो?

मागीर कोणें तरी खबर हाडली - रूजार आनी आनी

तरी..

फाल्यां रूजाराचो ‘इंतेर’.

फुडल्याच म्हयन्यांत रूजाराचें काजार आशिल्लें. रोजीक
रोजीच्या काळजांत कितलीं सपनां आसतलीं? फुड
जिवनाविशीं.

“रोजी काय बरें तूं भुरगें! त्या रूजाराकडेन काजार कित
जाता? आनी गांवांत भुरगे ना गो?” गांव ताका विचारतालो.

“म्हाका रूजार आवडटा.”

तें हांसून सांगतालें.

“कितें आसा त्या रूजारांत? पेड्ड्यार भुरगो! स
बेबद्याची!”

“तूं म्हज्या दोळ्यांनी पळय... मागीर.”

“हय गो बाये ... मोगाक दोळे ना म्हणटा तेंच खरें.”

पेड्ड्यार रूजार आनी सोबीत, शालीन, गिरेस्त रोजी हांची जोडी म्हळ्यार गांवांत चर्चेचो विशय. तातूंत रूजाराचें काजार थरिल्लें आनी रूजार हें जग सोडून गेल्लो.

.. फाल्यां रूजाराचो ‘इंतेर’.

म्हाका याद जाली जुवांवाच्या उतरांची. “बाये गांवांत कोणच मरना.’ तार्जी उतरां आनी आज ताज्या इश्टाक व्हेल्लो! आतां कितलो आकांत येतलो जुवांवाचेर? आज जुवांव रडटलो... आनी हाजेफुडें लोकांचें मर्ण देवाकडेन मागचो ना.

मर्णाची वाट पळोवचो ना.

दुसऱ्या दिसा...

रूजाराचो सांजचो इंतेर.

जुवांवाक मेळूंकच जाय अशें दिसलें.

जुवांव कसोय आसूं. ‘बाये’ म्हणून म्हाका उलो मारतालो.

आमोरी जाल्ली..

जुवांवाक मेळून आयलेबगर मनाक सूख लागना जालें.

म्हजे पांय जुवांवाच्या घराकडेन वळ्ळे.

आज ‘काशांव’ खपलो, पयशे मेळ्ळे पूण ताज्या वांगडा सोरो पिवंक रूजार ना.

.. हांव जुवांवाच्या घराकडेन पावलें तेन्नाच जुवांव सामको तायट जावन घरा येतालो. पावलां वांकडीं तिकडीं. तोंडांत कातार.. हातांत पायंट.

...ताजेकडेन कशें उलोवप? तार्जे सात्वन हांव भुरगें कशें करतलें?

“जुवांव...”

“बाये तूं...? आज इश्कोल रातचें?” ताणें कितेंतरी आनी कशेंतरी विचारलें.

“रूजार गेलो मरे?”

“हय.”

ताजो आवाज भरला

काय म्हज्या मनाक भास जाला म्हाका कळूं ना.

म्हाका फाट करून तो बल्कांवांत बसलो.

“मारिया शागुती जाली गो? आज वास ना मगो? पोटाक सामको उजो पेटला.. बेगीन रांद.” ताणें आडून म्हळें.

जुवांवाचें रूप हांव पळयत रावलें. धिरान हांवें म्हळें...

“जुवांव कालच तूं काशांव कसो खपतलो हाजो हुसको करतालो.. देवान तुज्याच वांगड्याक व्हेलो. तूं मर्ण मागता म्हण रूजार गेलो.”

“हांवें मागलें म्हण कोण वतलो? तार्जे पावलें तो गेलो.”

सोन्याची पायंट ताणें तोंडांक लायली.

“तुजें काळीज मात लेगीत चुरचुरलें ना? तुका मातशेंय दूख्ख जावूंक ना?”

“मर्ण कोणाक चुकलां? आज तो गेलो फाल्यां हांव वतलों.”

“मारिया ओ मारिया पोटांत चुरचुरता. बेगीन रांद. आज जालां कितें तुजें?”

ताणें मारियाक परत आडून सांगलें आनी घटाघट उदक पिता तसो सोरो पिलो.. ताजे दोळे चकचकले...

त्या दोळ्यांत दूख आसा? खोशी आसा? काय सोन्याची झिंग आसा?

म्हाका कांयच कळूं ना.

“कोपभर सोरो जिवाक बरो...”

ताणें आडखळत म्हळें.

आनी शागुतीचो घमघमीत वास सुटलो.

थंय रावूंक नज जावन हांव घराकडेन परतलें.

कितलीं वर्सां जालीं-

जेन्ना जेन्ना इगर्जेच्यो घांटी वाजतात तेन्ना म्हाका ताजी याद जाता. मनांत येता अशेंय आसता नातें?

अशेंय बी आसता जावूये.

कित्याक तर हांवें पळयिल्लो जुवांव.

जुवांव असोच आशिल्लो.

भिको

भिको जल्माक येवन धरणीक व्हडलोसो भार जालो ना जांव भिक्यान संवसाराक व्हडलीशी भरूय घाली ना.

ताचो जल्म अचर्याचो. भुरगें ना म्हूण ताचे आवयन धा घरांनी भीक मागून सत्यनारायणाचें व्रत करची आंगवण केल्ली. ताचें फळ म्हळ्यार भिको.

भिको हें नांव कळिंद्री दिसत पूण तशें तें भारदस्त आसा. भिकू, भिको, भिकाजी ह्या नांवाचे जायते जाण समाजांत जांव संस्थांनी वेल्या पांवड्यार पाविल्ले दिसतात. पूण हो भिको चडशे पांवडे चडूंक पावलो ना. भोंवत उरलो. वयर सरचे तशे ताचे आंवडेय नासले. धर्तरेर भ्रमण करीत रावलो. आदल्या काळार भ्रमण करतल्या भिक्षूंक भौमान आसतालो. आतांच्या काळार तितलो मान ना. पूण तरी ह्या

नांवाक मान आसा. भिको, भिकू, भिकाजी हीं नांवां म्हळ्यार भूशण.

भिको कसल्या नक्षत्रार जल्माक आयलो कोण जाण नक्षत्रान भिक्याच्या बापायक भिको चार पांच वर्सांचो आस वयर व्हेलो.

नवसा - सायासान जाल्लो भुरगो म्हूण आवयन तेय परिसि भिक्याची अर्थ - अपुर्बाय खूप केली. पूण मागीर घरचे परिसि लागून आनी भिक्याच्या फुडाराक लागून तिका अपुर्बायेच्या माशेलांत मामागेर शिकपाक धाडचो पडलो.

माशेल म्हळ्यार आदली महाशाळा. आतां देवळां अग्रशाळा चड. देवळांचे मंटप सोबीत, देवळां तेंकून तेंकून भजनां, किर्तनां जातात जाल्यार सामकार मैदान आसा. देवकीक्रीडेची आवड चड. पूण आतांचे बाळ-गोपाळ थंय क्रिकेट, फुटबॉल आदी आधुनीक खेळ चड खेळटात.

लागुनूच बाजार आसा. थंय भिक्याच्या मामाचो पसरो भिन्न संस्कारांचो मिश्र परिणाम भिक्याच्या बालमनार रोखडोच जा लागलो.

देवस्पण, भजन आनी किर्तन, जात्रा, काले, शिगमो आनी रकासूर, फुटबॉल आनी क्रिकेट, मुजी आनी लग्नां, सगळीं संस्थांनां आनी आस्थापनां शाळेकडेच आसलेल्यान आनी सगळेकडेच संस्कार एके पावटीन जाल्ल्यान भिक्याचें शाळेंतलें शिकप सुमाराचेंच जाल्लें. वाठारूच असो आसलो की तो काठार पास जातालो.

भजनां-किर्तनांचे संस्कार ताचेर जावंक लागिल्ले तेच परीं मुज-मुजीचे संस्कारूय आपशींच ताका पळोवंक मेळटाले. भवकृष्णाचें दिव्य दर्शन ताका नित्य जातालें तर चित्रशाळा लागींच माशिल्ल्यान नरकासुराची भव्यताय ताका पळोवंक मेळटाली. शेंगम्याकाल्यांनी ढोल बडोवंक ताका कळूंक लागिल्लें जाल्यार फुटबॉलांतूय गोल करूंक कळटालें. सको हुबोवन भोंवतणच्या गाराच्या जनेलाचे हारशे फोडपा इतली ताची क्रिकेटींत प्रगती जाल्ली. गायन कळाय थोडी भोव ताच्या गळ्यांत देविल्ली. केन्नाय मामाच्या पसऱ्या बशिल्ल्यान बाजाराचीय संवकळ जाल्ली.

मातसो जून जातकूच भिको रंगभुमींत रंगूंक लागलो. इतलेंच म्हय तर नाट्यकलेचें उच्च शिक्षण घेवंक तो वळवय, सावय पासय मारून येवंक लागलो. ह्या वाठाराक भुरग्यांक पसून नाटकांची जाणवाय. थंयची एक एक एसाय पळोवन भिक्याक नाटकाची पिसाय लागता काय जाली.

खंयचीय जात्रा उलगपाचीच आसता. भिक्याची ही माशेलांतली आनंदयात्रा अशीच एक दीस अकस्मात सोंपली. भिको जायतीं वर्सां माशेलांत उरिल्ल्यान आवयक खंत जाताली. आतां परीं आपलो अपुर्बायेचो पूत म्हऱ्यांत आसचो असो तिका ध्यास लागलो. ती बरी ना जाली. आनी मागीर हांतुणार पडली. भिक्याक शेंकप सोडून घरा येवचो रकाद आयलो.

शिकप सोडप सोपें आसलें पूण माशेल सोडप भिक्याक कठीण जाल्लें. निमाणें सावय परस आवय व्हडली असो निर्णय ताका घेवंचोच पडलो आनी माशेलाचो वाठार सोडून तो घरचे वाटेक लागलो. भिको घरा येवन रावतकूच भिक्याचे आवयक इल्लो इल्लो पूण पडूंक लागलो.

जल्मभूमी सर्गापरस बरी अशें म्हणटात. पूण व्हडल्या गोंयां व्हडलोसो सर्गूय ना आनी निसर्गूय ना. माशेलांत मेळत थंय देवळां, हांगा आडसाक पुनर्वसन केल्लें एकाद्रे देवूळ, थंय देवस्पणां हांगा धुमशेणां, थंय कुळागराची थंडसाण हांगा आगरांची खरसाण, थंय अंत्रुजचे शिगमे आनी काले, हांगा कार्न्हाल आनी इंत्रूज, थंय साहित्य आनी कलेची उपासना, हांगा तांचो उपास आनी निर्भत्सना. थंय हेसपाभायर नाटकां, हांगा आंगवणेन केन्नाय एक नाटक जाता. जात्रा-उत्सव नासतात तेन्ना थंय लग्नाचे सुवाळे तरी आसतात. हांगा लग्नाचे सुवाळे गांवा भायर, दुवाळे गांवांत.

जांचे फुडें चरितार्थाचो प्रस्न आसता तांकां सर्ग-निसर्ग व्हडलोसो लागना. भरल्या पोटाक त्यो चड शिनिफिको लागतात.

भिक्याचो चरितार्थाचो प्रस्न सगळ्यांत व्हडलो आसलो.

शिकप अर्दकुटें आसलें. बरी नोकरी मेळप कठीण जाल्लें. गांवांत असले अर्दे शिकिल्ले राजकारणांत तरी पडटात आनी वेंचणुकेच्या वेळार आनी हेर वेळारूय पयसो करीत आसतात. कांय जाण सत्ताय संपादन करतात. कांय जाण मटक्याच्या धंद्यात पडटात. भुमी विकास कार्यांत योगदान दिवन कांय जाण व्हडले डेव्हलपर जाल्ले आसात. खरें म्हळ्यार, उणें शिकिल्लेच गांवांत ताण आसात.

पूण भिक्यान गांवांत मांड घालो.

भिक्याचो पसरो सुरवेक बरो चल्लो. माल बरो, वेव्हार चोख, जोख सारकें, मापाक पाप ना, म्हूण भिक्याच्या पसऱ्यार गिरायक ओडून येतालें. नाटकांकडे आनी तरेकतरांच्या कलांकडे थोडो-भोव संबंद आयिल्ल्यान ताच्या खबरांकूय मसालो बरो आसतालो. माल विकतना तो तालार येवन खबरो सांगतालो. मदींच एक गायनाची तानूय मारतालो. ताच्यो खबरो आयकून तान-भूक न्हिवताली, गिरायक खूश जातालें.

पूण हे म्होंवाचे दीस चड काळ तिगलेना. बाजारांत एका फाटल्यान एक गाडे आयले आनी पारंपारीक पसरे ओसाड पडूंक लागले.

गोंयांत आतां सरकार प्रायोजीत पारंपारीक लोकनाच, लोककला, शिगमो, फुगड्यो, धालो सोडून पारंपारीक अशें व्हडलेंशें कांय उरूंक ना. ह्या नव्या झगझगीत गाड्यांच्या रथाफुडें पसऱ्यांच्यो आदल्यो पालख्यो पालवता काय जाल्यो.

कांय गाड्यांनी मटको चलतालो. ते विजयरथ कशे सोबताले. कायद्यान मटक्याचेर बंदी आसलेल्यान हे गाडे मध्यानरात मेरेन उक्ते आसतात. केन्नाय निमित्ताक पुलीस कोणाकूय धरतात. पूण हप्ते पडटकूच आनी हप्ते वयर मेरेन पावयतकूच परते मटक्याचे सप्ता अदीक नेटान सुरू जातात.

भिक्याकूय पसऱ्यार मटक्याची एजन्सी घेवंक ऑफर आयिल्ली. पूण भिक्यान ती फाफडून उडयली. तिका तो आफडूंक पसून तयार नासलो. ऐन वयार भजनांनी आनी किर्तनांनी वेळ वगडायिल्ल्यान ताका मटको म्हळ्यार भश्टकार कसो दिसतालो. तशें आसतूय. पूण राजाय करता, प्रजाय करता जाल्यार भिक्याक करूंक कितें जाता अशें ऑफर दितल्यांनी ताका सांगून पळेलें. पूण भिक्यान तांचें कांयच आयकलेंना. ताणीं ताका अपेशी म्हूण सोडून दिलो.

भायर रथोत्सवाचो दणदणार चलिल्लो आसतना भिक्यान आपल्या पसऱ्यावेलो आदलो परिपाठ तसोच चालू दवरलो. काळाप्रमाण बदलची माण्णी ताका जमली ना. कांय प्रागतीक

पसरकारांनी आपल्या पसऱ्यांचें रूपांतर बारांनी पसून केल्लें. पूण भिक्याच्या पसऱ्याचो रूपकार बदल्लो ना. वेळापत्रक पसून बदल्लें ना. पसरो रातचो आठांक बंद जातालो, सकाळचो आठांक उक्तो जातालो. दनपारचें मध्यांतर तर आसलेंच.

कितेंय आसलें तरी पूत म्हऱ्यांत आसा हाचें सूख भिक्याचे आवयक व्हडलें आसलें. तिची प्रकृतीय आतां बरीच सुदारलेली. पुताली तिका खूप माया. तो व्हड कर्तबगार अशें तिचे मायेचे नदरेक दिस. अर्थ अपुरबायेक लागून पुताचे ल्हान - ल्हान निरर्थक करणेंत पसून तिका व्हडलो अर्थ दिस. व्हडलें जोडिना तरी कोणाक नाडिना म्हूण पसरो घालून ताणें व्हडलें पुण्य केलां अशें तिका आपल्या जोडकार पुताबद्दल दिसतालें.

पुताची ममता मातेक जें सूख दिता तें सर्गांत पसून मेळूंक कठीण आसता.

पसऱ्याची जोड चरितार्थाक पावसारकी आसली. पसऱ्याचो पसारो गरजेभायर वाडांवची खटपट भिक्यान केली ना. शेजराच्या कांय पसऱ्यांनी रेशनचें पेंत्रोल विकताले. कांय पसऱ्यांनी शिमीट, साऱ्याचो जोड धंदो चलतालो. कांय पसऱ्यांनी हेर जिनसांभायर भाजी-पालो,

फळां-फुलां विकताले तर कांय पसऱ्यांनी थंड पेयां आनी आयस्क्रिमाचो जोड धंदो चलतालो. कांय पसऱ्यांनी गरम पेयूय मेळटालें. पूण तसली अदीक तराची खटपट भिक्यान केन्नाच केली ना. भिक्याचो पसरो पारंपारीक उरलो. प्रागतीक जालो ना.

अंत्रुजेंत कमयल्ले कांय कलागून मांडपाक मात भिक्याक एका कला-मांडाची गरज दिसताली. बाजारांत जांव बाजारा भोंवतणच्या वाटारांत कलेक जाय तें वातावरण नासलें. लोकांक तशी कलेची आवडूय नासली. बाजाराचे गदेंत कलेचे दर्दी सापडूंक कठीण. अशे परिस्थितींत सुमार एका कोसार - आसलेल्या मोवळ्या वाड्यार ताका असो मांड सांपडलो.

मोवळें हो व्हडले गोंयचो इतिहास प्रसिध्द वाठार. पूण आतां ताची वाट लागल्या. थंय आतां आदलें कसलेंच वैभव उरूंक ना. तरी आसतना थंय जायतीं भाटां आसात. लोकवस्ती त्या मानान कमी. थंय लखो भाटकाराचें भाट आसा. लखो भाटकार थंयच आपल्या पुरातन घरांत रावता. घरचो बरो आसलेल्यान ताका

गायनाचो नाद आसा. स्वता मातसो कलाकार आसलो तरी गाव आनी नाटकांचो दर्दी आसा. हें ताचें दर्द समजल्या उप्रांत भिक्याचे ताचेकडे दाटी वाडली. तागेर पेटी, तबलें, तंबोरो अशीं आसलीं तांचो व्हडलोसो उपेग जायनासलो. भिक्यान घरांत दीत सावन तांचो उपेग बरो जावंक लागलो. लख्याक भिको खब उपकरता. कोसभर पयस आसून पसून भिको आयतारा, आ थंय पासय मारून येता.

भिको कोणायकडे आदरान उलोवपी. लखो तर ताका आदार आसा. तो लख्याक लक्ष्मीकांतबाब म्हणटा. गांवच्या लोकांक मात खंयचेंय व्हडलें नांव कल्लावन जिबेर घोळपास

करचें आसलेल्यान

लक्ष्मीकांताक

केला. लखो घरचो

श्रीमंत आसले

ताका जायते

‘लक्की’ अ

म्हणटात. कशेंय

लख्याच्या घरा भिक

कलेक वाव मेळटा

प स = य

वेळापत्रक सांबाळू

गांवांत केन्नाय जात

एकाद्र्या नाटकांत

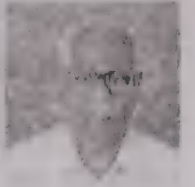
घेता. केन्नाय भजन

वता.

भिको धनाफाटल्यान लागलो ना. व्हडलो धनीक जावंक पा ना. ताच्या बराबरचे जायते जाण धन-दौलत हिसपाभायर व व्हडले पात्रांव जाले जाल्यार लोक भिक्याक भोंवती भागरथ ल ‘भिक्याची पत्रावळ’ म्हूण ताची संभावना करूंक लागले. कोण भिक्यान भुमी विकास करूंक जाय आसलो अशें म्हणटात तर जाण राजकारणांत पडूंक जाय आसलो अशें म्हणटात. कांय मटको कितें वायट नासलो अशेंय म्हणटात. पयसो कसो मेळ हाका म्हत्व ना, पयसो कितलो मेळयलो हाका म्हत्व आसा गांवांत सर्वसादारण मत आसा.

भिक्याचे आवयन भुरगो जाल्यार पुरो अशें देवाकडे मागि देवान भुरगो दिलो. तातूंत ती समाधानी. भिको आसा त समाधानी. तो असो जावंक जाय आसलो, तसो जावंक जाय आ अशें म्हणपी आमी कोण?

जणेकले भाशेंत दिसपट्ट्यो खंय ना खंय कोमिको घडत आसतात. त्यो शिकिल्ल्या मनशांपरस गांवगिऱ्या अन्नाडी मनशांकडल्यानच चड घडटात. कारण तांकां आपूण उलयता ते भाशेचें पुराय गिन्यान आसना. तरी ते जें कितें उलयतात ताचो अर्थ उलयतल्याक समजता. पूण आयकतल्याक मात केन्ना केन्नाय ती भास समजून घेतासतना खरपीचें पडटा आनी समजिकाय मेळटकीच पोट फुटून हांसो फुट्टा.

कोंकणीच्यो कोमिको पळेतलो जाल्यार गोंयच्या कुणबी गावड्यांमदीं घोळचो. गावडे खुशालकायेन भरिल्ले आसल्यार पावलां कणकणी तांच्या उतरांतल्यान कोमिको झडटात आनी सरभोंवतणच्या लोकांच्या तोंडार हाशें पातळटा.

ल्हानपणांत

केळशीच्या कुणबी गांवड्यांचे खेळ हांव मुजरत पळेतलों. हे खेळ कार्निवालाच्या निमतान जाताले. खेळांतलीं सगळीं सवंगां मुजगाच्या कुपासाचेर रस्त्यावेल्यान नाचत येतालीं. तातूंत दादलेच चेडवांचे घागरे घालून पोल्यांक तांबडें थापून रस्त्यावेल्यान नाचत येतात तें पळोवन कोमिक दिसताली. कटचे कटर - कटचे कटर - कटचे कटर... हो आवाज आयकूनच गांवांतलीं ल्हान - व्हडां, महातारीं - कोतारीं, कुजनांतल्यान, भाटयेंतल्यान, शेतां-भाटांतल्यान धावत पडत, आपटत धपटत येवन, रस्त्याकुशीक दोळे वटारून, कान फांकारून उबीं रावतात तीं पळोवन खऱ्यांनीच कोमीक दिसताली.

खेळाक 'सेव', भाटकाराक 'भाकार',

'येसो-केसो' हीं उतरां ते खेळांतल्यान असे तरेन वापरताले की तीं आयकूंक कोमीक दिसतालीं.

अशाच एका खेळांतली ल्हानशी कोमीक हांव अजून विसरूंक ना. खेळांतल्या 'इस्तोरी'त एक 'भाकार' फाटल्यान येवन आपल्या मुंडकाराच्या चेप्याचेर 'रोंत' (बडी) मारता. ताचो 'टप्प' असो आवाज आयकून मुंडकार अजापून म्हणटा - 'माथ्यार कावडो हागिल्लो कितें रे?' हें आयकून सगळो लोक हांसून खळखळ करता.

अशेच एके खोपींत गावडे विडी ओडीत बशिल्ले आसतना तांच्या मुखावेल्यान एक गावडी ताकतिकेन चलता. तिचीं फकणां करपाखातीर एक तरणाटो म्हण्टा -

आपूण कोऽऽमीक करता.

कोंकणी उलोवप्याक परकी भास जेन्ना आडखळ हाडटा, तेन्नाय कोंकणींत कोमिको घडत रावतात. पोर्तुगेज तेंपावेली एक गजाल, सांताक्रूझच्या एका इस्कोलांत शिकतासतना एक भुरगो आपल्या 'पोरोसोरांक (प्रोफेसराक. तेन्ना लोक शिक्षकाक पोरोसोर म्हणटाले) सारकी जाप दिना. तेन्ना तो पोरोसोर तापता आनी भुरग्याक विचारता, 'उसे तें काबेस?' भुरगो जाप दिता, 'नांव शिंयोर, नांव तेंज्युं

कोऽमीक कोंकणी

'टॅव कोन्न केसो आवाज जालरे? इजाबेला आंबड्या केंस पोडोलो कित रे?' हें आयकून सगळ्यांच्या तोंडार उजवाड फांकता.

गावडे खोशेंत आसतात तेन्ना तांच्या तोंडांतली भास आयकत रावपाची. एक गावड्याक आपले बायलेचें तोंड सुजलाशें दिसता, तेन्ना तो म्हण्टा - 'अँ! कार्मिनागे तोंड सुडोला येशे मुगो' अशे तरेचीं काळजी आनी कोमीक भरिल्लीं वाक्यां गावड्यांच्या तोंडांतल्यान सहजतायेन भायर पडटात, आनी आयकुप्यांक खुशालभरीत करून सैमांत विरगळून वतात.

कोंकणी भास एकटी कशीच चलना. वांगडा ती पोर्तुगेज, इंग्लेज, मराठी, हिन्दी बी भासांच्या उतरांवळीचो आदार घेता, आनी

काबेस!' नांव तें काबेस? मास कें तें काबेस?' भुरगो जाप दिता, 'केंकरो तें काबेस.'

सांताक्रूझ म्हळ्यार कालापूर, हांगां केंकऱ्यालें काबेस नांवाचें भाट आसा. पोर्तुगेजांत 'काबेस' म्हळ्यार तकली.

अशेच तरेची आनी एक इंग्लेज शिकपी भुरग्यान केल्ली कोमीक फामाद आसा.

एका इंग्लेज इस्कोलांत भुरग्याक येवपाक उशीर जाता. ताचो सर इंग्लेज सोडून कसलेच भाशेंतल्यान जाप आपणावपी न्हय. उसरान आयिल्ल्या भुरग्याक पळेनाफुडें सराचें पित्त खवळलें. ताणें भुरग्याक रागाभारार प्रस्न केलो, "व्हाय आर यू लेट टुडे?" भुरग्याक वाटेर एका बैलान शींग मारून चिखलांत वडयल्लो हें सराक कशें सांगचें तें ताका

कळ्ळेंना. कोंकणीन जाल्यार सट् करून सांगून मेकळो जातलो आशिल्लो. कोंकणी उलयल्यार दंड फारीक करचो पडटलो म्हूण ताणें आपल्याक येता तसले इंग्लीशीन जाप ठोकून दिली. ताणें म्हळें, “सर, सर, काऊज हजबंड ढकलड मी इन चिकलेफिकेशन.” ताची ही जाप आयकून, सरासयत सगळ्या क्लासीचो हांसून हांसून मुड्डो जालो. बापड्याक बैलाक इंग्लीशीन कितें म्हणटात तें सांगूंक जालेंना. ताका ताणें खंयचे तरी एके गायेचो घोव करून सोडलो.

पोर्तुगेजा तेंपार एक पेडणेकार कसले तरी केसीक लागून कोर्टांत गेल्लो. तो गांवगिरो मनीस आशिल्ल्यान ताचेकडल्यान थंयच्या रिती भायली, जुविजा मुखार कसली तरी आगळीक घडली. ताका लागून जुविजान खंय ताका ‘फुज्येतापूत’ अशी कार्रगाद गाळ हासडली. पेडणेकाराक तिचो मात्तय अर्थ समजलोना. ताका दिसलें जुविजान आपल्याक फाजेंताचो पूत म्हळो. तो सामको भुरकुटलो. गांवांत वचून सगळ्यां मुखार बडायो मारूंक लागलो. सगळ्यांक सांगू लागलो - “ते जुईजान मरे म्हाका फाजेंताचो पूत म्हटलो.” फाजेंताचो पूत म्हळ्यार व्हडलो येंप्रेगाद अशें ताका दिसलें. येंप्रेगादाक तेन्ना खूब मान आशिल्लो.

पेडणेच्या कोंकणीन केल्ली आनी एक कोमीक म्हजे तकलेंत घर करून रावल्या. तें अशें जालें, एका मनशान आपल्या घरामुकार साकाचेर चणे काय मूग कितें तरी सुकत घाल्लें. एके म्हशीन ते खाल्ले आनी ती त्याच साकार थापेली. घरकाराक म्हशीची करणी साप्प मानवलीना. ताणें म्हशीक बडय बडयली आनी आपूण एकसारको बडबडत रावलो. शेजारपाजाऱ्यांनी ताका बडबडपाचें कारण विचाल्लें तेन्ना ताणें ताणशेत म्हळें, “आवशी खायरी म्हस, दांडे खावन साखर मरे हगली!” पळयात आसात काय ना हीं उतरां कोमिकेचीं?

गोंय स्वतंत्र जावन चारेंक वर्सां जाल्लीं. जांवयें. तेन्ना जुवारी पूल जावनाशिल्लो. आगशी सावन कुठ्ठाळे वचपाक फेरीबोट

आशिल्ली.

एके मराठी शाळेचो मास्तर भुरग्यांक घेवन पिकनीकेक वतालो. ताणें भुरग्यांक रांगेन उबीं केलीं आनी आपूण गेलो तिकेटी काडूंक.

लायनीक राविल्ल्या मास्तरान तीस ‘मुलांक’ तिकेटी मागल्यो. तिकेटमास्तरान शाळामास्तराच्या भेसाचेर नदर माल्ली. माथ्याक गांधी टोपी आनी आंगार म्हेळको सदरो पळोवन तिकेटमास्तराची तकली फिरली. ताणें दोळे मोटे करून म्हळें - “तुहां मुलांक तिकेट्यो आतां मेवच्योना. रातचो णवांक ये! गाढवांक - गोरवांक रातीच्या धावांक इस्पेशल फेरीबोट आहा.”

तिकेटमास्ताराचें तापोवणें आयकून शाळामास्तर धोतर फुलयत रांगेंतलो भायर आयलो आनी लागलो बडबडूंक - म्हाज्या मुलांक गाढवां म्हण्टत, आतांच्या आतां येडुकेशनांत जातंय आनी तक्रार करतंय. पुलीशेंत जावन कोंप्लान करतंय. दाखयतंय तुमकां महाराष्ट्राचां पाणी काय तां.

शाळामास्तराचो दशावतार पळोवन तिकेटमास्तर शेळेलो. ताका कितें करचें तें कांयच कळ्ळेंना. तो ऑफिसांतलो भायर आयलो. ताका पळोवन शाळामास्तर भुरग्यां म्हऱ्यांत गेलो. ताणें भुरग्यांक सांगलें, “मुलांनो आतां आमी घरा जावूया. आतां पिकनीक नाही.”

शाळामास्तर भुरग्यांक ‘मुलां’ म्हणटा तें पळोवन तिकेटमास्तर अजापांत पडलो. खरी गजाल अशी की, फेरीबोटीच्या धक्क्याक तेंकून एका बोरीच्या मुदांत, कुठ्ठाळे वचपाचीं गाढवां बांदिल्लीं आशिल्लीं. गाढवांक पोर्तुगेजींत ‘मुलां’ म्हणटात.

पणजेच्या बाजारांत अशीच एक कोमीक घडली. आयज बाजारांत वीस रुपयांक तीन-चार बांगडे मेळटात. एका तेंपार ते रुपयाक स बी तशे मेळटाले. एक घाटीण भुरग्याक हांडीर घेवन किगिस्तांव खारविणीकडे गेली. तिणें बांगड्यांचें मोल विचाल्लें. खारविणीन मोल सांगलें रुपयाक सोव. घाटीण समजली रुपयाक सौ. तिणें आनी आनी वोगोत

केलोना. हांडीवेल्या भुरग्याक सकयल व्हडलीशी पिशवी उकती करून आपणेंच शेंबर बांगडे वेंचून आनी मेजून भल्ले. मागीर एक रुपया खारविणीच्या हातार थें मागीर घाटीण आनी खारवीण हांचेमदीं घडलें तें सांगपाचे भानगडींत आता पडना.

एक दीस एका हायस्कुलांतलो पट्टिचर एका दुकानार गेलो. दुकानार बायलमनीस आशिल्ली. तिका इंग्लीश बोबी कळटाली. तरी टिचरान आपो कोंकणी कळटा म्हूण दाखोवपाची संद सोडलीना. ताणें ते बायलेक बायजणा उबो रावन ‘चेडी’ आसा काय म्हूण विचलें ते बायलेन टिचराच्या कानपटार एक दिलें वोशेंमाराद दिवन ताका धांवडायलो.

टिचराक जाय आशिल्ली भुरग्यांक चेडी, ताणें मागली ‘चेडी’.

एक दीस एक बायलमनीस बालक बसून आपल्या भुरग्याक ‘माम’ भरयत भुरगो आपलें तोंड कसोच उक्ते करिना. तिका मदें मदें इंग्लीश उलोवपाची सतिणें म्हळें, बाबा, मेक आ रे! तिणें आ तोंड आ करून म्हळें. ते बराबर भुरग्यान उगडलें. ताणें सगळो ‘माम’ सोंपय कोंकणीतलो ‘आ’ इंग्लिशींतल्या ‘मे’ घुस्पल्ल्यान आवयचें काम फत्ते जालें. मात ती कोमीक दिसली.

हांव एका इस्कोलांत शिकयत भुरगीं गांवगिरी आशिल्ल्यान इल्ली च मस्ती करतालीं. एक दीस भुरगीं चडच बो करतात तें पळोवन हांवें तांकां ‘नील डाव’ म्हळें. भुरगीं ‘नील डावन’ कशीच करि बोवाळ करीत रावलीं. तातुंतल्या समजुकायेच्या भुरग्याक म्हजी काक दिसली. ताणें म्हळें, “मांऽऽय, दूम मा गो!” ते बराबर सगळ्या भुरग्यांनी दिमी मा ते गांवचे लोक इगर्जेंत ‘दूम मात्ताय’ म्ह दिमी मारतात. म्हाका मात ते भुरग कोमीक दिसली आनी अपुरबाय सुध्दा.

एक दीस हांव क्लासांत कोंकणी

ओरल येजाम घेतालों. भुरग्यांक क्लासांतच बसोवन दवरलीं.
एकट्या एकट्याक मेजाकडे आपोवन येजाम घेवंक कोमेस
केलें. येजाम बेस बरी चलताली. येजामीच्या सुर्वेकच हांवें
तांकां आवयचें, बापायचें, भाव-भयणांचीं बी नांवां
वेचारचीं. हेत हो की जापो दिवंक ताणीं तोंड उगडचें.

एका भुरग्याक हांवें हेरांक विचारता तसोच प्रस्न केलो.

“तुजें नांव कितें?”

“लीना.”

“तुजे मांयचें नांव कितें?”

“कोयसांव.”

“तुजे पायचें नांव कितें?”

“चिंता.”

“कित्याक तुज्या पायच्या नांवाचो उगडास ना?”

“आहा सोर.”

“मागीर सांग मुगो.”

“चिंता सोर!”

“चिंत, केदो वोगोत लागतलो तुका चितूंक?”

हें म्हणना बराबर सगलो क्लासच लागलो खो खो करून
हासूंक. हांवें म्हळें, “हांसतात कितें चूप!” तरी भुरगीं थांबनात.
कितें करचें कांयच समजना. तांचो हांसो थांबसर वोगी उबो
वतलों. मागीर सगळीं भुरगीं एकाबराबर आडेलीं. “सोर,
तेजो पाय चिंता.” “पयलीं तें चिंतालें, आतां पाय चितूंक
लागलो?” हांवें उबगून म्हळें. “सोर, तेजें पायचें नांवच
चिंता.”

आतां म्हजे तकलेंत उजवाड पडलो. गांवांत एक चिंता
म्हूण गांवभाव आशिल्लो. हें लीना तागेली धूव.

आगशी पुलाचें काम चलतालें. हांव थंय पासयेक
वतालों. एक साष्टीचो- गोंयचो आनी एक घांटी, दोगय थंय
काम करताले. घांटी दर्यांत देवून उदकांत काम करतालो.
ताका वयर येतलो जाल्यार राजवान वोडची गरज आशिल्ली.
ताका लागून राजवाचें एक पोंत वयर उबो आशिल्ल्या
गोंयकाराच्या हातांत आनी दुसरें पोत उदकांतल्या घांट्याच्या
भेंडांक बांदिल्लें.

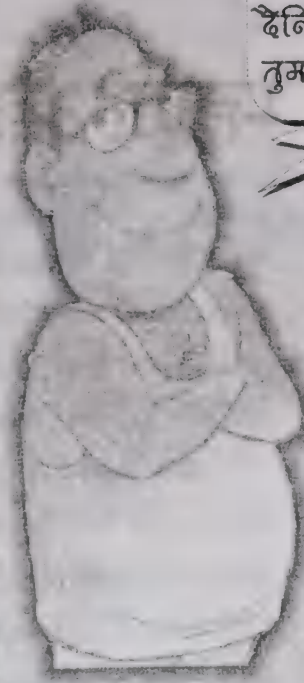
उदकांतलो घांटी एकदां अकस्मात बुचकळूं लागलो.
कितें जालें देवाक खबर! ताणें किंवाट्यान एकूच बोब
माल्ली, “खिंचो!”

“कितें जालें रें, कित्या बोब मात्ता?”

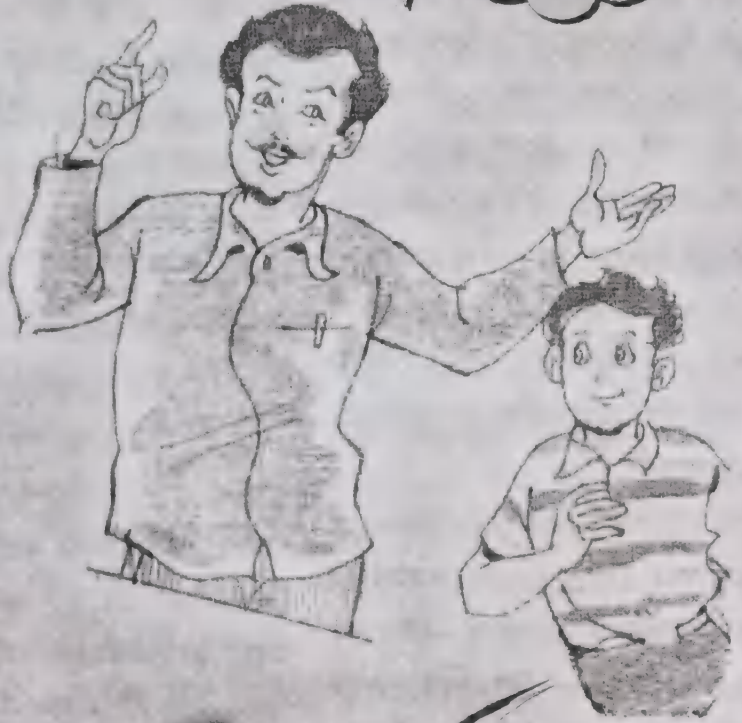
“अबे, तूं खिंचो!” घांटी आडलो.

“हांव सायबा गोंयचो!” गोंयकारान घांट्याक जाप
दिली.

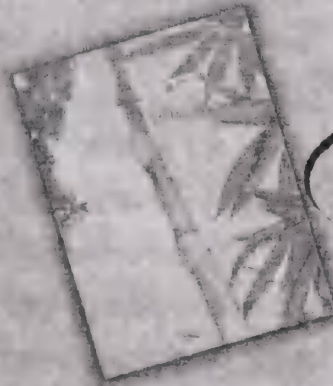
आमचीं भाशा श्रीमंत आशा
देनिकां, मासिकां आशा
तुमचे कोंकणींत कितें आशा?

आमचेकडेन हें आसा
तें आसा

पप्पा सांग ताका आमचेकडेन
कर्तुत्व आसा, स्वाभिमान आसा
आनी ‘बिम्ब’ आसा

“हांव मनीस म्हण आसां”

देवान मनशाक आपणासारखो म्हळ्यार आपल्या गुणासयत रचलो आनी ह्या संवसाराचो आनंद लुटपाक ताका पुराय स्वातंत्र्य दिलें. देखूनच मनीस वाडत आनी चडत गेलो. मनशाक सुर्वेक रचल्यार कितलो काळ जालो हें सांगप अवगड पूण आमकां मनशाची वंशावळ एक झाड आनी ताच्या प्रत्येक खांद्यावरी आनी त्या खांद्याच्या खांद्या सारखी दिसता. मेजूंक अवगड अशी ही वंशावळ वेग-वेगळ्या क्षेत्रांत शिंपडली आनी एके वटेन संवसाराची वेग-वेगळ्या मळांचेर उदरगत जायत गेली, जाल्यार दुसरे वटेन संवसाराचो नास-दुसय चालू उरलो. ल्हान तशेच व्हड राष्ट्रांतले मनीस ह्या दोनय कामांत मुखार आसात. हाचो अर्थ देव आनी देंवचार दोगूय ह्या संवसारांत आपापले परीन वावरतात. मनशाभितर देव आनी देंवचार वसता म्हण ह्या संवसारांतल्यो घडणुको दाखोवन दितात.

सतराव्या शेंकड्यांतलो एक चिंतनकार आनी बरोवपी Descartes मनशाचेर खोलायेन अभ्यास केले उपरांत म्हण्टा “I think therefore I am” (हांव चिंतता देखून हांव आसां.) ताच्या विचारांत कितलें सत आसा ताचेर त्या वेळार बरीच चर्चा जाली आनी बऱ्याच उपरांत पसून ती चालूच उरली. पूण ताचो विचार सारग्यो ना म्हणूंकय कोण शकलो नां. खांप्या आनी नावास्त्या बरोवप्यामदीं हो विचार घुंवत आशिल्ल्यान विसाव्या शेंकड्यांतल्या एका बरोवप्यान Jacques Lacan हाणी ताचेर आपलें उलटें

मत मांडलें “I think where I am not. Therefore I am where I do not think.” (हांव जंय ना थंय हांव चिंततां. देखूनच हांव जंय चिंतिना, थंय आसां.)

मनीस आपल्या जिविताचें मुल्यमापन करता आनी केन्ना ना केन्ना करूंकच जाय. आपले पसून कांय सोद लायता आनी आपल्या जिविताच्या विचारांतल्यान दुसऱ्या मनशाचे जिणेकडेन तुळा करून एक सोंपो मार्ग दाखयता. जायत घडये हो ताचो दैवीक सल्लो. हीच खरी वाटचाल एका चिंतनकाराची आनी बरोवप्याची. आपल्याक जें भावलां आनी आपल्या विचारांतल्यान जें होलमलां तें दुसऱ्यामेरेन पावोवपाचें. आपणे बरयलें आनी तें लिपोवन दवरलें ताका मोल आसा? जें झगझगता आनी सोबाय हाडटा ताकाच दुसरो तोकेता. बागेंतलीं फुलां लेगीत मनशाक पिशें लायतात आनी आपलें मोल आपूणच थारायतात. बागेंतलो माळी वो ताचो मालक तीं फुलां फक्त विकता आनी पयशे करता. फुलां विकून वतात पूण विकतल्याक आनी घेतल्याक दोगांकय खुशाल करतात. अशी जीण मनशाची आसता व्हय? म्हण हे फांकी बरोवपी सांगतात मनीस कितें आनी कोण तो. मनशाच्या विचारांतल्यान मनशाची आकृती दिसून येता. हांवें हाचेर केन्ना विचार केला? तुवें हाचेर केन्ना विचार केला? आमी सांगाती हाचेर केन्ना विचार केला?

थोड्याश्या पयशांक लागून एक मनीस दुसऱ्या मनशाचो खून करता. इल्ल्याशा भाटा कुडक्याक लागून मनशाक नांच करता. एके अस्तुरेच्या मुखाखातीर एक मनीस आपली

मनीसपणाची वळख लेगीत विसर दुसऱ्याचो वापर करून कोणाक व दिनासतना एका मनशाक तनान आनी काबार करता. हें सगलें कित्याखातीर? करणी करच्या वेळार तांच्या मनांत कि वेगळीं आसतात. राग ताचेर सांवार आ त्या रागाच्या भारांत ताचे विचार पापी घेतात आनी वायट करणी घडून येता. उ कितें घडटा? ताच्या मनांतले विचार व घेतात. रागाचें रुप भिरांत घेता, ते भिर तो मुखावयलें येवजिता. हे वायट करणे शिक्षेंतल्यान आपूण कसो सुट्टलो? वेळार ह्या विचारांत आसतना परतूय करणी करता. कित्याक शिक्षेंतल्यान ताच्या हातांत नासता. एक भिरांकूळ व करणी आदारप सोंपें पूण तातुंतल्यान काडप सामकें अवगड म्हण दिसून ये कितले पयशे मोडचे पडटात. कितले सोंसचे पडटात. हें सगलें करून पसून सु जातली म्हण भरवंसो ना. एका खिणाक व विचारांनी घडलेली घडणी, तो मारून वो नपयत जाता, तेन्ना फायदो कोणाचो जा हाचेर मनशान गंभिरतायेन विचार करूंक आनी हांव ह्या संवसारांत कित्याक आस चितूंक जाय.

मनीस म्हळ्यार कितली मोलादीक ताचेर इल्लोसो नियाळ करुंया. बयर विदवानांचे विचार सांगल्यात तशे मनशान दुसऱ्याचेर न्हय पूण आपणाचें विचार करून पळोवंक जाय. म्हज्या जिव कितलो वालोर आसा? कितलो मान आ हांव ह्या संवसारांत कितलें बरें करतां? कि वायट करतां? म्हाका कितले बरे गूण आस

(पान ३६ चेर चल

कल्पना

“नवदीप एक भाडें आसा, होन्नावर वचपाचें.

पूण इतलें पयस वचप आनी तोय बी एकलो म्हूण जिवार येता. क्लीनर आशिल्लो पूण दोन दीस पयलींच गांवांत गेलो.” नवदीपान तंबाखू हातांत घेवन थापटिलो आनी आपल्या ओठा पोंदा खोयलो. जश्यो बायल्यो साडयेच्यो मिरयो घागऱ्याच्या पोंदा खोयता तशें.

नवदीपाक काम धंदो कांयच नाशिल्लो. कोणें केन्नाय आपयल्यार तांच्या वांगडा वचप. जग लोकांचें चाकरपण करून आपणाले दीस सारतालो. ताच्या वयान तिशीचो हुंबरो हुंपूंक नाशिल्लो. वारो जसो सुकिल्ल्या पानांक नाचयता तसो नवदीपाक लोक आपणाक जाय तशे नाचयताले आनी तो नाचतालोय बी. ताचें फाटलें कारण म्हळ्यार लोक ताच्या तोंडार सोरो रकयताले. घडये हेच आशेन तो लोकांच्या फाटल्यान-फुडल्यान भोंवतालो आसूंक जाय.

नवदीपाक होन्नावर वचपाचें आसा म्हूण कळतकच तो सामको खोशयेन अर्द पिसो जालो. कारण म्हळ्यार ताच्या बरोबर गेल्यार चार पयशे मेळटलेच वयल्यान सोरो पिवपाक मेळटलो. त्या निमतान गांव भोंवन येतलो हे आशेन ताणें सुहासाक सांगलें.

“सुहास, हांव सामको बेकार आसां. हांव क्लीनर म्हूण तुज्या ट्रकार आसल्यार चलता? तशें म्हाकां टायर बदलपाक बी येता. ताची तूं चिंता करूं नाका. पळय तुकां वांगड जालो आनी क्लिनरूय मेळ्ळो.”

हें आयकून सुहास सामको खोशी जालो. ताणें जशें चिंतलें तशेंच जालें, दुसऱ्या कोणाक व्हेल्लो जाल्यार एका दिसाचे पयशे फारीक करचे पडटले म्हण ताणें नवदीपामुखार जाळ घातली आनी नवदीप ते जाळयेन येतलो म्हूण जाणाच आसलो. नवदीप ताचो तोंडावयलो इश्ट. तो ताका खंयच्याय वेळार आपयल्यार केन्नाच ना म्हणनासलो. नवदीपाची आवय सुहासाक वळखताली. ताचे आवयन जायते यत्न केले चेड्याच्या लग्ना संदर्भात. पूण ताचो चलो कानामनार घेना जालो. देखून ताणें सुहासाक सांगिल्लें की आपल्या चेड्याक खंय चेडूं मेळटा जाल्यार पळय. त्याच खातीर सुहास ताका आपल्या

बरोबर ट्रकार व्हरपाचो थारायता.

“तर आयज सांजेच्या चारांक वचपाचें.”

ताणें नवदीपाक सांगलें. ते प्रमाण दोगूय होन्नावर वचपाक भायर सरले. गाडी चलयता आसतना सुहासान नवदीपाक एक प्रस्न केलो.

“नवदीप लग्नाचे लाडू केन्ना दिवपाचें थारायलां रे?”

“घे SS लग्न! तेंय बी म्हज्या असल्या मनशाक. म्हजेंच पोट भरना. ताजें आनी कोण पोट भरतलो. बेकार मनशाक कोण चेडूं दिवपाक आयला.”

“तशें कित्याक? दर एका मनशाचे जिणेंत लग्न जावपाचो प्रसंग येताच” अशें म्हूण सुहास मुमुरको हांसलो. घडये ताका आपल्या लग्नाची याद आयली आसूंक जाय.

“नवदीप विचारता म्हूण रागार जांव नाका. पळय तुजें लग्नाचें वय तर जाल्लेंच आसा. हाच्या-ताच्या वांगडा भोंवन तुज्या जिवांची वाट कित्याक लायता. वयल्यान तुजे आवयची भलायकी बरी ना. ती बाबडी कितलो तेप म्हण काम करतली. अश्या वेळार घरांत एक आदार जाय पडटा. तो आदार तर तुवेन घरांत हाडपाक जाय अशें तुका दिसना? आयज आमी जंय वतात थंय एक बरी चली आसा. वयल्यान तुमच्या समाजांतली. तुका जर पसंत पडली जाल्यार सोमतेच उतर घालया. बेकार हेडचे परस फाल्यांच्यान म्हज्या ट्रकार क्लीनर म्हूण आयल्यार म्हजी काय हरकत ना.”

तांच्या ह्याच गजालींनी होन्नावर पावता म्हणसर रातचीं आठ जालीं.

ट्रकार लाकडां भरपाच्या कामाक सुरवात जाली. लाकडां भरता म्हणसर एक वर तरी जाय आसलें. देखून तो नवदीपाक घेवन च्यारी शंकरागेर गेलो. सुहास होन्नावर आयल्यार शंकराक मेळून वतालो. शंकर वयान चड जाण्टो नाशिल्लो. पूण मनान नेण्टो आशिल्लो. जेन्ना पयले फावट सुहास होन्नावर आयलो तेन्ना ताचो टायर पंक्चर जाल्लो. लागीं-लागसार खंयच गॅरेज नाशिल्ली. परगांवांत ताका वळखपी कोणूच नाशिल्लो. अशा वेळार देवाचें रूप घेवन शंकर थंय पावलो. मेस्तपण तर शंकराच्या आंगान भरिल्लें. ताणें ताका आदार केल्लो तें अजून मेरेन शंकर विसरूंक नाशिल्लो. ही घडणूक घडल्यार घडये पांच वर्सां तरी जातलीं पूण ताची याद ताच्या मनांतल्यान वचूंक नाशिल्ली.

दोगूय शंकराच्या आंगणांत पावले तेन्ना एक चली तुळशीक निरंजन

लायताली. ताजे केंस खूबच लांब आशिल्ले. ताच्या केंसांतल्यान उदकाचे ल्हवूच थेंबे गळटाले. जसो पावस पडतकच माडाच्या पानांतल्यान उदकाचे थेंबे पडटात. एक-एक उदकाचो थेंबो मोतयांवरिं दिसतालो. ताजें मूख नदरेक पडलेंना खरें पूण ताजी आकृती तोखेत रावपा-सारकी आशिल्ली. ताणें तुळशीक एक भोंवतडो मारून आपले दोळे उगडले तशें नवदीप ताच्या दोळ्यांमुखार जालो.

तें ताका पळयतूच उरलें. नवदीप तर दोळे काडनासतना ताका पळयत रावलो.

एका खिणांत ताका कांयच कळ्ळें ना कितें जालें तें. ताच्या तकलेंत साबार प्रस्न घुवपाक लागले. हो अनवळखी कोण आनी म्हजे सामकार रावून म्हाकां कित्याक पळयता? पूण एक मात खरें कल्पना ताका पळोवन सामकें लजून गेल्लें. ताणें ताचे बरोबर कोण आयला तें पळयनासतना सोमर्तेच घरांत धांव मारली आनी बापायक सांगलें.

“आंगणांत कोण तरी अनवळखी आयल्या.” ह्या वेळार आनी कोण अनवळखी आयल्या काय? पूण पळयत जाल्यार सुहास.

“सुहास कितल्या तेंपान रे. यो घरांत यो. बस. कल्पना सुहास भाई आयला. ताच्या खातीर च्या कर बेगीन.” बापायन आपल्या धुवेक सांगलें.

सुहास भाई आयला जाल्यार हांवें ताका केंसो पळोवंक ना. जाका हांवें पळयल्लें तो भलतोच आशिल्लो, घडये च्याकच लागून तें पुराय गडबडून गेलें.

कल्पना च्या घेवन आयलें तेन्ना ताजे हात सामके थरथरताले.

“सुहास भाई तुमकां पळोवंकूच ना हांवें” ताणें सामकें लजून म्हळें.

“जाता. जाता. अशा वेळार हेंच घडटा.” ताणें च्या दोगांकय दिली. तशें परतून एकदां ताणें नवदीपाक पळयल्लें जशें सोयरीगत आयल्ल्या भशेन कल्पनाच्या तोंडार भाव आशिल्लो. च्या दिली आनी तें गेलें. तें दुसरे कुडीत वचसर नवदीप ताका चोरयांनी पळयत आशिल्लो आनी कल्पनाय ताका पळोवपाची संद चुकयनासलें.

सुहासाचें आनी शंकराचें उलोवप चालूच आशिल्लें. पूण नवदीपाच्या मनांत खबदळ घाल्लो. कल्पना कुडींतल्यान भायर सरत काय म्हण तो ताचे कुडीत नदर मारीत आसलो पूण एकदां कुडीत भितर गेल्लें कल्पना भायर आयलेंना.

नवदीपाक कल्पना एका खिणांत पसंत पडिल्लें. आपल्या लग्नाचो विशय आपूण जावन कसो काडटलों. देखून ताणें सुहासाक दोळ्यांच्या कुरवांनी इशारे दिलो. खरें म्हळ्यार ताचे हावभाव पळोवन कळिल्लें देखून सुहास ताच्या इशान्याची वाट पळयतालो.

“शंकर काका हो म्हजो इश्ट. पूण तुमच्या समाजांतलो.

शंकरबाब विचारलें म्हण रागार जांव नाका. तुमचें कल्पना जालां आनी अजून लग्न जावूंक ना. तुमची काय हरकत ना जा कल्पना आनी नवदीप...”

आपल्या घरांत फूल फुलता तें मयली लोकांक कळटा ही गजाल. शंकरान आपले धुवेच्या लग्नाविशीं केन्ना चितूंकच नाशिल्ले आपली धूव लग्नाची जाल्या हें ताणें दुसऱ्यांच्या तोंडान आयकलें. “देव कसो योगा-योग घडून हाडटा पळय.”

“ताका हुंडो बी कांय नाका. तूं चिंता करनाका. ताका आवय आसा. भाव-भयणां हांचो त्रास ना. आवय-बापायचो एकचलो. हालींच ताचो बापूय भायर पडला. सद्या तो म्हज्या टाकिल्लेन म्हण आसता. एक मात खरें भुरगो एकदम बरो. ताका भाव व्यसनां बी काय ना. वयल्यान गोंयांत ताचें स्वताचें घर आसा.

हें सगळें आयकतकीत कोणाचे दोळे धुंवचेना. वयल्यान एकटो म्हणटकीच दारांत आयिल्ली सोयरीगत कोण सोडपाक तें आसा! शंकरान फाटीं-फुडें कांय विचार करिनासतना सोमर्तेच म्हण उतर दिलें. तसो नवदीप सामको फुल्लो.

कल्पना आपले कुडींत बसून कसले तरी येवजणेंत आशिल्ले ताका नवदीप आवडना अशें न्हय. पूण ताणें इतल्या बेगीन जावपाचें चितूंक नासलें. ताणें आपली पुराय जिणूच त्रासांतलें वयर काडिल्ली. ताची आवय सातवो बाळंतपण जावन रोखडें भायर पडली. खरेपणी कल्पनाक आपल्या भयणांची आवय जाव पडिल्ली. ताका आपल्या शिक्षणाक वेळ दिवपाक मेळना जाल्ले ताच्या बापायच्या धंद्यान पोट सारकें भरनाशिल्लें. धंद्यान व सकयल जाता हें जाणाच आसलें. पूण ताच्या बापायचो धंदो केन्ना वयर सरलो ना आनी हातान चार पयशे आयले नात. कल्पना शिकूंक नासलें. आठवेक नापास जाल्लें. त्या उप्रांत शाळेंत सोपणांक केन्नाच पांय लावूंक ना. ताका स भयणी. कल्पना घरांत व्हड आसलें. बापायच्या धंद्यान पोट भरना देखून तें लोकांच्या घरांत काम करतालें. जे किते पयशे मेळटाले ते भयणीच्या शिक्षणाक अ जेवपाक खर्च करतालें. ताका दिसतालें आपूण शाळा सोडून लोकांच्या घरांनी कामां करतां. ह्या वावरांत आपल्यो भयणी केन्ना येवंच्यो न्हय अशें ताका काळजी पूर्वक दिसतालें.

ताच्या मनांत सदांच दिसतालें की आपलो घोव मात सरव नोकरेक आशिल्लो जाय आसलो. मागीर ती कसलीय नोकरी अ येताली. कारकुनाचें काम करपी लेगीत उपकारतालो. आपले मनांतलें बापायक कशें सांगतलें की म्हाका सरकारी काम कर न्हंवरो जाय म्हण. घडये आवय आसल्यार तिका सांगून आपलें हलकें करतलें आसलें. भयणीक सांगून आपलें मन हलकें कर म्हळ्यार तांकां कशें सांगप हें समजना जालें. हांवें जर म्हाका अ

हू, तसलो न्हवरो जाय म्हण नखरे केले
माल्यार फाटल्यान आसा तीं कितें करतलीं.
हाचो विचार करून ताणें आपल्या मनांतलें
कोणाक सांगूक ना.

लग्न मोठ्या दबाज्यान केल्लें म्हणचे
परस दोगांयच्या खर्चाक परवट्टा ते प्रमाण
जालें. नवदीपाच्या मुखामळार नवोच दीप
उदेल्लो. जी चली ताका आवडली तेच
वलयेकडेन तो लग्न जाल्लो.

हुंबऱ्यावयल्या तांदळाच्या मापाक पांय
लावन कल्पनान घरांत पावल दवल्लें. तें घर
सामकेंच ल्हान आशिल्लें. वयल्यान मातयेचें!

फक्त एक साल आनी कूड. थंयच
रांदपाचें आसलें. वयल्यान
शोणाची जमीन. कल्पनाक एका
खिणाक कांय समजलें ना कितें
जालें तें. आपूण भोंवरांत सापडत
गेलों हाचो ताका अदमास
आयलो. लग्नाच्या पयल्याच
दिसा घराचे बाबतींत कितेंय
विचारतलें म्हूण ओगी रावलें.
तकली जाग्यार नासली. मन
अस्वस्त आसलें तें नवदीपान
वळखल्लें.

“कल्पना आयज आमच्या लग्नाचो
पयलो दीस. ह्या पयल्या दिसाची सुरवात हांव
फटींगपण सांगून करचो ना. तुका दुबाव तर
आयलाच. लग्नाच्या पयलीं हांवें सांगिल्लें
म्हजे कडेन स्वताचें घर आसा म्हूण. म्हजे
कडेन स्वताचें घर बी कांय ना. आसा तें हें
घर. तेंय बी भाड्याचें.”

नवदीपान एका सुरान सगळें सत्य सांगून
उडयलें. कल्पनाक आपल्या घोवाची
लक्तूबाय दिसली. नवदीपान लग्नाचो निर्णय
घेतसान सोऱ्याचें नांव काडलेंच ना. लग्न
जावचे पयलीं सोऱ्याचे गादयेर आसतालोच.
वयल्यान तंबाखू कितें मेळत तें. पूण लग्न जाले
उपरांत ताणें आपल्या मनांत निश्चय केल्लो
की आपूण सोऱ्याक तोंड लावंचो ना म्हूण.

भाड्याच्या घरांत रावन कांयच अर्थ ना
हें सत्य ताका होलमता. आपले बायलेक
कितलो तेप म्हूण भाड्याच्या घरांत दवरतलों.
ताका मनापासून दिसतालें की आपलें स्वताचें
घर आसचें. देखून नवदीप रात दीस काम
करतालो. आपले बायलेक आनी आवयक
खोशयेन दवरतालो.

ताच्या लग्नाक देड वर्स जाता म्हणसर
एक चलो जालो. चल्याचो बारसो मोठ्या
दबाज्यान केलो. ताच्या घरांत सगळें वेवस्तीत
चलतालें. एक दीस नवदीपाक येवपाक खूब
कळाव जालो. हरशीं तो घरांत णव जावंच्या

पयलीं येतालो पूण आयज इकरा वरां जालीं
तरी नवदीपाचो पत्तो नासलो. कल्पनाच्या
मनांत नाका जाल्ले विचार घोळटाले. तिजी
मांय ताका आसरो दीत आसली. दोगांय
सालांत बसून नवदीपाची वाट पळयतालीं.
साडेअकरा जालीं तरी ताजो पत्तो नाशिल्लो.
बारा वरांचेर तो लकत-लकत घरा आयलो.
ताचो पांय एका जाग्यार उरनाशिल्लो. ताच्या
तोंडाक सोऱ्याचो वास मारतालो. आपल्या
घोवाक ते अवस्थेंत पळोवन तें सामकें
भियल्लें. तो खंयच्याय खिणा सकयल पडत
म्हूण सांगू येनाशिल्लें. कल्पना आपल्या
घोवाक आसरो दिवपाक म्हूण धांवत-धांवत
ताच्या म्हऱ्यांत वता तेन्ना तो ताका एक
सणसणीत गाळ मारता आनी ताका धुकलून

उडयता. कल्पना पयलींच बारीक आसलें.
फूक मारल्यार सात कडेन पडटा काय
दिसतालें. एका दादल्याचो फोर्स वयल्यान
सोऱ्याचो नेट. ताका धुकल्लें तशें ताची
बाबड्याची तकली आपटली आनी सोमर्तेच
रगत आयलें.

“तूं म्हाका आदार दिवपाक आयलां.
तुकां आदार करपाक कितले लोक ह्या घरांत
येता?”

अशें म्हणीत परतून एकदां बायलेच्या
आंगार वता. बाबडी आवय आपल्या पुताक
आडायता. पूण सोरो मनशाक वळखता? ताणें
आपल्या आवयचेर लेगीत एक
धेंगसो घाल्लो. आनी परतून एकदां
बायलेच्या आंगार गेलो. तरी
आवय आपल्या पुताक मोगान
समजयताली. हे वटेन कल्पना रड
रड रडटालें. आवय आशिल्ल्यान
बायलेच्या आंगार वचपाक कशेंच
मेळना हें ताका समजलें. ताणें
चिंतलें बायलेच्या आंगार गेल्यार
आवय आडायता. आपले कुडींत
व्हरून दार बंद केल्यार कोणूच
येवपाक शक्य ना.

आवय आपल्या पुताक सांगपाक
लागली. “पुता झगडीं करनात, बायलेक
मारनात.”

नवदीप आपले आवयक आश्वासन
दिता की “आई खरें तुजें हांव म्हजे बायलेक
मारचो ना. झगडीं करचो ना आनी केन्नाच
सोरो पिवपाक ना.”

अशें आयकतकीत आवयच्या गळ्याक
आयिल्लो जीव सामको सू... जाता.

अशें म्हणीत तो आपल्या बायलेक
उकलून आपले कुडीत व्हरता. बाज्जेर चलो
न्हिदिल्लो ताका आवयच्या म्हऱ्यांत दिता
आनी सांगता. “आई आयज सुरजाक तुज्या
म्हऱ्यांत न्हिदय.” अशें सांगून तो आपल्या
कुडींत आयलो. कल्पना बाज्जेर बसलें. ताका

दिसलें हाच्या तकलेंतल्यान सोऱ्याचो म्हारू देवलो म्हूण. आनी आतां हो माये मोगान म्हजे तकलेक पट्टी बांदतलो. तो ताच्या म्हऱ्यांत येता. दोनूय भुजांक धरून बायलेक आपल्या वेंगेत घेता. जितल्या माये मोगान ताणें आपले बायलेक वेंगेत घेतली तितल्याच तिडकीन ताणें ताचेर एक सणसणीत थापट फुलयलें. ताच्या तोंडातल्यान एक किळाच भायर सल्ली. तशेंच तें जमनीर पडलें. सोऱ्याचो म्हारू बेगीन देवना हें मात खरें जालें. नवदीप थापटांचेर थापटां फुलयत रावलो तश्यो ताच्यो किळच्यो वाडूंक लागल्यो.

“तुका पोसपाक हांव कामाक वतां फाटल्यान तूं हीं कामां करता. हजार बायचें उदक पिवपाची संवय जाल्या.”

नवदीप रागान सामको तांबडो गूज जालो. ताच्या दोळ्यांत इंगळे खतखतताले. जनावराक लेगीत असो कोण मारचो ना जसो तो आपले बायलेक मारतालो. हातांनी पायांनी मेळत तसो मारतालो. कल्पनाच्यान मार सोंसपाक जायना देखून तें किळच्यो मारतालें. पूण ताच्या किळच्या आवाजान धांवून येवपी कोणूच नाशिल्लो. दार बंद आशिल्ल्यान आवय लेगीत कांयच करूंक शकली ना. फक्त दारार हात मारून मारून थकली. तो मात आपले मांडणेंत जैतीवंत जाल्लो. कल्पनान केन्नाच आपल्या बापायकडल्यान एक थापट खाल्लें नासलें. पूण आयज घोवाकडल्यान मार खाल्लो तोय बीं लोकांचे सांगणेन. ताची चूक नासतना. दुसऱ्याचे सांगणेन बायलेक केन्ना मारपाचें आसता? कोणेंय कितेंय सांगलें जाल्यार पयलीं सोरो पियेवप. मागीर बायलेक बडोवप. जशें बायलेक कांयच भावना नाशिल्ले वरीं. कोणे कितेंय सांगल्यार पयलीं येवन आपले बायले विशीं भासाभास करून तातूंतल्यान मार्ग काडप. पूण ना, अशें मात कोण करना. हांगांच दादल्याची वृत्ती शेणटा.

आपल्या जिवाच्यान जायना जावन लेगीत तें उठलें. घरांतलीं सगळीं कामां आटपून

घेतलीं. तरी तो न्हिदून आशिल्लो.

“सोरो निवळू ना दिसता आजून” अशें म्हणीत तें ताच्या म्हऱ्यांत गेलें.

“उठना आजून! कामाक वचपाचें ना?” अशें म्हणीत ताणें धेंगसो घातलो. रातचो मारिल्ल्याचो राग एका वाक्यान भायर काडलो.

तो उठलो तोंड धुलें आनी चायेक बसलो तशें ताणें च्यायेचो पेलो ताच्या म्हऱ्यांत हाडून दवरलो आनी तेंय बीं थंयच बसून रावलें. कारण ताका रातीं कितें जालें आनी आपल्याक कित्याक मारलें तें जाणून घेवपाचें आसलें.

“काल खंयचो म्हारू बशिल्लो तुमच्या माथ्यार.” अशें म्हणना फुडें ताका खंयचो राग आयलो देवाक खबर. च्या काडली ती सोमतीच ताच्या तोंडार मारली. ताच्या दोळ्यांतल्यान घसघशीत दुकां भायर सरलीं.

“म्हजेर म्हारू बसला म्हण्टा, म्हारू बसला तुज्या माथ्यार. ताकाच निवळपाक काल सोरो पिवन आयिल्लों हांव.”

“खंयचो म्हारू?” चडट्या आवाजान ताणें विचाल्लें.

“म्हारू लागला तुकां दुसऱ्या दादल्याचो. तुका पोसपाक हांव रात-दीस मरतां. हांव कामाक गेल्या उपरांत तुकां वाट मोकळी आसता. हाचो फायदो तूं हे भाशेन करून घेता. हांव मात फुड्यान आयल्यार हें दुखता तें दुखता म्हूण परिणत आसता.”

“तुकां हें सगळें उलोवपाक मानूय लज दिसना.”

“लज, तुकां करतना जर लज दिसना जाल्यार म्हाका उलोवपाक खंयची दिसतली.”

“तूं आयज शुध्दीर आसा मेरे!”

“इतले दीस नाशिल्लों. आयज आयलां शुध्दीर. जर ताणें म्हाका सांगूंक नाशिल्लें जाल्यार केन्नाच शुध्दीर येवपाचो न्ही.”

“कोणे सांगलां तुकां, म्हाकां ताचें नांव सांग. मागीर पळय करी सणसणीत वाजयतां ताजेर.”

“नांव सांगून कितें उपेग. म्हजें नांव जालां ताचें कितें.”

“तुमचें नांव हांवें घाण केलां? तुमचें घाण करपाक हांवें कसलेंच कार्य करूंक नाका आसलो आरोप म्हजेर घालता.”

“तशें जाल्यार सुरेश कित्याक आयिल तर.”

“सुरेशाक तर हांवें आपयिल्लो. तालें कितें एक दीस लायंट गेली आनी आमी ती सामकीच full म्हण्टकीत रांदचे कुडींत बल्ब गेलो. तुमकां येवपाक कळाव जाता आनी घरांत ल्हान भुरगें आशिल्ल्या काळखान कितें रावतलें म्हूण हांवें तालें दुसरो बल्ब लावपाक सांगलो. सुरेश म्हण भावा भशेन. म्हाका काय भाव ना. म्हण्टा हांव ताका भावाभशेन मानतां. हातूंत खंय दुबाव घेवपा सारको आसा? वयल्यान हां घरांत एकटेंच नाशिल्लें आवय आशिल तुजी.”

नवदीप सामको ओगळी आशिल्लो. तालोवप मात सोपूंक नाशिल्लें. तव्यार ल्हान कडकडटा तशीं ताजीं उतरां कडकड आशिल्लीं.

“तुमकां कोणाचेर विश्वास आसलोकांचेर काय स्वताचे बायलेचेर?”

“म्हाका कोणाचेर विश्वास ना.” अशें म्हणीत तो घरांतल्यान भायर सरलो.

बायलेच्या मनांत कितें आसता तें देवा लेगीत कळना. म्हूण तो घरांत आठ दीस रावपाचें थारायता. आपली बायल घरांत विचार करता, खंय वयता ताची ताका चौकस घेवपाची आसता म्हूण तो घरा रावपाचो निणें घेता. त्याच प्रमाणे तो कामाक वचना जालें जे कोण बेकार घरांत रावतात तांकां वाय लागता. ताका वायटी लागली म्हळ्यार सोऱ्याची. फक्त घरांत बसून सोरो पिवपाक कामाक सुरवात जाली. रातचीं नाका जाल्ले प्रकरणां रूजवात जावपाक लागलीं. आपले बायलेक रातचो त्रास करपाक लागले.

आपले कुडींत येवचें म्हूण ताका धेंगसो
जालतालो आनी येना जाल्यार ताका
उडयतालो. तें बाबडें मेल्लें मडें जावन उरतालें.

घोवाच्या तोंडाक जर सोऱ्याची घाण
मारता जाल्यार खंयची बायल आपल्या घोवा
म्हऱ्यांत वतली?

ताचो सोरो पियेवप हें सदांचेंच जाल्लें.
सदां कितें म्हूण सोंसतलें. केन्नाय चुकून
पेलो जाल्यार सोड खबर आशिल्ली.
पयल्यान बायलेक मारप, ताका त्रास करप हें
केतले दीस मेरेन सोंसतलें.

ताच्या ह्या वागण्यान तर कल्पनाक
जेवच नाका जाल्लो. जीव दिवपाचो विचार
ताचे तकलेंत घोळटालो. पूण पदरांत ल्हान
भुरगें आशिल्लें. दोन दीस कुळारा वयतलें
जाल्यार आपलें दूख आनी तांच्या माथ्यार
केल्याक म्हूण तें मोऱ्यानी सोंसतालें. नवदीप
घरांत बेकार आसल्यार आठ दीस मायज
जावन गेल्ले. ह्या आठ दिसांनी आशिल्लें
शिल्लें खावन मेकळें जाल्लीं. वीख खातलो
जाल्यार घरांत पयशे नाशिल्ले. ताका तर
संवसाराचें कांय पडूंक नाशिल्ल्या वरीं. तो
फक्त सोऱ्याचो मोगी जाल्लो. कामाक
पंद्याक वचपाचें नांव घेना जालो.

घोवाचो मार खावून अशें रडत रावलें
जाल्यार घरांत दिवाळें येवपाक कळाव
लागचोना. लुकसाण मात भुरग्याचें जातलें
ना... ना हांव अशें घडपाक दिवचें ना. म्हज्या
घोवाची काळखी साय केन्नाच पुताचेर
पडपाक दिवचें ना.

ताणें आपूण स्वता जोडून भुरग्याक बरें
शिक्षण दिवपाचें येवजिलें. आपल्या
आयिल्ल्या त्रासाक लागून, आपल्यालें
शिक्षण सोडचें पडलें. पूण आपल्या भुरग्याक
शिक्षण दितलें. लोकांगेर कामाक वतलें.
भुरग्याक मांयचे फुड्यान दवरतलें आनी आपूण
कामाक वतलें. तें लोकांची आयदनां
सतालें, कपडें उमळटालें. घोव सोरो पिवन
सायलो म्हणटकच तें आपल्या पुताक घेवन

कुडींत वतालें आनी दार बंद करून रावतालें.
ताका आपल्या घोवाचें कॅरच नाशिल्लें. ताचे
खातीर घोव म्हळ्यार फक्त कपलाचो तिबो
आशिल्लो.

घरांत कितें जाय कितें ना हें सगळें तेंच
पळयतालें. मांय मात सुनेच्या फाटल्यान
रावताली. ती जाणां आसली की आपल्या
जाण्टेपणान दोन गोटे मात सुनूच घालतली
म्हूण.

नवदीप दिसभर गांव हेडटालो आनी रात
जाली म्हणटकीच घरा येतालो. दिसभर गांव
हेडलो म्हणटकीच रातची बायल जाय
आसताच. नवदीप ताच्या म्हऱ्यांत आयल्यार
तेंच ताका धुकलून उडयतालें. पयलीं तें
ताच्या मारांक भियेतालें पूण ताणें जर एक
सांगल्यार तें ताका चार उतरां सांगतालें.

तो बाबडो जावन आपले आवयक
सांगतालो की “बायल रातची म्हज्या फुड्यान
येना. तूंच सांग ताका. कितेंय जाल्यार हांव
ताचो. म्हाकां हक्क आसा ताचेर.”

मेल्ल्या! हक्क आसा म्हणटा. तुजो
हक्क मात रातचो दिसता. तें बाबडें दिसभर
मरसर काम करता तेन्ना तुकां ताची मातूय
काकूळट येना. मनांतली तिकसाण उतरांच्या
फांस्केतल्यान भायर काडची अशें आवयक
दिसलें पूण ताका कितेंय सांगप म्हळ्यार
उमत्या कळशार उदक.

तिणें आयकलें ना आयकलें भशेन केलें
आनी आपल्या कामाक लागली.

कल्पना तर घोळ-घोळटालें. ताच्या
जिवाक मातूय सुशेग म्हण्टा तो नाशिल्लो.
लोकांचीं आयदनां घासून, कपडे उमळून तें
आपलो संवसार चलयतालें. तें काम करपाक
मातूय फाटीं सरनाशिल्लें पूण खरें सूर्य मात
ताज्या नशिबांत आयलें ना. सूर्य काळखी
जिणेंत उजवाड फांकता ही खरी गजाल. पूण
नवदीप केन्ना आपल्या घरच्या मनशाचे जिणेंत
उजवाड फांकतलो काय?

ऑर्डर

रस्त्याकुशीच्या ‘हाय वे’
बार्राचेर बरीच फेणी पेटोवन पेटून
आपलो ट्रक स्पीडीन सोडलो पूण
ताच्या वायट नशिबान वाटेर उब्या
आशिल्ल्या इंटरसेप्टरान ताका
आडायलो आनी सोरो पिवून
गाडी चलयल्या म्हूण कोर्टांत
उबो केलो.

आपणें कितें चूक केल्या
हें फेणी निवळून लेगीत पेटूक
कळूंक नाशिल्ली.

“तुका सोरो पिवपाक
लागून हांगां हाडला हें जाणां मरे
तूं?”

जुईज कामतीन पेटूक
पळेत विचाल्लें.

“चे म्हाका खीं खोबोर!
चल तर काड. मारया!”

पेटून सादेपणान म्हळें
आनी पुराय कोर्टांत एकूच हांसो
उठलो.

“ऑर्डर, ऑर्डर!”

जुईज कामतीन हातोडो
आपटीत रागान म्हळें ते बराबर
सगळे हासपाचे थांबले.
न्यायालयांत पुराय शांतताय.

“सायबा, तूं सांगताच
जाल्यार ऑर्डर कोत्ता. म्हाका
एक क्वार्टर काजू आनी थोंड
सोडा!”

पेटून शांतताय भंग करीत
म्हळें.

फिलोमीना साँफ्राँसिस्को म्हळ्यार

एक वेगळेंच नांव आनी तेंय बी गोंयचें. पयले सुवातेर तिचें आड वो कुळनांवूच म्हळ्यार खेरीत. असलें कुळनांव सदांचें न्हय. हो साँफ्राँसिस्को जावंक जाय आसिसाचो फ्रांसिस आनी न्हय शेवियर कुळांतलो. हो आसिसाचो सांत फ्रांसिस जावन आसा फ्राँसिस्कानी अर्दीचो स्थापणार वो फ्राँसिस्कानांचो स्थापणार. फ्राँसिस्कानी मठवाशी सुरवेक बार्देसांत वावरताले. ह्याच मठवाशियांनी बार्देस - बारा देस - ख्रिस्तायलेलो आनी थंयच्या पयल्या क्रिस्तांवांक पुर्तुगेज नांवां आनी कुळनांवां दिल्लीं. पुर्तुगेज पदोन आसतालो आनी हो पदोन आपलें कुळनांव बातिस्म घेतल्यांक दितालो. जोम्यांनी बातिस्म दिल्यार, आख्या जोम्याक पदोनीचें कुळनांव पडटालें - जशें लोबो, डि सौजा, फेर्नाडीस. पूण साँफ्राँसिस्को म्हळ्यार एक वेगळेंच कुळनांव. अजून पर्यायन म्हाका जाल्यार असल्या कुळनांवाचें एकूच कुटूंब मेळ्ळां आनी तें म्हळ्यार फिलोमीनाबायचें.

आनीक एक वेगळेंपण फिलोमीनाबायविशीं : फिलोमीनाबाय म्हळ्यार

फिलोमीना साँफ्राँसिस्को

एक गोंयकान्न कातोल्क समुदायांतली आनी ती उलयता, बरयता आनी वाचता हें कोंकणींतल्यान. हें एक विस्मीत, कातोल्क समुदायांतलीं चेडवां आनी बायलो कोंकणी नकळो म्हूण सांगूंक बढाय दाखयतात. बीयेर पडून वो बट्ट्यार पडून इंग्लेज तासतात. सांजेच्या वेळार पर्यायन “गुड मॉर्निंग” म्हणून म्हाका हडकितात. फिलूबाय असली परकी गोंयकान्न न्हय, भास नासलेली मनीस न्हय. तिका देस आसा, भास आसा, गांव आसा. बार्देसचे मातयेंतली ती. आयज आमच्या गोंयांत जायतीं गोंयकारां परकी कशीं जियेतात आनी वागतात, मुंडकाऱ्यां जाल्यांत. परकें वारें फिलूचेर मारूंक ना.

फिलूबाय परकी गोंयकान्न न्हय. देखून ती कोंकणी बरी उलयता, बरयता, कोंकणींतल्यान चितता. ‘रोटी’ ह्या मासिकाक ती लेख बरयता. ‘द गोवन गिव्यू’ ह्या मुंबयच्या द्विमासिकाकूय बरयता. ‘गुलाब’ ह्या गोंयच्या मासिकाचेरूय तिचे लेख

आशिवा

उजवाडाक येयल्यात आनी ते ‘वावराड्याचो इश्ट’ ह्या गोंयच्या सातो कथा बरोवन तिका इनामांय फाव जाले. फिलूबाय म्हळ्यार गोंयचो अनंद आनी वै चिटीपर्यायन ही बाय कोंकणींतल्यान बरयल्ले हें एक खेरीत खाशेलेंपण गोंयकारां कोंकणीच्यो जमाती मुंबय शारांत भोवतितल्यांकूय ती हाजीर जाता आनी मशीण करता, सगळीं मंगळूरकारांच आभोव थोडीं गोंयकारां म्हणजे क्रिस्ती गोंयकारां.

फिलोमीनाबायन विनोद, कथा लेखूय रोमी लिपींतल्यान बरयलेले आनी - त्या पत्रांचेर उजवाडा हाडलेले आसात. आतां तीं सगळीं लिखाणां वो बरोवपा पुस्तकाच्या रूपान गोवा कोंकणी अकादेमीक हाडून फुडें सरल्या. ही संस्था उजवाडा हाडूंक फुडें सरल्या. देवनागरी लिपींतल्यान. फिलोमीनाबाय न लिपी बेस बरी जाणां. तरूय दुसरो कोण नागरी लिपींत तिच्या लेखांचें लिप्यंतर करतलो आनी अशीं फिलूबायचीं बरोवण नागरी लिपीच्या मळार आनी खळार परज पावतलीं. हीं बरोवपां हिंदू भाव-भयण हातांनी पावतलीं आनी तीं रोमी लिपी संवसाराभायर पावतलीं. हे दिशेन आमी यश आंवडेतां आनी तिचें हें पुस्तक साहित्य अकादेमीचे पर्यायन नदरेक पडटलें म्हणून उजवाडाक बाळगून रावतां. अजून पर्यायन साहित्य अकादेमीन नागरी लिपींतल्यानूच उजवाडा हाडलेल्या पुस्तकाक इनामां वो पुरस्कार दितात. एक दीस फिलोमीनाबायच्याय पुस्तकाक असलो पुरस्कार फाव जायत.

(म्हजो दिश्टावो ह्या पुस्तकांत प्रस्तावना)

‘म्हजो दिश्टावो’ पुस्तकाचें विमोचन

फिलोमिना साँफ्राँसिस्को, एक संवेदनशील लेखिका. ताणीं बरयल्ल्या ‘म्हजो दिश्टावो’ ह्या लघुनिबंदाच्या पुस्तकाचें प्रकाशन फाटल्या म्हयन्यांत १५ तारकेर पणजे जालें. ‘दर

म्हयन्याची रोटी’ पत्राचे संपादक फादर मोरेन डिसौजा हाणीं तें केलें. कार्यावळीच्या अध्यक्षपदार कोंकणी अकादेमीचे अध्यक्ष पुंडलीक नायक आशिल्ले. फिलोमीना मुंबयचें. ताणें बरोवपाची सुरवात देवनागरी लिपींतल्यान केली. शाळेच्या चवथ्या वर्गांत आसतना पयलीं काणी बरयल्या. खुपश्या निबंदांक पुरस्कार लाबल्यात.

गोकुळदास प्रभूक ‘कुळागर’ पुरस्कार

नामने चें कोंकणी साहित्यिक गोकुळदास प्रभू हांकां फाटल्या म्हयन्याच्या १८ तारकेर कुळागर पुरस्कार पणजे शारांत भेटयलो. गोकुळदास प्रभू हांकां हे आदीं

साहित्य अकादेमी पुरस्कारां सयत हेर साबार पुरस्कार लाबल्यात.

कुळागर प्रकाशन संस्था दर वर्सा हो पुरस्कार भेटयता. ह्या वर्साचो पुरस्कार गोकुळदास प्रभूक फावो जालो. अखील भारतीय कोंकणी परिशदेचे अध्यक्ष बस्ती वामन शणै हाणीं तो ताका भेटयलो. ह्या वेळार मुखेल उलोवपी म्हूण साहित्यिक दत्ता नायक हाजीर आशिल्ले.

कोंकणी पॉप

बोमायची बिरमुटी

हांव चेडूं चलता पिटी पिटी पिटी
म्हणटात म्हाका बोमायची बिरमुटी
चेडे म्हाका मोगाच्यो धाडटात चिटी
पूण कोणाकूच हांव पडना मिटी

आतां म्हाका येता चिंतून
गुन्यांव म्हजो कसलो हातून
हांव वाटेन चलताना म्हातारे पासून
पळयतात म्हाका पश्टून

म्हाका पोयतोच म्हातारे जातात पिशे
तोंड उगडटात जाल्या पर्शे सोशे
रश्ट्यान चलताना बेश्टेच मारतात हाशे
दोळे मोडटात ओशे ओशे ओशे

(ह्या कोंकणी पॉपांत एक वळ शेणल्या. ती वळ आनी गावपी कलाकाराचें नांव आमकां २० जानेवारी मेरेन कळोवंचें. योग्य जाप धाडप्यांक एक वर्साचें बिम्ब फुकट घरा पावतलें.)

कथा कथेची आनी कादंबरीची

कथा जिविताची एक प्रभावी झलक, रोचक आसपा वांगडाच ती जिविताचे चरम अनुभूतीक स्पर्श करता आनी वाचकांक अजापीत करता देखून कथेची साहित्यांत खाशेली सुवात आसा. कथा जिविताक एका अशा बिन्दूचेर भावता, जाचेर नदर केंद्रीत करतकच पुराय जीवन परजळीत जावन उठ्ठा.

कथेंत कथाकाराची रचनाप्रतिभेची पुराय कुशळताय केंद्रीत जाता.

हेन्री हडसन हांच्या मताप्रमाण कथेंत फक्त एकूच मूलभाव आसता आनी ताचो विकास तर्किक निश्कर्शा वांगडा उद्दिष्टांकडेन एकनिश्ठतायेन सगळ तशेंच सभावीक गतीन करतात.

एच. जी. वेल्स म्हण्टा -

Any piece of short fiction which can be read in twenty minutes would be a short story.

चेकोवचें म्हणणें

One must write about simple things how Peter Semino witch married Maria in Rome.

आर. एल. स्टिवेन्सन

The short story is not a transcript of life but a

simplification of some side of life.... it presents a single episode treated dramatically and producing on the reader an effect of totality, a unified impression of one situation or experience or event.

एडगर एलन पो

A short story is a narrative short enough to be read in a single sitting, written to make an impression on the reader excluding all that does not forward that impression complete and final in itself.

कथेक एका निश्चित अशा स्वरूपांत बांदूक येना. संवेदनाचे नदरेन वयलेचाराक ताची परिभाशा करूं येता.

कथा म्हळ्यार जिविताच्या खंयच्याय एका पक्षाचें अशें एक संवेदनात्मक चित्रण जाची अनुभूती घेवं येता पूण उतरांनी बांदूं येना.

मुंशी प्रेमचंद

कथा म्हळ्यार एक अशी रचना जातूंत जिवितांतल्या खंयच्याय एका आंगाचें वा खंयच्याय मनोभावाचें उक्तावप होच कथाकाराचो उद्देश्य आसता. ताचें चरीत्र, ताची शैली, ताचो कथाविन्यास सगळें त्याच

एकाएका भावाक पुश्ट करता. ती एक कुंडी जातूंत एकाच रोपाची गोडसाण आंगानी जी खंयच्याय मनोविज्ञानीक सत्ता आदारीत आसा.

जिविताचें चक्र विंगड विंगड परिस्थितिंच्या संघर्शांत आर्तें परतें आसता. ह्या चक्राचे विशेश परिस्थिती सभावीक गतीक प्रदर्शित करप हेंच खाशेलेपण.

घटनात्मक एकांगी चित्रणाचें नांव आनी तातूंत साहित्याच्या सगळ्या आंगां रस समानतायेन येवप म्हत्वाचें.

कथेचो आंवाठ ल्हान आसूंक लाग्यो लघु आकाराक लागून कथेची शिल्पकला सरळ उरता. हो आंवाठ इतलो आसूंक जाय की तो धा ते वीस मिण्टांभितर कथा वचू पुराय जावंक जाय.

कथेचो वर्ण्य विशय जिवितांतलो वा जगतांतली खंयचीय एक घडणूक, विविध परिस्थिती वा भावना आसता. कथा वाढीखातीर संवेदनाची एकता आसूंक जाय हीच बाब कथेचो प्राण आसता.

कथेचो वेग आनी ती जितली प्रभावी आसता तितली ती प्रभावी थरता.

कथा कल्पनेचो खेळ आसचो न्हय जिवितांतल्या खंयच्याय व्यापक सत्यान प्रेरित आसूंक जाय. सत्याक लागून कथेंत प्राण येता. तेंच वाचकाक प्रभावीत करता.

मनोविज्ञानीकताय कथेचें मुखेल खाशेलेपण आसता. हाका लागून चरीत्र कथानक प्रभावी जाता.

कथा खंयच आडखळनासत सगळ्याक एकूच गती आसूंक जाय. ह्या लागून कथेक सक्रियता प्राप्त जाता. ह्या लागून कथाकार केन्ना घातप्रतिघात अशे केन्ना भावपूर्ण अशा संक्षिप्त संवादानां कथेक गती दिता.

खरें म्हळ्यार कथा एक ल्हान तशेंच अशा भावांचो पुराय प्रकार. जाचो उ

वाचकाच्या मनाक हालोवप. हाका लागून कथेंत विशयांतराक सुवात ना. कथेंत घडणुकांक सुवात दिवंक फावना. घडणुकां परस परिस्थितीचें चित्रण चड आसपी कथाच आयज चडश्यो दिसतात. घडणूक अत्यंत सकयल आनी सुक्षीम आसता. हातूंत खंयच वयर सकयल न जावप हातुंतच कथेचे सफळतायेची नाट आसा.

कथेचें कथानक सुर्वेकूच तीव्र संघर्शान भरिल्लें आसता. चरमसिमेर ताचो शेवट जाता. नवलिके प्रमाण हातूंत आनीक विस्ताराची गरज नासता. तीव्र संघर्शाची स्थिती विकसीत जावन कथेक अत्युच्च अशे तेंगशेर व्हरपाक मुखार व्हरता. तेन्नाच हातूंत जिवितांतली प्रभावी झलक दिसता. कथेचें निश्चित लक्ष्य जिवितांतल्या खंयच्याय मार्मिक पक्षाक अभिव्यक्त करप हेंच आसता.

कथेंतल्या पात्रांचें वर्णन केन्ना कथाकार स्वता करता तर केन्ना कथा विकास आनी चरित्र चित्रणा खातीर संवादाचो आलाशिरो घेता. कथेंत एक विशिश्ट प्रभाव रचपाक पात्रांची परिस्थिती, तांची आंतरीक मनोदशा, बाह्य परिस्थिती आनी सैमीक वागणुकेचें वातावरण, तशेंच कथा बिजाक संबंदीत देशकाळाचें चित्रणूय गरजेचें आसता. हाका वातावरण म्हणटात. कथेची रचनाशैली आनी प्रतिपादनाचे नदरेन भास हेंच एक तत्व आसा. दरेक कथेच्या रचनेंत कितें ना कितें उद्दीष्ट गरजेचें आसता.

कथावस्तू हें कथेचें म्हत्वाचें आनी टाळू नज अशें तत्व. कथा वस्तुचे दोन वांटे करूं येतात. एक म्हळ्यार कथांश आनी दुसरो म्हळ्यार ताचो विन्यास. कथेत कथांश चडसो संक्षिप्त आनी सरळ आसूंक जाय. कांय कथाकार आनीक कथानकाचो प्रयोग करतना दिसतात, पूण दोट्टी कथानक कथेंत विधान - सौष्टवाक बाधिकार थरता. कथेची योग्य मांडणी हें कथाकाराचें उद्दीष्ट आसूंक जाय.

कथा वस्तुचो पुरायेन विकास, जातूंत कथेची सुरवात, ताचो उत्कर्श आनी शेवट ह्या तिनाचीय मांडणी जाता. कथा सरळ गतीन मुखार सरता आनी विकसीत जाता.

कथा विकासाचें दुसरें रूप म्हळ्यार सुरवात उत्कर्श आनी शेवट हांचो पुरायेन विकास जायना आसतना आरंभ ते अंतामेरेन कथा एकदम मुखार सरता.

कथा विकासाचें तिसरें रूप म्हळ्यार जातूंत कथेच्या विकासाचें पर्यावसन शेवटाक जाता. ही कथाविकासाची चमत्कारीक अशी प्रणाली म्हणूंक जाय.

कथावस्तू सुर्वेक विकसीत जावन शेवटाक समश्टी प्रभावाची निर्मिती करता. सगळ्यो घटना एकठांय जावन शेवटाक मेळूंक जाय. हो समश्टी प्रभावूच कथेचें उद्दीष्ट आसता.

कथेंत फकत एकूच घटना आसूंक जाय आनी तातूंत आसपावपी घटनांचो एकवट आसूंक जाय. एक परिस्थिती, दुसरे परिस्थितीकडेन घनिष्ठ आसूंक जाय. प्रत्येक अवस्थेत कथाकार हें पळयत रावता की घडणुकांची सांखळ तुटूंक ना मू? हाका सबंद - निर्वाह म्हणटात.

बरे कथेची सुरवात आकर्शक आनी शेवट प्रभावी आसता.

सुरवात आनी शेवट हांचे भितर शेवटाकडेन चड लक्ष दिवंक जाय. मध्याची उपेक्षा करूं येता.

आरंभाचें दुबळेपण एक वेळ सोसूं येता. पूण शेवट इबाडलो तर सगळेंच सोंपलें अशें समजूंक जाय.

कथेचें शिर्शक, कथेचो प्रतिपाद्य विशय, मूळभाव वा विचार आनी कथाकाराच्या व्यक्तिगत प्रवृत्तीची वळख दिवपी आसता. हेच नदरेन शिर्शकाचे मुखेल गूण म्हळ्यार प्रतिवाद - बोधकता, आकर्शण, विशयानुकूलताय. तेच वांगडा शिर्शकाक लागून ज्या प्रकारच्या तात्पर्याचो बोध जाता,

ताचो खंयच्या ना खंयच्या रूपान कथेच्या खंयच्याय आंगाकडेन संबंद आसूंक जाय.

Keep the title in its proper proposition on the nature and interest of the story अशें मेकोनोची हो पाश्चात्य विदवान म्हणटा.

कथेंत विशयाचें प्रतिपादन कांय पात्रांच्या माध्यमांतल्यान जाता. कथाकाराक तांचें नामांतर आनी तांच्या रूपचित्रणांवांगडाच चरित्राचें खाशेलेपणूय उक्तावंक जाय. खरें म्हळ्यार कथावस्तू आनी चरीत्र कथेंत एकमेकाचेर परस्पर अशें आदारून आसता.

कथेंत चरित्र-चित्रण सभाविक, मनोविज्ञानीक, यथार्थ आनी वास्तविक आसूंक जाय. जर कथेची प्रेरणा खंयचीय विशिश्ट घडणूक वा वातावरण आसत जाल्यार मानव - चरित्र गौण रूप धारण करता. तरीयपूण ते घटनेक वा वातावरणाक परजळीत करूंक अथवा तातूंत प्राण हाडूंक तांचे भितर मानव प्रतिश्ठापना ही करूंकच जाय. हो मानव आमच्या जिवनांतलो, आमच्या सारको एक प्राणी आसूंक जाय. हांगा लक्ष दिवपा सारकी गजाल म्हळ्यार दरेक पात्र वा चरित्रांत कसलें ना कसलें आकर्शण वा उजवाडाचो एक तरी बिंदू गरजेचो आसता. कथाकार त्या उजवाडाच्या बिंदूक ग्रहण करता.

कथा जिविताक एका अशा बिंदूचेर ग्रहण करता जंय केंद्रीत करतकच समस्त जीवनरेखा परजळीत जातात.

कथेंत चरित्र चित्रणाचीं जायतीं साधना आपणांव येतात. खासा कथाकार वर्णनात्मक माध्यमांतल्यान चरीत्र - चित्रण करता. जाका प्रत्यक्ष प्रणाली म्हणू येता.

संकेताच्या माध्यमांतल्यान जातूंत कथाकार स्पश्ट चरित्र उक्तायनासतना सांकेतीक पध्दतीचो आदार घेता.

पात्रांच्या परस्पर वार्तालापांतल्यान, जाका नाटकी प्रणाली म्हणू येता.

घटना वो कार्यवेपाराच्या माध्यमांतल्यान

चरीत्र विश्लेशणाच्योय कांय पध्दती आसात.

एक पात्र दुसऱ्या पात्राचें विश्लेशण करता ताका निरपेक्ष विश्लेशण म्हणटात.

पात्र स्वताचें विश्लेशण करता ताका आत्मविश्लेशण चरित्र म्हणटात.

मानसीक विस्कटावणी करपाच्या माध्यमांतल्यान चरित्र विश्लेशण.

कथेतले संवाद पात्रांच्या अवस्थेचेर उजवाड घालपी, तांचें चरित्र व्यक्त करपी, कथेचो विकास घडोवन हाडूंक पालव दिवपी आनी कथेंतले वातावरण तशेंच ती प्रभावी करपाखातीर आधारभूत थरतात. संवाद सफळ जावंचे खातीर ती ल्हान ल्हान आनी ज्युस्ताक ज्युस्त, व्यंजक आनी सांकेतीक, आकर्शक आनी चमत्कारपूर्ण, भावानुरूप, पात्रानुकूल आनी परिस्थितीक अनुरूप आसूंक जाय. तातूंत लाक्षणिकताय आनी हास्य-विनोद हांचोय आस्पाव अपेक्षीत आसता.

कथेंत वातावरण चित्रण गरजेचें आसता. थळावें खाशेलेपण तातूंत दिसता. कथाकार थोडेकडे सैमाचें रमणीय वर्णन तर खंय पात्रांचे परिस्थितीचें बाह्यरूप अंकीत करता. पाश्चात्य विद्वानांनी कथेंतल्या वातावरणाक वा थळाव्या चित्रणाक चड म्हत्व दिलां. वातावरणाचें चित्रण भाव जागृत करपाखातीर विशेश आधारभूत थरता.

कथेंत वातावरण चित्रणाचे विंगड विंगड पक्ष आसात. सैमाचें वर्णन, सैमाच्या वर्णनांतल्यान मानसिक स्थितीचें कथन, कथेच्या मदींमदीं बाह्य वातावरणाचें संकेत आनी पात्रांच्या परिस्थितीचें चित्रण येता. परिस्थिती - योजना, सैम सजावट आनी देश - काळ चित्रण हाकाच वातावरण म्हणू येता.

कथा ही सामान्य मनीस - जिविताची घडणूक देखून कथेची भाशा शैली सरस, रोचक आनी सभावीक जावंक जाय. कथेची भास अशी आसूंक जाय जी कथावस्तु, पात्र आनी चरित्र तशेंच कथेचें लक्ष्य हांका योग्यतरेन अभिव्यक्त करता. सजिवता आनी

वेव्हारिकता ताचो सगळ्यांत व्हडलो गूण. कथेच्या भाशेंत म्हणी, वाक्यप्रचार, ओपारी हाचो वापर तशेंच उतरांची उपयुक्त मांडणी हांचेरूय लक्ष दिवंक जाय.

कथेची शैली हाचेर विचार करतना कथा कशे तरेन सांगल्या आनी ताची अभिव्यक्ती शैली वा रचनाशैली कशी प्रकारची आसा हाचेर विचार करतात. ते नदरेन कथा ही आत्मकथात्मक शैली, कथात्मक शैली, संवादात्मक शैली, पत्रात्मक शैली, डायरी शैली, मिश्र शैली आदी शैलींनी मांडटात.

कथा हो एक साहित्याचो प्रकार. देखून फक्त मनोरंजन करप इतलोच तिचो हेतू जावंक शकना. कथा जिवन सत्यांचें मार्मिक उद्घाटन करता. चरित्राचेर उजवाड घालता. मानवी मनाचें मनोविज्ञानीक विश्लेशण करता. व्यंगाच्या माध्यमांतल्यान समस्यांचेर उजवाड घालता.

पाश्चात्य समिक्षक सोम ओ फाओलेनच्या उतरांनी कथेचो उद्देश्य सांगचो जाल्यार - जर खंयचेय कथेंत मानव प्रकृती आनी चरित्र, मानवी मुल्यां, मनशांमदले शाश्वत संबंद भाव आनी अनुभूती तशेंच तांच्या विंगड विंगड रूपांची व्याख्या जायना जाल्यार तिका आधुनीक अर्थान कथा म्हणू नज. तेच खातीर मानव चरित्रांचें विश्लेशण निश्चितूच कथेच्या उद्देश्याचें लक्ष्य मानलां. तरांतरांच्या कथांतल्यान हो उद्देश वेगवेगळ्या रूपांनी पळोवंक मेळटलो. तरीय पूण तांची एकता मनाच्या विश्लेशणाच्या मार्फत प्रभाव उत्पन्न करप आसता. हो उद्देश जी कथा पुराय करना ती कथा उच्च कोटीची म्हणूंक जाय.

कथा आनी कादंबरी हातुंतलो फरक

कादंबरी आनी कथा हांच्या तत्वांचो अभ्यास करीत जाल्यार हे दोनूय साहित्य प्रकार एक सारखे दिसतात. दोनांयचोय विकास आधुनिक काळाची देण जावन आसा. मांडावळीचे नदरेनूय दोनूय एकूच दिसतात.

दोनूय प्रकारांचे प्रेरणा स्रोत एकूच. जे कादंबरीकार मानवी जिवीत, सैम भौतीक जगतांतल्या मानवाकडें स घडणुकांची प्रेरणा घेवन कादंबरीची करता तेच प्रकारान कथाकारूय अनुभूतीक आपलो वर्ण्य विशय मानता. अंतर फक्त आकाराचें दिसता. कादंबरी पुराय जिविताची झलक आसता तर कथा खंयचेय घटनेची विशेशताय. पूण आता फरकूय सद्याचे नवे कथा कादंबरींत जायत वता. शैलीचे विविधताये खंयचेय कादंबरींतूय आता जिवितांतल्या खंयचेय पक्ष - विशेशतायेचेंच चित्रण जाता. एका जिवीत आयज इतलें विविधताय पूर्ण आनी की एकाच कादंबरीचो तो विशय जावंक शकना. देखून कादंबरीक कथेचें विस्तारीत मानतात.

ही समानताय वलयाचाराक स्थूल रूप दिसून येता. बारकायेन पळयत जाल्यार आकाराच्या वेगळेपणा भायर हेर जायते प्रकारान कथा आनी कादंबरी हातूंत खुब वेगळेचार दिसून येता. शैलीभेदूच न्हय तर चरित्र चित्रणांचो विकास, व्याख्या आनी विकास वातावरण निर्मिती ह्या सारक्या खुपश्या रूपांनी कथा आनी कादंबरी हातूंत बरेंच अंतर आसा. देखून कादंबरी आनी कथा हे साहित्याचे दोन स्वतंत्र प्रकार म्हणू येता.

कादंबरींतूय पात्रांचें चरित्र चित्रण जाय आनी कथेतूय. हाकाच लागून कथानकाचो आधार घेतात आनी तो मानवी जगतांतल्यान घेतात.

कथेंत कथाकार जिवितांतली खंयचेय एक घडणूक चितारतात. ताची नदर खंयच्या एकाच लक्ष्याचेर केंद्रीत जाल्ली आसता. कादंबरींत पुराय जिवनातलीं सर्वसादारण खाशेलीपणां. 'हेन्री हडसन'च्या मतान कथा फक्त एकाच विचाराचें मुखेलपण आसता पूण कादंबरींत विचारांची विविधताय तशी व्यापकता आसता. कथेंत जिविताची पूर्णत

पळोवंक मेळना. हातूंत जिवितांतलें खंयचेय एक विशिश्ट सत्य वा घडणूक सुटावी जाता. तर कादंबरींत जिविताची पुरायेन विस्कटावणी जाता. तरीपूण विविधतायेक लागून पुराय जिवितांचें समग्र चित्रणूय एकेच कादंबरींत येवंक शकना. एकाच पक्षाचें संपूर्ण विवेचन पुराय जाता. म्हणून हेन्री हडसन म्हणटा - कथेंत आमी पात्राक फक्त कांय खिणांखातीर मेळटात. तांका आमी खुपूच थोडे अवस्थेंत पळयतात. कादंबरींत आमी पुराय जिवितभर तांचे वांगडा आसतात.

The short story is not the transcript of life but a simplification of some side of it - R. L. Stevenson.

कथा ही आकारान ल्हान आसूंक जाय. आटोपशीरपण होच कथेचो मुखेल गूण. कादंबरीक अशें कांयच बंधन ना. तरीपूण कादंबरींत कांय कांय सुवातेर आटोपशीरपणा गरजेचो आसतात. शैलीचो हें खाशेलेपण. आकारान कादंबरी कितलीय व्हडली आसूं पूण गरजे भायर विस्तार जावंक फावना.

कथेंत विशयाची एकता आसता ताका लागून प्रभावाची एकताय गरजेची. ही एकता कादंबरींत उरना. तातूंत विस्ताराक लागून विविधताय येता. तरीपूण हे विविधतायेंत एकता आसता. दरेक पृथक घडणूक अखेरेक मुखेल कथेक गती दितना दिसता. तातुंतलो दरेक घात - प्रतिघात मुखेल कथेकडेन संबधीत आसता. पूण कथेंत कथेच्या भायर दुसरी कथा आसना.

A good story differs from the novel chiefly in its essential unity which a novel cannot have it.

कादंबरींत कल्पनेचो व्यापक प्रयोग जावं येता. वातावरण निर्मितीतूय आनी पात्रांचे तर्जनेतूय. पूण कथेंत क्षेत्रूच ल्हान आशिल्ल्या

कारणान कल्पनेचो वापर जावनूय ताका मर्यादा उरता. तो चड जायना. व्यापक आवांठाखातीर कादंबरीक असलें बंधन लागना.

कथेंत विचारांची अभिव्यक्ति परोक्ष रूपान जाता. कादंबरींत प्रत्यक्ष रूपान जावं येता. कथेंत रचनाकाराक विवेकान काम करचें पडटा. कथेंतल्या पात्रांक कथाकाराचे विचार विशुध्दतायेन मांडपाक वेळ नासता. तीं फक्त सांकेतीक भासेन मांडटात. पूण कादंबरींतलीं पात्रां मुक्तपणान तांचे विचार अभिव्यक्त करतात.

अन्तोर्द्वेन्दाचें चित्रणकुशळताय कथा आनी कादंबरींत आसता. पूण तातूंत अंतर आसता. खुपशा कथांनी आरंभासावन अंतामेरेन हें अन्तर्द्वंद्व आसता पूण हें पात्रांच्या माध्यमांतल्यान अभिव्यक्त जायना तर रचनाकार तें आपल्या वर्णनांतल्यान उक्तायता. कादंबरींत हें पात्रांच्या माध्यमांतल्यान जाता. हें मनोविज्ञानीक द्वंद्व कथेंत सांकेतीक रूपान येता पूण कादंबरींत हाका बंधन नासता. कादंबरींत तें विचारानीय व्यक्त जाता आनी वागणुकेंतल्यानूय.

कथा विश्लेशणात्मक आसता आनी

कादंबरी इतिवृत्तात्मक. कादंबरींत म्हाकाव्या प्रमाण इतिवृत्तात्मक आनी रसात्मक थळां मेळटात.

कथेंत चरित्रचित्रणाच्या वेळार कथाकार चरित्रांचें खाशेलेपण खासा आपूण सांगता. कादंबरींत पात्रां एका-दुसऱ्यांचीं खाशेलेपणां व्यक्त करता. कथेंत पात्रांची विविधताय दिसना. कादंबरींत वेगवेगळीं रंग-रूप-जातीचीं पात्रां आसतात. कथेंत पात्रांचें पुराय चरित्र आसना तर त्या चरित्राचो खंयचोय एक वांटो आसता. कथेंत मनशाचें पुराय चरित्र चितारप हो कथाकाराचो उद्देश्य न्हय तर त्या चरित्राचें एक आंग स्पश्ट करप अशें प्रेमचंदचें म्हणणे आसा.

कादंबरींत कथोपकथन विस्तारान आनी लांब आसता. व्हड - व्हड तत्वगिन्यानीक व्याख्याय येवं येतात. पूण कथेंत संवाद रूचीक आनी संक्षीप्त आसतात.

कादंबरींत वातावरण निर्माण करूंक भरपूर वाव आसता. कथाकाराक मात कथेंत संकेता पुरतोच अवसर मेळटा. वातावरणाची पाठभूंय सांगपाक ताका वेळूच नासता.

कथेंत वर्णन विस्तारापरस व्यंजना आनी ध्वन्यात्मकताय आपणायल्ली आसता. कादंबरींत विस्तारवादी शैली आसता.

बिम्ब परिवाराक

२००६ वर्स सुखाचें आनी समादानाचें वचूं

मांगरीश पै रायकार

पणजी

मॉडर्न

नविदाद जाल्या सगळ्यांक
बदल्लेले जिणेंत सगळेंच सुदल्लां
शिमो, शितिदां पयस गेल्यांत
तुजे म्हज्यांतलें नातें लेगीत बदल्लां

टेस्टटूब बेबी हुशार म्हुणटात
क्लोन केल्यार फुडार म्हुणटात
झाडां ब्रॉन्साय जावंक लागल्यांत
गर्भ-माया आर्टूक लागल्या

कॉम्प्युटराच्या युगांत सगळेंच डॉटकॉम जालां
सायबर कॅफेंत गेल्यार
कॉफी सोडून सगळें मेळूंक लागलां
उपाशीं मात हांव अजाण नैनटो

सगळेंच जालां मोबायल
नातीं लेगीत एकामेकांमजगतचीं
कामां पुरतींच गुंथल्यांत विणेन
बाकी सीम-कार्डां जुळनाशिल्लीं

म्हज्या लग्नाचो फोटो लेगीत
मॉडर्न आर्ट दिसूंक लागला
म्हाका तुका सोडून
हेर सगळें दाखोवंक लागला.

- मनोज नरेंद्र कामत

'प्राजक्ता बिल्डींग'

पराग हावसिंग सोसायटी

फ्लॅट नं. ५

शांतिनगर, फोंडा - गोवा.

सांज

सांज देवता
लहवच
शांत तळ्याच्या
मनांत
भोंवतणी
अमूरपिक्या
आमोरेचो चौघुडो वाजूंक

लागता
रानपिशें
लागिल्लें सवण्याचे
भंवर उडूंक लागतात
जळीमळी
पयस चंदनाच्या रूखाच्या
दाट परमळ सांवळेंतल्यान
काळखाचीं बोटां फाफसूंक लागतात
भांगराळ्या शेतांनी धुंगूर वाजोवपी
कणसां एकमेकाच्या हातांत हात गुंथून
गच्च उबीं जातात मोनी

काळोख उजवाडाचो ओलो सांवळो

सावल्याखेळ

तन्नी रात

लहव लहव

गळूंक लागता

केळिच्या दाट पांचव्या

पानांतल्यान पुराय

पांचपंचमी धर्तरेचेर

- राजश्री महाबळेश्वर सैल

मडगांव - गोंय

जण एकल्याचो देव

हांगा जण एकल्यान
आपलो देव उबारला
एक मनीस एक देव
दोन मनीस दोन देव
तीन मनीस तीन देव
शारां-शारांनी देव
गांव-गांवांनी देव
वाड्या-वाड्यार देव
तिट्यार देव तिस्कार देव
आतां देव रस्त्याचेरूय पावला !

देवाचे हांगा वांटे घाल्यात
हे जातीलो देव
ते जातीलो देव
ह्या कुळाचो देव
त्या कुळाचो देव
ह्या गोत्राचो देव
त्या गोत्राचो देव
मनीस श्रीमंत जाल्यार
श्रीमंत देव !

मनीस गरीब जाल्यार
गरीब देव !
इतले देव थोडे म्हण
हांगा कांय मनशांकय
'देव' केल्यात !
तांचे खातीर मठ बांदतात
तांकां पालखेंत बसयतात
तांकां रथांत बसयतात
तांकां खांदार घेवन मिरयतात
तांच्या पायांकडेन नाक झरयतात

इतले देव जाले तरी
मनीस आजून देवचारूच उल्ला
आपलें 'देवचारपण' लिपोवंक
देवाकच ताणें दावणेंक बांदला.

- सरव्वाराम गोविंद शेणवी बोरकार

S₁ वसंत विहार अपार्टमेंटम, आर्के आल्ट,
मडगांव गोंय ४०३६०१ फोन : २७५०५२२

म न सं वे द ना

एक कळी किरमून गेली

सैमाच्या पोरसांत
भर वसंतांत
फुलताली एक कळी
सावली तिका
तांबड्या चाफ्याची
आल्लय तिका
ओवळाच्या परमळाची
सांगाताक तिच्या
वझन्याचो झूळझूळ
कोगूळाचो म्होंवो सूर
दिशीमाशी कळी रसरसली
फुलपाख्या वांगडा धोलली

एक दीस
नदर पडली
फुलकाराची तिजेर
शिरशिरली
पाकळेन पाकळी
जागली मनांत
सपनां कवळीं

चाफ्यान शिटकायली
वोवळान धपकायली
नडलो हावेस
देवाच्या मुकुटाचो
मोह पडलो
फुलकाराच्या पाटल्याचो
जावूंक सोदताली
तुरो मुकुटाची
जावन बसली
सोबा आंबाड्याची

किर्क काळखांत
कळी एकली एकसूरी
फुलच्या पयलींच
किरमून गेली

- हर्षा शेटये

दामबाब, मडगांव - गोंय

फोन : २७३०६८६

मोगा सांग रे म्हाका

मोगा तुजें अशें कशें
सामकें लागलां म्हाका पिशें
मोगा सांग रे म्हाका
मोगा सांग रे म्हाका

मोग एक पुजा
मोग एक प्रार्थना
समर्पित करचो कोणाक
मोगा सांग रे म्हाका

वाकल्या मळबा
धर्तरीखातीर
किद्याक रे मोगा
मोगा सांग रे म्हाका

न्हिदेंत म्हज्या
म्हजीं मोगाळ सपनां
किद्याक पिशीं
मोगा सांग रे म्हाका

परमळ

पोरसांतल्या फुलांवरीं
शब्द वेचल्या हांवेंन
आनी ताच्या हारावरीं
कवन रचल्या हांवेंन

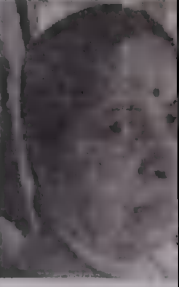
तुज्या विचारांची सोबितकाय
काळजांत बसयल्या
तुज्यो यादी हांवें म्हजे
काळजांत सजयल्या

फुलावरीं हांसो तुवें
म्हजे तोंडार फुलयलो
इंद्रधोणू जावन तुवें
जिवनांत रंग भरलो

निशेलें मन म्हजें
सोदी मोगाचो साथ
मित्र जावन तुवें म्हज्या
आयुश्यांत हाडलो नवो परमळ

- प्रीतेश मंगेश परसाई
देऊळवाडो,
हरमल - पेडणें

- प्रदीप गावडे
पिसगाळ, प्रियोळ,
म्हार्दोळ - गोंय

टोर्नाडो....!

खू ब दिसां पयलींची - न्हय वर्सा पयलींचीं गजाल ही! तेन्ना आमी इंग्लंड अमेरिकेंत कपडे धुवपाचें मशिन आसता, आयदनां घासपाचें मशिन, सात्र मारपाचें मशिन आसता, हातांनी कांयच करचें पडना; वावराड्यो खूब म्हारग आसतात - सट् सट् मेळनांत. थंयची 'मेड सर्वट' आपल्या मोटारींत येता, हजारांनी पागामेत घेवन ह्या सगळ्या मशिनांच्या मदतीन फटाफट कामां करून पांच मिनांभितर मोटार स्टार्ट मारून दुसऱ्या घरा कामाक वता असल्यो काणयो आयकतालीं. (घडये त्या खातीर चलो चली थंय वतकीच वर्सांतल्यान केन्नाय आनी चड करून बाळांतेरा वेळार - आवयक जांव मांयक स्पेशल तिकेट धाडून योरोप भोंवडी करूंक (!) स्पेशल आफोवन व्हरतालीं. अर्थात अजूनय हीं फुकटीं वावराडीपणां करूंक वचचेली सोय आसा हां.) आतां तर हांगाय बी शंबरांतल्या वीस पंचवीस जाणांगेर तरी - अर्थात मध्यमवर्गी जांव उच्च मध्यमवर्गी लोकांगेर हीं असलीं मशिनां आसतातच. तशेंच आतां हांगाय बी कामाक मनशां मेळप कुस्तार जालां. इंडियेची इंग्लंड - अमेरिका जावंक चड कळाव लागचोना.

आनी जेन्ना तुमगेर कितेंय खास कार्यावळ आसता म्हणा वा कोणय सोयरे धायरे येवचे आसतात तेन्ना हमखास तांची दांडी थारिल्लीच! (हय, तांचीं, तांचीं म्हणून कामां नासतात काय कितें? तातूंत आनी आमचें पिकी तर गाडी नासली तरी दुचाकीन म्हणजे सायकलीन कामाक येता आनी अर्दवराभितर फटाफट सगळें काम सोपोवन वता हें सारकेंपण आशिल्लेंच.) तर त्या दिसाय आमची वावराडी येवंक नाशिल्ली. आनी तेन्ना हांवूय अदीं मदीं थोड्यां दिसांक म्हणून रेडिओचेर बी वतालें कोंकणी खबरो दिवंक! म्हणटकीच म्हाकाय बी तशें आखवो दीस फकत गृहीणी म्हणून गृहीत धरूंक मेळनासलें. मागीर घराची साफ सफाय - आवरा आवर हीं कामां स्पेशल टायम दिवन अदीं - मदीं करचीं पडटालीं.

आनी नाय तरी आमी गोंयकार मातशे आळशी म्हणूनच फामाद! सुशेगाद! ह्या मुंबयकारांची आनी महाराष्ट्रीयनांची चपळताय

आमचे मदीं कशी येत? पूण खरेंच हां, घर नीटनेटकें, जुस्ताजुस्त दवरप कोणेंय ह्या मुंबयकारांकडल्यान शिकचें. येदीशी कूड, तातूंत सदच्यो गरजेच्यो सगळ्यो वस्तू सामक्यो गचमूड करून ठावर भरिल्ल्यो आसतात. एकच सम आसून लेगीत ताजो केन्ना ड्राईंग रूम आनी केन्ना डायनिंग रूम जाता हें तांचें तांकांच खबर! बरें रात ताजोच मस्त बेडरूम सजता. त्या कामांक आमी गोंयकार मात गबाळेच म्हणूंक जाय. जंयची वस्तू थंय दवरूंक आळस आनी हांगाच्या मानान गोंयचीं घरां ऐसपैसच, म्हणटकीच जाग्याच काटकसर करूंक जमना.

(खरें सांगचें जाल्यार आमकां कसलीच काटकसर म्हणटा खबर ना. खाणा जेवणाकडेन आनी न्हेसणा पांगरूपाकडेनय ना गोंयकार खंय जीबेक मेले म्हणटात तसली खबर. भोंगू त्यो गजाली कथेंत बेठी आडकथा!)

सांगपाचें म्हळ्यार त्या दिसा आमगेर कोणतरी येवपाचें आशिल्ले. कोण म्हणचे तशें चलयेक पळोवंक बी तसलें कांय न्हय हां. तशी चली अजून अकरावे - बारावेक आसली, म्हणटकीच निदान डिग्री मेळसर तरी उसंत आसली आनी कोण जाणां, आयच हीं पोरां! पयलीं भशेन पळोवपाचो बी दबाजो करचो पडत न पडत कितें सांगतालें - हां, तर त्या दिसा कोण येवपाचे आसले - आनी घर सदचे भशेन अस्तावस्त! ताजें कारण कितेंय आसूं दी. हांव सामकें व्यवस्थित म्हणिना, पूण कुळारा आवयचे शिकवणेन म्हणां, हे भावंडां करतात तें पळोवन म्हणा आपली वस्तू आपणें सांबाळून त्या जाग्यार दवरपाची हाताक संवय! ठाकडीक, जुस्ताजुस्त काडिल्ले वस्तू त्या त्या जाग्यार गेल्यार कोणाकय सट् करून ती मेळूंक शकता पूण हांगा येतकीच पळे जाल्यार कोणाचो पायपोस कोणाच्या पायांत ना. बरें सगळें जुस्ताजुस्त जाग्यार दवरीत तर तांकां मेळपाचें ना. संवयीचो परिणाम! कितल्याय फाफटपसान्यांतल्यान हांव म्हाका जाय तें जुस्त काडूंक शकता. तुमचेभशेन तें व्यवस्थित बी दवरल्यार म्हाका मेळपाचें ना, तेन्ना आवराआवर बी प्रकार नाका अशी कडक शिटकावणी मेळूनय कांय तेंप निर्लज्जाभशेन हांव आपलें जाग्यार म्हणून घालत रावप. मागीर कितेंय येदोसो कागदाचो कपटो मेळ्ळो ना तरी लेगीत कोणें हात लायलो, म्हजें टेबल आवरनाका म्हणून सांगिल्लें, नसत्यो उचापती कित्याक करता, करून आखवें घर माथ्यार घेवप आनी अशें बरें करूनय कितें तरी व्हाडलो गुन्यांव केल्लेवरी

उलोवणी खातकीच चार पावसाळे वचून मन तितलें निगरगडु जालें नाशिल्ल्यान म्हज्या दोळ्यांत गंगा-जमुना सरसरत रावप! असो कांय तेंप वतकीच अणभवान शाणेंपण काय कितें तें शिकलें हांव, आनी आपल्यो वस्ती सोडून हेर कितेंय आवरा आवर करचेंलेंच सोडून दिलें.

पयलीं पयलीं तर एकत्र कुटूंब, सगळ्यांनी हाताक येता तो तुवालो ओडून न्हावंक वचप, जाय ताका हातपांय पुसप चलतालें. खरें आपलेपणाचे नदरेन हें बरें आसूं पूण भलायकेचे नदरेन पळेल्यार वायटच न्ही? आनी म्हाका इल्लोसो वीट चड. ताका लागून म्हजो तुवालो बी कोणेंय घेतकीच हांव ताका परतें पुसनासलें. ताजेवेल्यान जायते गैरसमज बी जाताले. पूण इतल्यो २०-२५ वर्सांच्यो संवयी रोकड्यो कश्यो वतल्यो? ल्हानपणांत मनार जाल्ले संस्कार सासणाचे उरतात खंय तशें म्हजें जाल्लें. ताजे मागीर तर अप्पल पोटेपणा वा स्वार्थीपणाचो शिक्को बसल्यार लेगीत चलता पूण हांव म्हजी फणी, कपडे, कागदां, सगळें सांबाळून दवरूंक लागलें.

सांगपाचें म्हळ्यार कोणय येवचो आसलो, जांव म्हगेर कितेंय हळदीकुंकूम, भिसी आसली तर तातडीचे साफसफाईचें काम हातांत घेवंक म्हाका जनजागृती करची पडटाली. म्हज्या कमराच्या गॅपाक लागून म्हाका हेरांचेरच अवलंबून रावचें पडटालें म्हाका! वयलें छत वा फॅन बी साफ करूंक म्हाका तांचीच मदत घेवची पडटाली. त्याखातीर मागीर तांचे तांचे आवडींचीं खाणां करूंक जांव चलयेक पर्सीचें, चल्याक नव्या बुटांचेंय आमीश दाखोवंचें पडटालें.

इतलेंय जावन बाजारांत येनाफुडें सगळ्यांत पयलीं टोर्नाडो आमगेर पाविल्लो. तरी हें साफसफाईचें काम पयलो काय तेंप सामकें हांव करतलों तूं करतलों करून हमरीतुमरीचेर येवन एकसे बढकर एक करताले. पूण आतां येरे म्हाज्या मागल्या करून

परतून तें म्हज्या कपलार चिकटल्लें. त्या दिसा चलयेक मातशी काडामोड जाल्ली म्हणून चल्या फाटल्यान लागलें, “बाबा मातशें करता मरे साफ.” तर ताणें सोमारा आपली व्हायवा काय फायवा आसा करून आंग मारून घेतलें. तरी हांवें नाककात्र्याभशेन सामकें हिचण कशें फाटीक लागलागून, बाबा पुता करून ताका भावनीक म्हणटा तसो ब्लॅकमेल केलो - म्हणजे हें असलें अवजड माकन, अशें जडसाण घेवन काम केल्यार म्हजें आसा तें कमरय मोडून वतलें आनी म्हजोच टोर्नाडो जावन पडटलो, मागीर म्हज्यान जें करता तेंवूय काम जावंचें ना करून हातां पांयां पडून म्हणटा तसो हॉल निवळ करून घेतलो.

हाजो तर जल्माचोच ‘हार्ट टूबल’ जावन पडिल्लो. हार्टाचो शिक्को बशिल्ल्यान असल्या कसल्याच कामाक ताजो उपेग नाशिल्लो. उरता उल्लें फकत हांव! कितें करतलें? शेवटाक हांवेंच पदर खोयलो कमराक आनी मशिनाची नळी घेतली हातांत. हावाशिवा करून कशाबशी एक बेडरूम साफ केली. अजून गॅलरी, मास्टर बेडरूम आनी मुखेल म्हणजे किचन उरिल्लें. निमाणें तो गरगर आवाज, ती जडसाण सगळ्याक बेजारून सान्न घेतली हातांत, अनवाळ्या बडयेक बांदली आनी अक्षरशः पांच मिनटांमदीं दोनूय रूम हातावेगळे केले. सकयलो कचरो झाडटा थंय आसां, दारार बेल! म्हळें जालें. आयले दिसता ते सोयरे म्हजो हो अवतार पळोवंक - बाकी सगळीं टि.व्ही.क तकली लावन बशिल्लीं - कितें मॅच चलताली दिसता - असल्या वेळार मागीर तांकां बेल खंयची काना म्हज्यांत जगांट आनी ढोल बडयल्यार लेगीत कळपाक कुस्तर! सामकी भिरभिरी मारली आनी म्हज्या त्या टिपीकल ड्रेससकट दार उक्ते केलें. कमराक खोविल्ली साडी, पदर - जणू काय झांशीची राणीच रणांगणांत झुजूंक भायर सरल्या - तकलेक साईबाबा छाप खोळ - हातांतली सान्न कुशीक दवरचें लेगीत भान

उल्लें ना. असल्यांनी दारांत आयिल्लो फाटल्या पायांनी पळून वचत म्हणून भंय. तरी अनमनना आसतना दार उगडलें. तर दारांत ‘मॅडम मॅडम’ करीत एक सेल्समन उबो. म्हाका पळेनाफुडें ताणें आपली ‘पंजाब मेल’ सोडली तो थांबचना - दोळे धापून कटिन्युअस पांच स मिनटां आपल्या त्या मशिनाचें कौतूक थांबिनासतना सांगत रावलो - हांव आरे आरे करून कितें सांगतां तें लेगीत आयकूंक तयार ना. कारण त्या वेळावेलो म्हजो तो अवतार पळोवन सावज सामकें गळाक लागतलेंच ह्या ठाम विश्वासान तो जीव तोडून येत करतालो - आपल्या उलोवपाचें सगळें कसब एकवटावन! शेवटाक म्हाकाच ताजी काकूट दिसली. हांवें म्हज्या बंबया हिदींत म्हळें, “देखो, ये मशिन मुझे नही चाहिये, मुझे कुछ नहीं लेनेका.”

“देखो मॅडम, एक बार सून तो लो। सुननेमें हर्ज ही क्या है?” तो सामको पॉलायटली सांगतालो. आपलें मशिन कितलें बरें, कितलें सवाय, कितलें उपेगी, ताणें पाली आनी जळारां लेगीत कशीं खेचून भितर येतात; सगळे गालीचे, क्रोच, कंदेलां, सोफा निवळ जातात. हाजेर ताणें बरेंच व्हडलें लेक्चर दिलें आनी शेवटाक सांगलें, “तुम्हारे सोसायटींत तीन बजे डेमोस्ट्रेशन है. जरूर आना.” हांवें म्हळें, “ये मशिन है हमारे पास.” तो आं SS करून पळयतच रावलो.

“कौनसा?” ताणें म्हळें.

दार पुराय उक्ते करून हांवें आमचो ‘टोर्नाडो’ दाखयलो. ताणें अजापभरीत दोळ्यांनी पळेनाफुडें हांवें म्हळें, “लेकीन मुझे आपको कहना है हमें ये नहीं ये चाहिये।”

“क्या” म्हणूंक ताणें तोंड वासलें, तर दाव्या हातान मशिन कुशीक धुकलीत हांवें सरळ उजव्या हातांतली सान्न ताज्यामुकार धल्ली. एक मोठ्ठें जळार ताज्या त्या वाशिल्ल्या तोंडांतल्यान पोटांत गेलें तरी ताजें आं SS आंच उल्लें.

भारतभूंय ही देवदेवतांची, साधु संताची भूंय. हे भुयेंत आमी चंद्र, सूर्य, उजो, वारो, झाडां-पेडां, धर्तरी ह्या सगळ्यांचीच पुजा करतात.

ह्या भारत भुयेंच्या उदरांत बशिल्लो गोमंत भूंय हो वाठार. ह्या गोमंत भुयेवेलो मनीस तर खूप उमेदी. आपली उमेद वाडोवपाक तो तरेकवार सण मनयता. आमची हिन्दू संस्कृती तर सणाची खाण म्हणू येता.

मनशाचे जिणेंत कांय तरी बदल जाय म्हणून जांवयेत आमच्या पुर्वजांनी सण मनयल्या आसतले.

तशें पळोवपाक गेल्यार चवथ, दिवाळी, नांगपंचम, सुताची पुनव त्याशिवाय भरीक म्हूण जात्रा, देवाचे काले अशे कितले तरी सण आमी उमेदीन मनयतात.

धालो हो सुध्दा एक धार्मीक सण म्हणू येता. गोंयांत धालो हो उत्सव खेड्यां-पाड्यांनी, गांवगिऱ्या वाठारांत चड नदरेक पडटा. धालो हो उत्सव पौष म्हयन्यांत मनयतात. थंड वारो, कुडकुड्याची थंडी आनी मळबांत पुनवेच्या चंद्राच्या उजवाडांत धालो खेळपाक एक वेगळोच अणभव म्हणू येता.

आज आमी पळयतात की खंयच्याय धार्मीक कार्यावळींत चडश्या दादल्यांचोच चड फुडाकार आसता पूण ह्या धालांनी चडश्यो बायलोच आसता म्हूण धालो हो सण बायलांचोच म्हटल्यार अतिताय जावची ना.

जशें गुरवार बायलेक फुलां माळतना दादल्यांची हजेरी कमी आसता तशी ह्या धालांक सुध्दा चडशे दादले नदरेक पडना. म्हणून जांव येत धालो हो सण बायलांचोच सण म्हटला आसतलो.

सैमाचें, मनशाचें, धर्तरेचें अतूट नातें गुंथपी ह्यो धालो आमकां खूप कितेंतरी सांगून

धालांनी खेळुंया

वतात. तशें पळोवपाक गेल्यार धालो हो कोणें केला आनी केन्ना केला हें एक न सुटपी गणितूच म्हणू येता. पूण पिळग्यान पिळग्यो आनी रिती रिवाजान अज्ञान काळखंडापासून ते आजमेरेन आमची गोंयचीं बायलां तें आजुनूय मनयतात. ही एक अभिमानाची आनी तोखणाय करपा सारकी गजाल म्हणू येता.

धालो उत्सव हो एक धर्तरे मातयेची पुजाच करपाचो सुवाळो. रंग, गंध, रूप हाची खाण आसलेले आमचे भुंयेक एके वटेन केल्लें अभिवादन म्हणजेच धालो हो सण.

जशी बायल मनशेची क्रूस उजवता आनी भुरगीं जल्माक येतात तेच भशेन धर्तरी आपले कुशींत झाडां-पेडां-चारो उगयता म्हणून जांव येत धर्तरेक एका प्रकारचें नमन करपाक धालो हो सण मनयला आसतलो.

मनशाक जगपाक सगळ्यांचोच आदार जाय. धर्तरी नाशिल्ली जाल्यार मनीस कसो जगतलो आशिल्लो हो विचार संशोधकांनीच न्हय तर दर एकल्यान विचार करपा सारकोच म्हणून जांव येत. धर्तरेक धरणी - माता आनी बायल मनशेक मातेच्या समान मानतात.

धालो हो सण पौष म्हयन्यांत ठरावीक विधीक मनयतात ज्या दिसा धालांक सुरवात करतात त्या दिसा आमी धालांक उर्वी रावल्यां अशें म्हणटात.

देवाच्या मांडार चड करून धालो हो उत्सव मनयतात ना जाल्यार देवळाच्या

महाजनाच्या घराच्या आंगणांत ह्यो धालो खेळटात. कांय गांवांनी वाड्या वाड्याचेर धालो खेळटात. धालो खेळपाचो जागो शेण सारोवन लीप करतात आनी सजयल्ल्या तुळवृंदावना सामकाराक धालांक सुरवात करतात. तुळशीक, गांवच्या देवाक (ग्रामदेवा) ग्रामदेवी) सिमेवेल्या देवाक, गांवची राख करपी राष्ट्रोळी देवाक पानां - सुपारेचो विकत दवरून बायलां आनी नेणार चलयो धालो खेळपाक लागतात. धालो खेळटना ल्हान व्हड, जात-पात अशें कांयच लागना.

“दाव्या हातानी केल्ली सेवा
उजव्या हातानी मानून घे रे
म्हज्या सायबा”

अशें गाराणें घालून धालांक सुरवात करतात.

एकमेकांक तोंड करून आसतना एकमेकांच्या सामकाराक उर्वी रावून धालो खेळपाक सुरवात करतात.

एकमेकाचे कमरेक हात गुंथून धालांक पदां म्हणटात. पदाची एक कडवी म्हणटकच एके लायनींतलीं बायलां चार पावलां फुडें येतात आनी तीं फाटीं परततात. हेच भशेन दुसरे लायनींत बायलां येतात.

धालांचे गतीकडेन जेन्ना मांड सजतात तेन्ना धालांक गायिल्लीं गीतां आमकां मनशाचें, सैमाचें, धर्तरेचें नातें कितलें लागीं आसा तें दाखयता.

धालांनी खेळुंया चला गे बाये
 धालांनी खेळुंया
 पांडवांनी देऊळ बांदलें
 एका रातीन एका वातीन गे बाये
 धालांनी खेळुंया चला गे बाये
 धालांनी खेळुंया

पावस झिडीमिडी
 पावस झिडीमिडी
 पडला सड्या वरी गे सखये
 भिजली भाता कडी
 पावस झिडीमिडी

संकटाक पावपी देवाचीं नांवां घालून
 धालो आमकां देवाकडे लागींचें नातें जोडटा
 आंब्या तुजो टाळो
 टाळो तोडूनी रथ घडयलो
 आंब्या तुजो टाळो
 म्हादेवा देवाचो
 रथ घडयलो, आंब्या तुजो टाळो

अशीं वेगवेगळ्या देवांचीं नांवां घालून
 मनीस देवाकडे आपली इश्टागत घट्ट करता.
 तांदूळ, नाल्ल, काजळ, पिंजर, फळां,
 फुलां, गंध आनी हेर पुजेक लागपी सामान
 घेवन धर्तरेची ग्रामदेवील्या आशिर्वादान घेवन
 धालांचीं पदां म्हणटात. एका तालार, एका
 सुरान गायिल्लीं पदां आयकून तर मन सारकें
 धादोसता. थोड्यां थोड्यां गांवांनी पांच राती,
 सात राती, णव राती धालो खेळयतात.

खंयच्याच वाद्याचो वो ढोल-ताशांचो
 आदार घेनासतना धालांचीं गितां आयकुपाक
 तर कान सारके आसुसता.

गांवां-गांवांनी तरेकवार रिती
 रिवाजाप्रमाण धालो मनयतात. कांय गांवांनी
 तर न्हवरो-व्हकल, लग्नाचो सुवाळो, कुंभारची
 मडकी, मोर पिंगुळ अशे तरेकवार पध्दतीनी
 धालो मनयतात. नैवेद्याक नव्या तांदळाची

मूग-गोड, नाल्ल, वासाक हळदीचीं पानां
 घालून केल्ली खिचडेचो वास तर धालांचो
 मांड आनीकूय सोबयता.

नव्यो व्हकलो णववारी कापड न्हेसून
 धालांचो मांड शिंपतात तेन्ना तर एक वेगळोच
 अणभव म्हणूं येता. नवी व्हकल णववारी
 कापड न्हेसून आनी भरिल्लो कळसो हांडीर
 मारून धालांचो मांड शिंपता तेन्ना तर नव्या
 व्हकलांक कापड सावरीत मांड शिंपता तें
 पळोवपाक भोव मजा येता.

धालांचीं गीतां, पावसाचेर आदारीत,
 श्रावण म्हयन्याचेर आदारीत, फुलां फळां
 जनावरां सवण्यांचेर आदारीत आसतात.

मनीस न्हय तर पशु-पक्षी सुध्दा कितले
 धर्तरेचेर अवलंबून आसात हें आमकां धालांचीं
 पदां आयकतना कळटा.

पोगन्याचेर धडके बाय
 कोगन्यो फुलला
 कोगन्याच्या फुलाक बाय
 कावळो झेपला कावळो झेपला
 आसूं मांय कुसूं मांय कोणाली धूव
 कोणाली धूव
 पोगन्याचे धडेक बाय.....

आयची बायल मनीस नोकरी धंद्या -
 निमतान शारांत रावली सुध्दा जाल्यार
 गांवांतल्या धालांचे ओडीन धालांच्या मांडाक
 पांय लायल्या बगर ती केन्नाच रावचिना.

आमचीं आयचीं भुरगीं टि.वी.
 चॅनलांनी, C.D. Computer हातूंत
 घुसपल्यांत. पूण आमचो पिळग्यान पिळग्यो
 चलून आयिल्लो रिती-रिवाज जर आमी
 आमच्या भुरग्यांक दाखयलो तर म्हाका दिसता
 की तांकां ती अणभवाची पोटली-शिदोरी,
 खन्यांनीच केन्नाय तरी जिणेंत उपेगाक पडटली
 हातूंत मात्तूय दुबाव ना.

इपफीच्या वेळार देश -
 विदेशांतले लोक गोंयां आयले. तातूंत
 पाकिस्तानांतलें एक जोडपें आनी
 तांच्या वांगडा तांचो भुरगोय
 आशिल्लो. ताची गांठ दामोदराकडेन
 पडली. दोगांयचोय वाद सुरू जालो.
 पाकिस्तानी भुरग्यान म्हळें, “आमचो
 मुशर्रफ जबरदस्त मनीस. तो कराचीक
 सावन अमेरिकेक १ मिणटां भितर
 पावता.” तेन्ना दामोदर ओगी रावता?
 ताचोय राष्ट्रवाद जागलो. “आमचो
 मनमोहनसिंगूय जबरदस्त मनीस.”
 ताणें नेटान सांगलें. तेन्ना पाकिस्तानी
 भुरगो दामोदराक म्हणूंक लागलो,
 “गरजेभायर वाद नाका. आमी दोगूय
 गड्ड्यांनी खेळुंया. जो कोण जिखता
 तांचो प्रधानमंत्री श्रेश्ट.” दोगांयनीय
 आपआपले गड्डे काडले आनी
 खेळूंक लागले. खेळटा खेळटा
 दोगांयचे गड्डे गटारांत पडले. तेन्ना
 पाकिस्तानी भुरग्यान म्हळें, “हे मुशर्रफ
 म्हजो गड्डो काड.” ते बराबर
 दामोदरानूय म्हळें, “हे मुशर्रफ म्हजोय
 गड्डो काड.” ते बराबर पाकिस्तानी
 चाळवलो. “तूं तुज्या मनमोहनसिंगाक
 सांग मरे.”

तशें दामोदरान थंडपणान ताका
 सांगलें, “आमचो मनमोहनसिंग
 गटारांत हात घालिना.”

जयंती नायक हांकां कोंकणींतली पयली पी.एच.डी.

नामनेची लोकवेद संशोधिका आनी कोंकणी लेखिका जयंती नायक हांकां हालींच गोंय विद्यापिठान पीएच.डी. पदवी जाहीर केल्ली आसा. तिणें तिचो सोद-वावर गोंय विद्यापिठाच्या कोंकणी विभागावरवीं सादर केल्लो, आनी तिका फावो जाल्ली पीएच.डी. पदवी ही कोंकणींतली पयली पीएच.डी. जावन आसा. तिणें तिचो सोद-वावर गोंय विद्यापिठाचे आदले उपकुलगुरू आनी कोंकणी विभागाचे निवृत्त मुखेली प्रो. (डॉ.) ओलिविन्यु गोमीश हांच्या मार्गदर्शनाखाला केला आनी तिच्या सोद-प्रबंधाचो विशय आशिल्लो, 'कोंकणी लोकवेदांतली बायलेची प्रतिमा : एक समाजीक - संस्कृतीक अभ्यास.'

विशयाचेर आसात. सद्दयाक त्यो गोवा कोंकणी अकादेमीच्या लोकवेद विभागांत संशोधिका म्हण कार्यरत आसात.

कोंकणी भाशा मंडळ - साहित्य पुरस्कार, जनवाहिनी, मांडसोभाण, लोकवेद पुरस्कार, डॉ. एम्. ए. पै पुरस्कार, कला अकादमी - साहित्य पुरस्कार आनी केंद्रीय साहित्य अकादेमीचो पुरस्कार अशे प्रतिश्टेचे जायते पुरस्कार तिका तिच्या साहित्य तेचबरोबर संशोधनात्मक वावराक फावो जाले.

आसात. 'बायोग्राफी इंटरनेशनल', 'व्हूज व्हू ऑफ एशियन पॅसिफीक', 'व्हूज व्हू ऑफ इंडियन लिटरेचर', 'विश्वचरित्र कोंकणी' सारक्या प्रतिश्टेच्या चरित्रकोशांनी तिच्या चरित्राचो आस्पाव जाल्लो आसा.

जयंती नायक ह्यो फाटलीं सुमार पंदरा वर्सां कोंकणी लोकवेद क्षेत्रांत वावर करतात. गोंयच्या लोकवेदाच्या शास्त्रशुध्द वावराचें ताणीं मुळावण घातलें. गोंयच्या खाची-कोनशांनी दडून आशिल्ल्या कितल्या तरी अज्ञात अशा लोकवेद प्रकाराचो सोद घेवन, तांणी अभ्यासकांक तांची वळख घडयल्या. लोकवेदाच्या कितक्या तरी आंगाचेर तांणी खोलायेन अभ्यास केला आनी ताचें कूळ आनी स्वरूप स्पश्ट केलां. लोकवेद विशयाच्या राष्ट्रीय पावंड्यावेल्या जायत्या परिसंवादांनी वांटो घेवन तांणी सोद प्रबंध सादर केल्यात, तसेच विविध नेमाळ्यांनी लेख उजवाडायल्यात. सर्जनशील लेखिका आशिल्ल्यान तिचीं आतांमेरेन वट्ट २१ पुस्तकां उजवाडाक आयल्यांत तातुंतलीं १२ लोकवेद

गोंय विद्यापिठांत कोंकणी विभागाची स्थापना जावन पंदरा वर्सां जालीं, तरी आजवेर एकूय पीएच.डी. ह्या विभागावरवीं पदवी जावंक नाशिल्ली. जयंतीन आतां ह्या विभागावरवीं पदवी पीएच.डी. मेळोवन कोंकणी मायेच्या मुकूटाक आनीक मानाचो तुरो खोयला म्हुणून विद्यापीठ स्थराचेर तशेंच कोंकणी साहित्य जगांतय तिचें उपाट कौतूक आनी अभिनंदन जाता.

जयंती नायक हांच्यो खूपश्यो कथा बिम्ब मासिकांतल्या उजवाडाक आयल्यात. तेपासत बिम्ब परिवारावतीन तें अभिनंदन.

“हांव मनीस म्हण आसां”

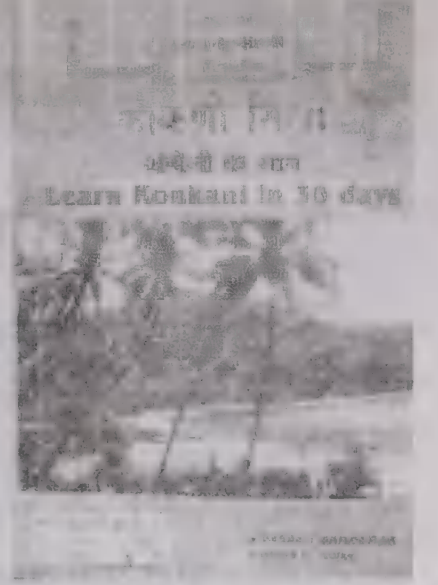
तांचो हांव कितलो बरो उपेग करतां? म्हजेकडेन कसलें बरें काम करूंक जाता आनी तें हांव करतां? म्हज्या विचारांची दिशा हांव कशी थारायतां? हांगा म्हजें मूल्यमापन जाता. म्हजे गूण-दुर्गूण हांवूच तपासतां आनी जाप सोदतां. हांव ह्या संवसारांत मनीस म्हण आसा वो म्हाका ह्या संवसारांत हाडला म्हण हांव जगतां? म्हजी जीण म्हजेच जापेक रावता, म्हज्याच विश्लेशणाक रावता.

देवान रचलेंलो मनीस देवचाराचें काम करता. बरे गूण वायटाक वापरता आनी बरेंय पेड्ड्यार करता. जायते फावट दुसऱ्याक दुखोवपाच्या हेतान मुखार वता आनी आपूणच दुखवता. विचार करनासतना काम करता आनी स्वताक

लुकसाण भोगता. तेन्ना विचारांतल्यान आनी वागणुकेंतल्यान एक श्रेश्ट मनीस जाता म्हण्टात तें सत वो फट? आमी नियाळ करूंया सगल्या धर्मांतल्या भागिवंताच्या जिविताचेर ताणीं कितें केलें आनी आमी कितें करूंक जाय? तांच्या विचारां कडेन आमचे विचार जुळटात? 'हय' जाल्यार कशे ते पळय आनी 'ना' जाल्यार कित्याक तें पळय. हांव जगतां म्हजेपसत न्हय बगर हांव जगतां दुसऱ्यापसत म्हण जग. तेन्ना आमच्या जिवितांत आमी सदांच बरे विचार आनी बरें तेंच हाडूंक शकतले, आमच्या जिविताची दिशा थारावंक शकतले कित्याक दुसऱ्याक वायट करपाचो हावेस आमच्यांत आसचो ना. आमी दुसऱ्याच्या नांवान आमचें बरें करतले आनी हो संवसार सर्गींचें राज्य जातलें. तुमकां हें मान्य आसा?

लॉरेन्स फेर्नाडीस, कुमठा ए. वी. बाळीगा कॉलेजाचे प्राचार्य डॉ. शिवराम बांदेकार हांणी गणेश स्तवन केलें. पुस्तकाचें उक्तावण डॉ. शिवराम कामत हाणीं केलें. बाय संस्कृती दिपक गांवकार हांकां भेटवस्तू दिवन फादर लॉरेन्स फेर्नाडीस हाणी अभिनंदन केलें तर संदेश श्रीकांत बांदेकार हांचें डॉ. शिवराम कामत हाणीं भेट वस्तू दिवन अभिनंदन केलें.

कोंकणी संस्कृती मंडळ, सदाशिवगड आनी आझाद युथ क्लब, कारवार हांच्या जोड पालवान कारवारच्या जिल्हा रंगमंदिरांत आयतार ता. २७/११/०५ दिसा 'कोंकणी शिकात तीस दिसांत' ह्या पुस्तकाचें विमोचन जालें. तशेंच ह्या सुवाळ्याक गोंय राज्य विज्ञान प्रशस्ती मेळोवपी बाय संस्कृती दिपक गांवकार आनी सदाशिवगड वाठारांतले युवा कोंकणी - मराठी लेखक हांचो अभिनंदन सुवाळो जालो.

ह्या सुवाळ्याक कारवारचे के.डी.सी.सी.चे अध्यक्ष फादर

ह्या वेळार फादर लॉरेन्स फेर्नाडीस, डॉ. शिवराम कामत, प्रस्तूत पुस्तकाचे लेखक, उषा उल्हास राणे आनी वसंत बांदेकार तशेंच अभिनंदन केल्लें बाय संस्कृती दिपक गांवकार तशेच संदेश श्रीकांत बांदेकार हांची उलोवपां जालीं. सोयऱ्यांची वळख कोंकणी संस्कृती मंडळाचे सेक्रेटरी प्रकाश वेर्णेकार हाणी केली. पुराय कार्यावळीचें सुत्रसंचालन होन्नावर एस.डी.एम. कॉलेजीची हिन्दीची प्राध्यापिका सुर्वजा गाड हाणीं केलें तर उपकार आझाद युथ क्लबाचे अध्यक्ष नजीर शेख हाणीं मानले.

गोंय मुक्तिदिसा कोंकणी लेखक दामियान सिमोयस हांचो भोवमान

लिटल फ्लावर ऑफ

जिसस हायस्कूल कलंगूट चे हिन्दी आनी कोंकणी शिक्षक तशेंच हिन्दी, कोंकणी कवी दामियान एफ. सिमोयस हांचो भोवमान गोंयच्या ४४ व्या वर्धापन सुवाळ्या दिसा कलंगूट पंचायतीन घडोवन हाडलो. सुवाळ्याच्या अध्यक्षपदार कलंगूट लायन्स क्लबाच्यो अध्यक्षा अपर्णा पालयेकार ह्यो आशिल्ल्यो.

उपसरपंचा श्रीमती फ्लोरी डायस हाणीं सुर्वेक तिरंगो बावटो उबयलो आनी मुक्ती दिसाचें म्हत्व सांगलें. उप्रांत एकनाथ नागवेकार हांच्या हस्तुकी दामियान सिमोयस हांचो भोवमान जालो. श्री. सिमोयस हे समाज सेवक, कोंकणी, हिन्दी कवी आनी लेखक जावन आसात. फाटलीं २५ वर्सां ते ह्यो दोनूय भासो शिकयतात.

प्रजासत्ताक दीस

२६ जानेवारी हो आमच्या स्वतंत्र भारताचो प्रजासत्ताक दीस. भारताच्या इतिहासांत स्वतंत्रतायेदिसा इतलोच होय दीस भांगराच्या उतरांनी बरोवन थेवपाचो. ह्या दिसाक एक खेरीत आनी आगळें वेगळें अशें म्हत्व आसा. कारण २६ जानेवारी १९२९ ह्या दिसा अखिल भारतीय काँग्रेसीचे तेन्नाचे अध्यक्ष पंडीत जवाहरलाल नेहरून लाहोराक रावी न्हंयच्या कांठार ब्रिटिश सरकाराकडे स्वातंत्र्याची मागणी केल्ली पूण ब्रिटिशान ताची दखल घेतली ना. मागीर २६ जानेवारी १९३० ह्या दिसा भारतभर मोर्चे काडप, सभा घेवप हीं कामां सुरू जालीं. ब्रिटिशांनी ताका खर विरोध केलो. सगल्या उपायांचो अवलंब करून स्वातंत्र्याची चळवळ दामून दवरपाचो निस्फळ प्रयत्न सुरू केलो आनी निमाणे १५ ऑगस्ट १९४७ ह्या दिसा भारताक स्वातंत्र्य मेळ्ळें. २६ जानेवारी १९५० ह्या दिसा भारतांत स्वतंत्र गणराज्याची स्थापना जाली. “स्वराज्य हो म्हजो हक्क आनी तो हांव मेळयतलोंच”, ह्या लोकमान्य टिळकांच्या उतरांची ज्या दिसा खऱ्या अर्थान पुर्तताय जाली, अशें म्हणू येता. डॉ. बाबासायब आंबेडकारांनी भारताची स्वतंत्र घटना तयार केल्ली ती घटना समितीन मंजूर केली आनी २६ जानेवारी १९५० ह्या दिसापसून ती लागू जाली. हे घटने वरवीं आमचें भारत राष्ट्र पुराय सार्वभौम लोकतंत्रात्मक गणराज्य जालें. ह्या दिसा राजधानी दिल्लींत एक व्हड असो

सुवाळो जालो. भारताचे निमणे गर्व्हनर जनरल चक्रवर्ती राजगोपालचारीन सकाळीं १० जावन १८ मिनटांनी भारत पुराय स्वतंत्र आनी प्रजासत्ताक जाल्ल्याची इतिहासिक घोशणा केली. भारतीय गणराज्याचे नवे राष्ट्रपती म्हणून डॉ. राजेद्र प्रसादान सोपूत घेतलो आनी स्वतंत्र भारताच्या पुराय गणराज्याचो हो दीस एक म्हत्वाचो दीस आशिल्याचें सांगलें. तेचवरीं भारताचे पयले प्रधानमंत्री पंडीत जवाहरलाल नेहरू हाणीय हो दीस भारत आनी भारतीय जनता हांचे नदरेन खूप म्हत्वाचो असो दीस आसा, आमकां मेळिल्ली ही आमची दौलत, गिरेस्तकाय व्हड जबाबदारीची आसा. तिची आमी सदांच दोळ्यांत तेल घालून जपणूक करूंक जाय. ना जाल्यार आमच्या घाळपणाक लागून ती परती आमच्या हातांतल्यान वचपाचीय शक्यताय आसा. ह्या दिसा आमच्या राजधानी दिल्लींत स्वातंत्र्य दिसा सारक्योच बऱ्यो बऱ्यो कार्यावळी आसतात. मिलीटरी सैनिक आनी हेर संरक्षक दळांची संचलना कवायती आनी सादे तशेच मर्दानी खेळ आसतात. भारताचे राष्ट्रपती घोड्यांच्या खासा श्रुंगारील्ले गाडयेंतसून कार्यावळीक हाजीर रावूंक येतात. ज्या वेळार विंगड विंगड राज्यांतले लोकनाच, चित्ररथ हांची थंय जात्रा भरता. दिल्लींत तश्योच हेर राज्यांनीय अशो कार्यावळी घडोवन हाडटात. ह्या दिसा शाळा, विद्यालयांनी ध्वज वंदन आनी स्फुर्ती गीतां तश्योच हेर सांस्कृतीक कार्यावळी जातात. ह्या असल्या राष्ट्राच्या

दिष्टीन म्हत्वाच्या अशा कार्यावळी आमी आमच्यो ग्रामपंचायती, शकॉलेजी हातूंत मुजरत वचूंक ज कार्यावळींनी वांटेकारी जावंक ज स्वातंत्र्या खातीर जे झुंजले, झगडले, म हुतात्मे जाले तांचो उगडास दव स्वराज्याचें सुराज्य करपा खातीर आपा परीन वावरूंक जाय.

बंकीम चंद्रांच्या आनंदमठ कादंबरींत ते सांगतात “आमी स राष्ट्रमातेकूच आवय मानुया. आम जल्म भुंयचें म्हत्व आमकां सर्गापरस दिसूंक जाय. आमकां आवय, बाप भाव, भयण कोण ना. घरदार पसून सुजलाम, सुफलाम, सश्य शामलाम भा माता हीच आमची माता, आव वंदेमातरम्, सुजलाम सुफलाम स शामलाम मातरम्, वंदे मातरम्.”

नवें वरस

आयलें नवें वरस आमचें
उमेदीचें भौच खोशयेचें
नव्या नवलांच्या कर्तुबांचें
फुडाराच्या गोड सपनांचें
विज्ञानाच्या उजवाडाचें
राष्ट्र नवें घडोवपाचें
अर्थ आनी उद्योगाचें
शिक्षण आनी समृद्धीचें
नामना किर्त मेळोवपाचें
वर्स नवें उदरगतीचें

- सदानंद तेंडुलकार
खोडये, सत्तरी

माकडा माकडा हूप हूप

एक आसता माकड. तो सदांच झाडांचेर उडक्यो मारतालो. एक दीस त्या रानांत एक चलो आयलो. त्या चल्याक खूब तान लागली म्हूण तो तळ्याकडेन वतालो. थंय ताणें माकडाक पळयलें आनी ताका भंय दिसलो. माकडान ताका विचारलें, “ह्या रानांत कित्याक आयला?” ताणें सांगलें, “हांव आनी म्हजो इश्ट बेश्टेच भोवपाक म्हणून आयिल्ले. ताका एक बरेंशें फूल दिसलें आनी तो फूल पळोवपाक गेलो. हांव चलत चलत रानांत पावलों. देव जाणां म्हजो इश्ट खंय आसा काय?” माकड म्हणपाक लागलो, “हांव आसा न्हय? तूं कित्याक भिता. हांव आनी तूं मेळून ताका सोदूया.” दोगूय इश्टाक सोदतात. सोदतां सोदतां तांकां एक शींव मेळटा. शींव चल्याक म्हणटा, “बरो मरे तूं गुटगुटीत. हांव तुका खातां.” चलो म्हणटा, “तूं म्हाका खा. पूण पयलीं आमी इश्टाक सोदया. माकड म्हज्यावांगडा येता. तूं येता?” शींव हां म्हणटा. तिगूय जाण इश्टाक सोदतात. पळयल्यार कितें? फुलाक पळोवंक गेल्लो इश्ट फूल पळोवन गुल्ल जाला. इश्टान शींवाक आनी माकडाक पळयलें आनी भियेलो. चल्यान सांगलें, “तूं भियेवं नाका. तो फकत म्हाकांच खातलो.” इश्ट म्हणटा, “शे! तूं म्हाका सोदतालो आनी तो तुका खाता. ना म्हाकाच खा.” चलो म्हणटा, “म्हाका खा”. इश्ट म्हणटा “म्हाका खा”. पळोवन माकडाक वायट दिसता. तो शिंवाक म्हणटा, “शिंवा तुका सामकी लज. पळय कितले प्रेम करतात ते. आनी तूं मात सामको आवटो. तांकां खावंक सोदता. हूप हूप! शी शी! हूप हूप ! शी शी!” शिंवाक आपली चूक कळटा. तो तांकां थंयच सोडटा आनी वता. चलो आनी ताचो इश्ट खोशेन म्हणटा, माकडा माकडा हूप हूप. तुका तोरां मेळूं खूप खूप.

- दर्शना देविदास रेडकर
यत्ता पांचवी
अवर लेडी ऑफ कांदेलारीया
बायणां - वास्को

बेबलेट (भोंवरो)

म्हजो डॅडी आसतना म्हाका खुबदां बेबलेट दितालो. तरेतरेचीं बेबलेटां. आतां तो देवाघरा गेलो. हांवें म्हज्या मम्माकडे बेबलेट मागलें. तिणें सांगलें, “पयलीं गोश्टींचें पुस्तक वाचून काड, मागीर दितां.” हांवें रोखडेंच ‘डिस्ने वर्ल्ड’ पुस्तक वाचून काडलें. तशें मम्मान म्हाका बेबलेट हाडून दिलें.

म्हाका बेबलेट खूब आवडटा. जमनीर उडयतकीच बरें घुंवता. म्हाकांय बेबलेट कशें घुंवन दिसता. घुंव - घुंव.

- अनिश अर्जुन चव्हाण
यत्ता चवथी
सेंट जोसेफ इन्स्टिट्यूट

म्हजो गांव

म्हज्या गांवाचें नांव दुर्भाट. हो गांव फोंडा तालुक्यांत आसा. म्हजो गांव पांचवेचार रंगान भरला. आंबे, पणस, काजू, काण्णां तरेकवार फळां-फुलांनी म्हजो गांव भरला. व्हडलें भाट, रान, दोंगर आसात. न्हंय आसा. खेळपाक, गावपाक, नाचपाक मेळटा. आडपय हांगा चवथीच्या पांचव्या दिसा चित्रां दाखोवन गांव म्हजो उमेदीन भरता. हो गांव सोबीत आनी सुंदरय आसा.

हुशार मनू

एक गांव आसलो. त्या गांवांत मनू रावतालो. तो खूब गरीब पूण हुशार आशिल्लो. तो सदांच दुसऱ्यांक आदार करतालो. पूण बाकीचीं भुरगीं ताका चाळयतालीं. एक दीस फुटबॉल खेळटना त्या भुरग्यांचो बॉल न्हंयत पडलो. त्या भुरग्यांक पेवपाक कळना आशिल्लें. तीं रडूंक लागलीं. तीं रडटा तें मनून पळयलें. मनून एकल्याक विचारलें, “कितें रे कित्याक रडटा?” त्या भुरग्यान जाप दिली. “आमचो बॉल न्हंयत पडला.” मनून ताका बॉल काडून दिलो. तीं भुरगीं मनूची तोखणाय करूंक लागलीं.

- धनश्री शिवदास नाईक
यत्ता पांचवी
अवर लेडी ऑफ कांदेलारीया स्कूल
बायणां - गोंय

नरेंद्र महाराज

नरेंद्र महाराज हो असो एक देव की, ताका उलो माज जाल्यार तो रोकडोच पावता. हाचो आमकां जायते फावटी अण आयिल्लो आसा. जेन्ना हांव सामको ल्हान म्हळ्यार दोन वस आशिल्लों तेन्नाच्यान म्हजी मम्मी म्हाका नरेंद्र महाराजाक आपणाक फावल्यार व्हेरोन हाडटा. म्हजो नरेंद्र महाराजांचेर भावार्त आसा. हांव बरो ना जालों जाल्यार हांव रोकडोच देव उलो करतां (नरेंद्र महाराजाक). ताप येयलो जाल्यार हांव न महाराजाचो फोटो म्हज्या फुड्यांत घेवन न्हिदतां. तेन्ना म्हा महाराज व्हड बशिल्लो तो दिसता. तो म्हाका म्हणटा तूं कांय भिवनाका, तूं जेन्ना जेन्ना म्हाका उलो करता तेन्ना हांव तु पावतां.

आनी हाचे वयल्यान म्हाका दिसता आमी सदांच देव नमस्कार करपाक जाय जाल्यार देव आमकां पावतलो. अ करून खूब तरेचे अणभव आमकां आयिल्ले आसात. आ हांव दुसरेक आसां. हांव शाळेंत खेळटना पडलों, आपटा जाल्यार हांव रोकडोच नरेंद्र महाराजाक उलो करतां. तेन्ना म्हाका पावता. म्हजो आजो बरो नाशिल्लो तेन्ना हांवें न महाराजाक सांगलें की तूं म्हज्या आज्याक बरो कर म्हूण आ म्हजो आजो बरो जालो. म्हाका दिसता आमी सदांच उठटक देवाचें नांव घेवपाक जाय जाल्यार आमचो दीस सुध्दा बरो वतल अशे जायते अणभव म्हाका आसात.

- अनंत शिवदास नाईक
यत्ता दुस
अवर लेडी ऑफ कांदेलारीया स्कूल
बायणां - गोंय

शेताचो बावलो

शेताचो बावलो
शेतांत रावतालो
वाग-कोलो शिंवाक
भिवय भिवयतालो

बावल्या बावल्या
धांवना कित्याक सांग?
म्हाका बाये दसयला
हांगा गोम लावन

बादून दिदी

सुंदर एक चली
तें म्हजें दिदी
ताचें नांव बादून

तें जशें म्हाका हांसयतालें
तशें हांव हांसतालें
ताचें हांसरें तोंड पळोवन
लोक ताका हडकितालो

आतां खंय आसा म्हजें दिदी?
गेलें तें देवा घरा
आतां कोण हांसयतलो म्हाका?
आतां कोण हांसयतलो म्हाका

- युगा आडारकार

यत्ता पांचवी

अवर लेडी ऑफ कांदेलारीया स्कूल
बायणां

जादूचें पुस्तक

एक रितेश म्हणून चलो आसता. तो बरो आसता. पूण आवय-बापूय ताका गरजेभायर तापयत आसतात. तो एक दीस रागान घरांतल्यान भायर सरता आनी रानांत पावता.

रानांत चलतां चलतां ताका पुरो जाता. तो एका झाडापोंदा बसता. झाडाक एक घोल आसता. त्या घोलींत तो असोच पळयता. ताका थंय एक पुस्तक दिसता. तो पुस्तक पळयता जाल्यार जादवाचें पुस्तक. तो पुस्तक घेता आनी मुखार चलूंक लागता.

पळयत जाल्यार एक भूत बायल हें हें हें हें करून हांसत ताच्या फाटल्यान लागता. ती म्हणटा तें म्हजें पुस्तक. तें म्हाका पयलीं दी. रितेश तिका पुस्तक कशेंच दिना. भूत बायल तोंडांतल्यान बी उजो भायर काडटा. पूण रितेश भियेना. तो आपल्या गळ्यांत आशिल्ल्या दामबाबाच्या लॉकेटाक हात लायता आनी दामबाब तूं पाव म्हणटा. तेबराबर ती भूत बायल किंळच्यो मारीत धुंवर कशी जाता आनी नाच जाता. आनी जादूचें पुस्तक सकयल पडून तातुंतल्यान एक परी भायर सरता. ती परी रितेशाचे उपकार मानता आनी सांगता तिका त्या भुतान ह्या पुस्तकांत बंद करून दवरिल्लें. रितेशा खातीर ती ह्या जादवाच्या पुस्तकांतल्यान भायर आयली. ती रितेशाक आपल्या वांगडा जादवाचो देस, म्हळ्यार परीच्या देशांत व्हरता. थंय तो परयेसांगाताक खुशीन रावता आनी आवय-बायापक खूब पिकासांव जाता.

एक काणी

एक राजा आशिल्लो. ताका सात पूत आशिल्ले. एक दीस सातूय पूत नुस्ते धरूंक दर्या गेले. तांणी सात नुस्तीं धरलीं. आनी घरा हाडून घरा भायर सातूय नुस्तीं सुकत घातलीं. तातुंतलें एक नुस्ते सुकना. राजान येवन विचारलें.

“नुस्त्या, तूं कित्याक सुकना?”

नुस्त्यान सांगलें, “हें तण मदींच वाडलां ताचेर हांव आसां, म्हण सुकनां.”

राजान तणांक विचारलें, “तूं मदींच कित्याक वाडलां?”

तणान सांगलें, “म्हाका गायन खावूंक ना.”

राजान गायक विचारलें, “तुवें तण कित्याक खावूंक ना?”

गायेन म्हळें, “म्हाका आज्जेन सोडूंकच ना.”

राजान आज्जेक विचारलें, “तुवें गाय कित्याक सोडूंक ना.” आज्जेन सांगलें, “म्हजो नातू रडटालो, म्हण सोडूंक ना.” राजान नातवाक विचारलें, “तूं कित्याक रडटालो?” नातवान सांगलें, “म्हाका मूय चाबली म्हण रडटालो.” राजान मुंयेक विचारलें, “तूं कित्याक चाबली?” मुंयेन म्हळें, “म्हज्या घरार हात दवरल्यार हांव चाबचिना कितें?”

- पवनकुमार रेड्डी

यत्ता सवी

अवर लेडी ऑफ कांदेलेरिया हायस्कूल

बायणा - वास्को

फोन : २५३०४०५

वास्को सप्ताह (सप्तक)

एका वर्साक बारा म्हयने आसतात. ह्या ब म्हयन्यांत म्हाका श्रावण म्हयनो खूब आवडटा. श्रावण म्हयने केन्ना येता अशें म्हाका जाता. ह्या म्हयन्यांत कितल्य सण-परबो. सगळ्यांत पयलीं येता नागपंचम. आनी दुस दिना षष्ठी दिना येता वास्को सप्तक.

वास्को सप्तक दामोदराच्या देवळांत (सालां) मनयतात. षष्ठी दिना बध्द १२ वरांचेर सप्तक सुरू जाता. दुसऱ्या दिना बारा वरांचेर काबार जाता.

देवळाच्या सरभोंवतणी तरेतरेचीं दुकानां घालता. तरेतरेचीं खेळणीं, आयदनां, खाज्याचीं दुकानां, कपडे आ तरातराचें सामान मेळटा.

वास्को सप्तकाचें वैशिष्ट म्हळ्यार हांगा सात तरे पार करतात. आनी भजन म्हणत पार वास्कोंत भोंवडाय निमाणे दामोदराच्या देवळामुकार हाडून दवरतात.

वास्को सप्तक गोंयांत फामाद आसा. ह्या दिसा नामने गायकांक आमंत्रित करतात. दुसऱ्या दिसा गायनाच मैफिली आसतात. गोंयांतले तशेच गोंयाभायले लोक वास्को सप्तक पळोवंक येतात. वास्कोचो हो सप्त वर्सांतल्यान दोन फावटीं तरी येवंक जाय अशें म्हाका दिसता. पावसाचे दीस आसून लेगीत लोक मजा करीत भोंवतात.

- गिरीश नागेंद्र नागवेकार

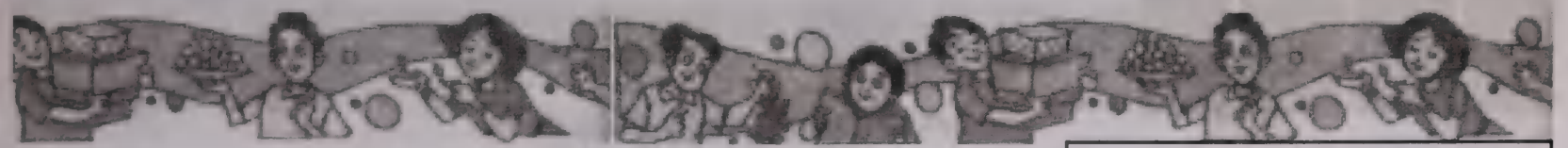
यत्ता : सवी

सेंट जोसेफ इन्स्टिट्यूट

वास्को-द-गामा - गोंय

फोन : २५१४८४१

म्हज्या जेजूचो बड्डे

म्हज्या जेजूचो बड्डे डिसेंबराचे पंचवीस तारकेर. त्या दिसाक आमी नातालां म्हणटात. आमकां आयताराची दोतोन आसता तेन्ना आमची टिचर आमकां जेजूच्या बड्डेची काणी सांगता. जेजू जल्मलो तेन्ना सायबीण मांयक आनी संत जेजूक कोणेंच जागो दिवंक ना म्हणोन जेजू गोठ्यांत जल्मलो. जेजू जल्मलो तेन्ना खूप शीं खातालें. धाकटुल्या जेजूकय खूप शीं खाल्लें आसतलें. म्हाका शीं खातां तेन्ना हांव स्वेटर घालतां. पूण जेजूक कांयच नासलें. देखून आतां आमी जायतीं जाणां आमकां जायना तो बरो रोप व्हरून फादर मोरेनो कडेन दितां. फादर मोरेनो हो रोप गरीब भुरग्यांक वाडटा.

म्हज्या फ्रेन्डांचो बड्डे आसता तेन्ना पार्टी आसता. म्हज्या बड्डेकूय डाडा केक हाडटा आनी सगळीं हेपी बड्डे म्हणटा आनी मागीर हांव केक कातरतां. म्हज्या बड्डेच्या केकाचेर म्हाका कितलीं वर्सां भरतात तितल्योय वाती पेटयतात. तेन्ना हांव खूप खोशी जातां. जेजूच्या बड्डेक मामा नेवऱ्यो, पेराद, दोदोल, बेबीक आनी जायत्यो खावपाच्यो वस्तू करता. म्हाका नेवऱ्यो खूब आवडटात आनी बायेकूय आवडटात. जेजूच्या बड्डेक बायेक आनी म्हाका नवो ड्रेस शिवता आनी नवे मोचे हाडटात. आमच्या घरांत बाय व्हडलो गोठो करता. त्या गोठ्यांत हांव गंव घालतां आनी सदांच उदक घातलें म्हणटकूच धाकटीं झाडां येतात. मागीर बाय तातूंत सायबीण मांय आनी संत जेजू आनी धाकटुल्या जेजूक दवरता. एक धाकटुलेंशें स्टार उबयता. मागीर आमी दाडाक आपोवन हाडटां आनी दाडाक लायटी लावपाक सांगतां. आमचो गोठो खूब जगजगता. दाडा आमच्या घराच्या दरवंट्या कडेन वयर व्हडलें स्टार लायता.

नातालाचे रातीक आमी सगळीं बरे कपडे घालून इगर्जेत बसूंक सुवात मेळूंक जाय म्हणून वेगीनच मिसाक वतात. मीस जाल्या उप्रांत फादर आमकां केक आनी चाव दितात. आमी एकामेकाक हेपी क्रिस्मस म्हणटात. आमी क्रिस्मसाच्या दिसांनी घरा घरांनी क्रिस्मस केरलस म्हणटात.

तेदूस म्हाका आनी बायेक नवो ड्रेस शिवतात. नातालां केन्ना येतलीं तीं हांव आनी बाय वाट पळयत आसतात..

- लीएन मारीया सॉमफ्रांसीस्को

यत्ता: सव्वी

सेंट तेरेझा हाय स्कूल

काले आनी फेस्तां

कुळेंच्या रानांत
रावताले कोले
तांतलो एक आसलो
हुशार लापीट कोलो
ताणेंच घडोवन हाडलो
कुळेंच्या रानांतलो कालो
कोलवेंच्या वेळेर
रावतालो 'कोल' मेस्त
ताज्या शेजराक आसलें
नुस्त्याचें फेस्त

कालेंच्या वाड्यार
आसलो एक वानर
तो आसलो मुखेली
ताणेंच मांडलो जागर

मांडवीच्या तिरार
मांडक्यांचो गडगडो
थंयच रंगलो
गोंयचो मांडो

पाड्डेच्या पाट्यार
पाकल्यांनी गितां गायलीं
हळूच बिजली गेली
कार्यावळ अदूर्यार सोंपली

- भिकाजी घाणेकार
पणजी - गोंय

आपल्या जिविताची आतां सांज

जायत आयल्या हें आप्पाक जाणवलें. आतां ज्यास्त जगून उपयोग तरी कितें. सगळीं गात्रां मोव, शिथीळ जाल्लीं आसा. दोळ्यांक धड दिसना. चष्मो नाकाक जड लागता. हात-पांय बरोबर काम दिनांत. भूक तर सारखी लागनाच. आपलीं सोताचीं दैनंदिन कामां करताना सुद्धां कोणाची ना कोणाची तरी मदत घेवंची पडटा.

घरांत कर्ते-सवरते दोन पूत आसात. दोगी सुनो आसात. दोगांय पुतांचीं लग्नां आप्पानूच मोठ्या थाटान करून दिल्लीं. दोगांय पुतांक बऱ्यो नोकऱ्यो आसात. एकटो सरकारी नोकरेक आसा. दुसरो एका मोठ्या प्रायव्हेट कंपनींत नोकरी करता. दोगांकूय बऱ्या पयकी पगार आसा. दोगांय सुनांगेर भुरगीं आसात. आप्पाक नातवंडां आसात. आप्पांक आनीक कितें जाय? पुणून इतलें सगळें आसून सुद्धां आप्पा सदया एकाकी आसा. तांचे कडेन आपुलकीन लक्ष दिवपी कोणूच ना. घरांतलीं सगळीं मनशां आप-आपल्या कामांत व्यस्त आसतात, तांचे दोगूय पूत जेवणाचो डबो घेवन सकाळीं उठून कामार वतात. ते रातचे किंवा सांजेवेळेर घरा येतात. दोगांय सुनांक घरांतलें काम खूब पडटा. सकाळीं उठून च्या नास्तो करूंक जाय. जेवणाचो डबो करूंक जाय, भुरग्यांक शाळेंत पावंक जाय, शाळेंतसून हाडूंक जाय. तांचें टिफीन, उदकाची बाटली दप्तर सगळें भरून तयार करूंक जाय. दनपारचें जेवण, रातचें जेवण, धुयिल्ले कपडे सुकोवपाक दांडयेर घालप. कितलीं कितलीं म्हणून कामां ताणीं करचीं. त्या शिवाय घरांत कोण ना कोण सोयरो आयिल्लोच आसता. गृहस्थि धर्मानुसार तांचीय उठ-बस, जेवणा-खाणाची व्यवस्था करचीच पडटा.

ह्या सगळ्या राटावळींतसून वेळ मेळ्ळो जाल्यार आप्पाकडेन तीं लक्ष दितालीं. तो पर्यंत आप्पांक आपलें काम जाता तशें आपणाक सोताच करचें पडटा. सुनो तांकां वेळ मेळटा तसो च्या पाणी नाशतो, जेवण तांचे कुडींत येवन तांच्याफुडें दवरता. घरांत येवपी पार्ट-टाईम वावराडी तांच्या कुडींत झाडू मारून साफ-सूफ करता. घरांतलें ठरलेलें काम जालें की ही वावराडी रोखडीच दुसरीकडेन वता. तिका आनीक कांय जाणांचीं कामां आसतात. आप्पाच्या वेळावयलो पयलींचो जमानो आतां उरूंक नाशिल्लो. आप्पाच्या तरूणपणांत दोगी तरी वावराड्यो खावन-जेवन घरांतूच आसताल्यो. सांज जाली म्हणजे त्यो आपल्या घरा वताल्यो. काळ झपाट्यान बदल्लो. वावराड्यांचीं कामां घरच्या बायलांकूच करचीं पडटा.

सुनंदा आप्पांची बायल देवा घरा गेल्या पासून, आप्पा सामकोच एकटो पडलो. सुनंदा आसा मेरेन तिच्यान जायनासतना सुद्धा ती आप्पाचें सगळें करताली. तांकां कितें जाय नाका तें पळयताली.

दोन वर्सां पयलीं सुनंदा गेली, आनी आप्पा खचलो. बायल-घोवाचें हें नातेंच वेगळें. सुनो कितल्योय जाल्यार परकी. परकी रक्ताच्यो. तांकां आप्पाची ओढ ही मर्यादीतच आसपाची. त्या शिवाय तांचो घोव, भुरगीं तांचें शिक्षण हातूंत तीं गुस्पटलेलीं.

धाकटो पूत आप्पाची अदून-मदून चौकशी करतालो. तांकां कितें जाय नाका विचारतालो. वखदां लागल्यार हाडून दितालो. व्हडलो पूत मात आपलीं बायल भुरगीं हांतुंतूच मग्न आसतालो. पुतांचेंय बी खरें. तांच्यो नोकरेंतल्यो जबाबदाऱ्यो, बायलां भुरग्यांची जबाबदारी घेवन तांचेकडेन तांकां पयलें लक्ष दिवचेंच पडटालें. आप्पाचें वय जाल्लें आशिल्ल्यान केन्नातरी तो पालवतलो अशें ते

जाणीव

धरून चलताले. फुडलो संवसार हो तां बायलां-भुरग्यांचो आशिल्लो.

आप्पाक याद जाली. कितलें व्हड व्हिकेन ताणीं आपल्या भुरग्यां वाडयल्ले. तांकां शिक्षण दिवन लग्नां केल्यां तांकां संवसाराक लायिल्ले.

आतां आप्पाक कितेंय जाय पडलें सुनांक, नातरांक उलो मारल्यार तीं आयकूंक आयलो ना अशें धरून आपल्या कामांत व्यस्त आसतात.

सुनो म्हणटात आमच्या घोवाचें आ भुरग्यांचें करतानाच आमचो जीव मेटाकुटो येता. तरी आमी तुमचें आमच्यानी जिवीत तितलें करतात. नातरां आपल्या अभ्यासा आनी खेळपांत दंग आसतात. केन्ना केन्ना लो मारली जाल्यार तीं आप्पाक मदत करता. तांचो हात धरून हांगा-थंय भोंवडायता. कसलीय वस्तू लागल्यार तांकां हाडून दिता. तांचेंय खरें. तांचें आतां शिकपाचें आतां खेळपाचें वय. आप्पाकडेन जाय तशें लक्ष दिवपाक कोणाकूच वेळ ना. 'पराधिन आ जगती पुत्र मानवाचा' हें केन्ना तरी आयकत पद आप्पाक आठवलें.

तांच्या घशांक कोरड पडलेली आ थोडें गरम उदक ताका पियेवपाक जाय आशिल्लें. ताणीं सुनेक उलो मारलो. नातरां उलो मारलो. कोणेच तो आयकलो ना. सगळो टि.व्ही. पळोवपांत मग्न आशिल्ली. आप्पा तशेंच हातुंणाचेर लवंडले. तांकां जाणीव जाली, आपलें आयुश्य आतां सोंपत आयलें. ज्यास्त जगपांत कांय अर्थ ना. वता तो दीस खरो.

गोंयचीं गोडशीं

जानेवारी म्हयन्यांत मकर संक्रांत येता. वर्साक दोन संक्रांती येतात. एक संक्रांत उकडपाचें गोडशें करपाची तर दुसरी भाजून गोडशें करपाची खंय. तेशिवाय संक्रांती दिसा तिळांचे लाडू करून देवाक दाखोवपाचे तशेंच हळदीकुंकूम वाटपाची पद्धत आसा.

तिळांचे लाडू

साहित्य : पाव किलो तीळ
पाव किलो चिकी गोड
अदीं वाटी भाजिल्लीं भिकणां
अदीं वाटी सुक्या खोबऱ्याची कीस
२ व्हडलीं कुलेरां तूप
१ टिस्पून वेलची पिठो

कृती : तीळ मंद उज्यार बरे भाजून घेवचे. तीळ हरवे उरूंक फावना. भिकणां मातशीं मिक्सराचेर बारीक करून घेवंचीं. एका दाट पोंदाच्या तोपान गोड आनी तूप घालून मंद उज्यार दवरचें. मदीं मदीं धवळीत रावचें. गोड विरगळ्ळ्याबरोबर तातूंत तीळ, भिकणां आनी खोबऱ्याची कीस घालची. वेलचे पिठो घालून बरें चाळून घेवचें. मिश्रण हून आसतनाच मागीर हाताक तूप लावन ल्हान ल्हान लाडू वळचे. लाडू वळटा म्हणसर मिश्रण घट्ट जालें जाल्यार परतें मंद उज्यार दवरचें.

खांटोळी

साहित्य : दोन वाटयो वरयाचे तांदूळ
एका नाल्लाची सोय
१/२ व्हडलें कुलेर जिरे
१/२ ल्हान कुलेर हळदी पिठो
१ वाटी गोड
१ व्हडलें कुलेर काजूबियांचे कुडके
रूचीपुरतें मीठ

कृती : वरयचे तांदूळ धुवन निस्तत दवरचे. सोयेंत जिरे आनी हळद घालून पेलोभर उदक घालून वाटून दाट आपरोस पिळून घेवंचो. मागीर पांच वाटयो उदक घालून परतें वाटून दूळो रोस पिळून घेवंचो. दूळ्या

रोसांत तांदूळ घालून मंद उज्यार शिजोवचें. तांदूळ मोव जालो म्हणटकीच तातूंत बारीक चिरिल्लें गोड, मीठ, काजूबियांचे कुडके आनी आपरोस घालून बरें चाळचें. मिश्रण घट्ट जायसर शिजोवचें. मागीर एका ताटाक तूप सारोवन हें मिश्रण तातूंत थापचें. मागीर चौकोनी कुडके करचे.

गोडाचें प्रमाण दर एकाचे रूचीप्रमाण वाडोवंक येता.

हालऊंडे

साहित्य : २ वाटयो साबूतांदूळ
एका नाल्लाची सोय
२ व्हडलीं कुलेरां काजूबियांचे कुडके
१ ल्हान कुलेर वेलचेचो पिठो
देड वाटी साखर
३ टेबलस्पून तूप
रूचीपुरतें मीठ

कृती : साबूतांदूळ मातशे मंद उज्यार भाजून घेवचे. मागीर धुवून अर्द वर तशेच दवरचे. मागीर सोयेंत पांच वाटयो उदक घालून मिक्सराचेर रोस काडून घेवंचो.

एका तोपांत तूप घालून तातूंत साबूतांदूळ बरे फुलोवन घेवचे. मंद उज्यार नाल्लाचो रोस दवरचो. तातूंत साकर, मीठ, वेलचे पिठो, काजूबियांचे कुडके घालचे. रस बरो हून जालो की तातूंत साबूतांदूळ इल्ले इल्ले करत घालचे. मदीं मदीं चाळो मारत रावचें. मंद उज्यार हें मिश्रण शिजोवचें. हाचे वयर उदकाचें ताट दवरून शिजोवचें. सुकें जातकीच तूप सारयिल्ल्या वाटयेंत भरून मातशें न्हिवलें की वाटी ताटांत परती करची.

चत्राय : जाय जाल्यार नाल्लाच्या रोसा वाट्याचें दूद वापरूं येता आनी साकरेचें प्रमाण चड कमी करूं येता.

दुधोळी

साहित्य : २ वाटयो तांदळाचो रवो
२ वाटयो साकर
२ व्हडलीं कुलेरां धवे तीळ
१ नाल्लाची सोय
१/२ ल्हान कुलेर वेलचेचो पिठो
२ व्हडलीं कुलेरां काजूबियांचे कुडके
चिमटीभर मीठ

कृती : मंद उज्यार तीळ बरे फुलोवन घेवंचे. १ वाटी आपरोस आनी ४ वाटो रोस काडून घेवंचो. ३ व्हडलीं कुलेरां तूप तापोवन घेवंचें आनी तांदळाचो रवो बरो फुलोवन घेवंचो. दुळो रोस हून करपाक दवरचो. तांदळाचो रवो घालून शिजोवचो. बरो शिजतकीच तातूंत वेलचे पिठो, तांकाजूबियांचे कुडके, मीठ हे जिनस घालून मिश्रण बरें धवळून घेवंचें आनी ताटांत उदक दवरून मंद उज्यार शिजोवन घेवंचे. मिश्रण सुकें जायत येतकाल सकयल काडचें. तूप सारयिल्ल्या ताटांत थापून न्हिवतकीच चौकोनी कुडके करचे.

चत्राय : नाल्लाच्या रोसा वाट्याचें दूद वापरू येता.

सैमीक वखद तोमाट

तोमाटाचो उपेग व्हड प्रमाणांत मनशाच्या आहारांत जाता

देखून खुपशे लोक ताका फळ म्हण्टात. तोमाटाची रुच मधूर, रंग आकर्शक, आकार वाटकुळो. ल्हान व्हड सगळींच तोमाट हरवें खावंक शकतात. तातूंत आशिल्लीं जिवनसत्वां आपल्या अलौकीक गुणांक लागून तें सगळ्यांक आवडटा. आनी गरीब लेगीत उण्या दरांत घेवंक शकतात. हेमंत आनी शिशीर ह्या ऋतूंत तोमाटां भरपूर पिकतात. ताची वाडटी मागणी पळोवन ताची लागवड व्हडा प्रमाणांत जाता. आतां लोक आपले गच्चीर लेगीत तोमाटां पिकयतात.

तोमाटाचो एक पेलो ताजो रस म्हळ्यार भलायकेचे नदरेन अमृता सारको आसता. तोमाट लीप धुवन ताचो रस काडचो आनी तातूंत आलें आनी लिंबाचो रस घालचो. सुवादा खातीर तातूंत थोडें लसूण आनी जिरे घालीत जाल्यार कुडीक गरजेचे अशे क्षार आनी जिवनसत्वां त्या मिसरणांतल्यान सहजतायेन मेळटात.

गुणधर्माचे नदरेन परिक्षण केल्यार मधूर, सारक, पित्तनाशक, रूच वाडोवपी असले गूण मुखेलपणान तोमाटांत सापडटात. शास्त्रीय नदरेन तोमाटाचो अभ्यास केल्यार तातूंत प्रोटीन, कार्बोहाड्रेट, फस्फरस, कॅल्सीयम, लोह, उदक या सारके म्हत्वाचे क्षार आनी खनीज द्रव्यां तातूंत आसा म्हणपाचें सोदून काडलां. तोमाटांत स जिवनसत्वां पयकीं पांच जिवनसत्वां मोठ्या प्रमाणांत आसतात. इतलीं चड जिवनसत्वां दुसऱ्या खंयच्याच

भाजयेंत वो फळांत आसना. आयुर्वेदाचे नदरेन तोमाटाचें योग्य सेवन करीत जाल्यार पंडूरोग, बध्दकोश्टता, मंदाग्नी, रक्तदोश आनी फिगदाचे विकार पयस जातात. रक्ताचो प्रवाह सतत वाडटो दवरून रक्त शुध्द करपाचें कार्य तोमाट करता. दुदा परस दुप्पेट आनी तातयांतल्या लोहसत्वा परस पांच पटीन चड लोहसत्व तोमाटात आसता. तोमाटांत कॅल्सीयम, पोटेश आनी सल्फर हे क्षारूय भरपूर प्रमाणात आसात. तशेंच सायट्रीक अॅसीड तोमाटांत आसा. पूण तोमाट उकडल्यार वो खूब शिजयल्यार तातुंतलीं मनशाचे कुडीक वो भलायकेक गरजेचीं आशिल्लीं जिवनसत्वां नश्ट जातात. तोमाटांयली साल काडून तें खावप वो तोमाटाच्यो बियो भायर मारून खावप म्हळ्यार कचरो खावपा सारकेंच. तोमाटाची खरी लज्जत तोमाट हरवें खावपातूंच आसता. संत्र्यांत आशिल्लीं सगळीं जिवनसत्वां तोमाटात आशिल्ल्या कारणान ताका गरिबांचें संत्र म्हण्टात.

सद्या थंडेच्या दिसांनी कुडीची कात

सुकी खरखरीत जाता. दरेक रूतूमाना प्रमाण वातावरणांत जावपी बदलाचो परिणाम आमचे कातीचेर जाताच. मनशाची कात म्हळ्यार कुडीच्या संरक्षणाचें आवरण. तातूंत सुंदर तिकतिकीत कात आसप म्हळ्यार मनशाची सुंदरताय नदरेक भरता. देखून आमचे कातीकडेन लक्ष दिवप खूप म्हत्वाचें थारता.

कातीची सुंदराय सांबाळूंक कुडीभितर जितलें योग्य अन्न उदक घेवप म्हत्वाचें तितलेंच भायलेवटेन लेप लावपूय म्हत्वाचें. ह्या लेपाच्या वापराक लागून कातीच्या सुंदरायेंत वाड जाता. ते पासत आपली सुंदराय फुलोवंक योग्य प्रकारचे लेप करप हीय एक कलाच.

आमी वेगवेगळीं सौंदर्य प्रसाधनां वापरतात. तेच प्रमाण वेगवेगळे लेप उपेगी थारतात. लेपाक लागून कातीची छिद्रां बंद जावंक मजत जाता. कात लीप जाता, मुखामळावेल्यो सुरकुत्यो उण्यो जातात. लेप कातीक पोशक आसतात आनी ताका लागून कात उजळटा. मुमरांचें प्रमाण उणावता. देखून आपले कातीक फाव तसो लेप निवडप म्हत्वाचें. चार दिसांतल्यान वो सप्तकांतल्यान एक खेप लेप लावप गरजेचें. तशेंच तो लायलो म्हणटकच पंदरा-वीस मिणटां तसोच दवरचो.

लेप

१. कडुलिंबाच्या पानांचो रस, पुदिनाचो रस आनी तुळशी पानांचो रस हे तिन्ही एकठांय करून तोंडार लायलें जाल्यार मुमरां आनी दाग उणे जातात.
२. लिंबू वो संत्राच्यो साली वतांत सुकोवंच्यो. ताची पावडर करून मुलतानी माती वा बेसनांत

मिक्स करून तोंडांक लायल्यार कातीक 'क' जीवनसत्वाची पुरवण जाता.

३. पोपायेच्या लेंपाभितर पेपेन आसता. ते पासत पोपायेचो लेप करून कातीक लायल्यार कातीच्यो मेल्ल्यो पेशी वतात. पोपायेचो लेप तेलकट त्वचेखातीर उपेगी आसता.

४. हळद आनी दुदाची साय मिक्स करून खरखरीत कातीक तो लेप लावचो.

५. गंवांत जीवनसत्व 'ब' आसता. कातीक गंवांकूरांचो रस लायलो जाल्यार कात सुंदर जाता.

६. तेफळ, आवाळ्याचो पावडर, पोपायेचो पावडर, लिंबा पावडर, ज्येश्ठमध, चंदन हांचो एकठांय लेप करून तोंडांक लावचो.

७. तवश्याचो रस वो गाजराच्या रसामदीं बेसन मिक्स करून लायल्यार मुमरांचे दाग ना जातात.

८. लिंबू आनी सफरचंदाचो रस एकठांय करून तोंडांक लावपाचो आनी सुकतकच धुवन उडोवपाचो.

९. म्होंव आनी लिंबा रोस एकठांय करून लायल्यार मुखामळावेलो तेलकटपणा वता.

१०. एक कुलेर रवो, दुदाची पावडर आनी एक चमचो धंय एकत्र करून तो लेप तोंडांक लावपाचो.

११. हरवी पोपाय किसून तातूंत पुदिनाचीं पानां घालून तें खतखतीत उदकांत घालपाचें. तातूंत कुलेरभर च्या पालो घालचो आनी शिजोवंचो. गाळून घेवन तें उदक कापसाचे घडयेर घालून मुमरांचेर दवरपाचें, सुकतकच तोंड धुवपाचें.

१२. दोन व्हडलीं कुलेरां मुलतानी माती, पाव कुलेर ग्लिसरीन आनी तातूंत २ कुलेरां गुलाब पाणी घालून मिक्स करचें आनी हो लेप तोंडांक लावंचो.

१३. तेलकट कातीक काळगांचे बारीक कुडके करून ताचेर लिंबू पिळचो. तें फ्रिजांत दवरून थंड करपाचें. १५ मिनटां उप्रांत तोंडांक लावपाचें.

१४. पुदिना, पोपाय, कडुलिंबू, बदाम तेल,

चंदन तेल, काटेकुंवर हांचो लेप करून तोंडांक लावपाचो.

हे जाले लेपाचे १४ प्रकार. पूण आमी तोंडाचे कातीकूच लेप लावन तोंड सुंदर दवरलें म्हूण उपकारना. आमच्या हाताचेरूय लोकांचें लक्ष वता. तेन्ना हाताच्या सुंदरायेची काळजी घेवप तोंडाचे काती इतलेंच म्हत्वाचें आसता. आमचे हातूय सुंदर दवरपाखातीर आमी कांय उपाय करपूय गरजेचें थारता.

१. आमची कामां करून सोंपलीं म्हणटकच दोनूय हात दुगदुगीत उदकांत थोडो वेळ बुडोवन दवरून मागीर दूद वो साय चोळून मसाज करची.

२. हात काळशे जाल्ले आसत जाल्यार तवशाचो रस दोन कुलेरां, मुळ्याचो रस, एक कुलेर धंय, विनाग्र अर्दे कुलेर घेवन हें मिश्रण मेटून घेवंचें. तें हाताक चोळचें. सुकतकच हात धुवचे.

३. लिंबारस, ग्लिसरीन, गुलाबपाणी समप्रमाणांत घेवन दोनूय हातांक मसाज करचें.

४. हातार दाग आसल्यार ताचेर लिंबूची फोड वो बटाट्याचें काप चोळचें.

५. लिंबा वापर जाल्या उप्रांत तो भायर उडोवचे बदला नाखटांक चोळीत जाल्यार नाकटां चकचकीत जातात.

६. नाकटां सोबीत दिसूंक सदांच बदामाच्या तेलान तांकां मसाज करचो.

७. चण्या पिठयेंत सासवां तेलाचे चार थेंब आनी उदक घालून पेस्ट करची. ती हाताक लावन धा मिनटांनी हात धुवचे.

हें सगळें करूंक कंटाळो हो येताच. पूण हेंय काम आमच्या दिसपट्ट्या वावराचो वांटो अशें धरून चल्लें जाल्यार तातुंतल्यान मेळपी फायद्याक लागून मन प्रसन्न जातलेंच आनी चारचौगांची नदर आमचेर वतली.

●

सातवो गुरू तुमच्या सगळ्या वावरांत जैत हाडटलो. आर्थिक वेव्हारांत यश मेळटलें. उसणे दिल्ले पयशे ह्या म्हयन्यांत हातांत येतले. घरांत शुभ कार्यां घडटलीं. मंगळ, शनि अशुभ आशिल्ल्यान भलायकेविशीं कटकटी उप्रासतल्यो.

चंद्र, शुक्र हांचो योग बरो आसा. नियोजन वेवस्तीत केल्यार व्हड व्हड कामांत यश प्राप्ती संभवता. निश्काळजीपणान वागल्यार आपल्याच मनशाकडल्यान लुकसाण जावपाची शक्यताय आसा.

वर्साच्या आरंबाकूच खोसयेची खबर मेळिल्ल्यान मन प्रसन्न उरतलें. राशिस्वामी मूळ नक्षत्रांत आशिल्ल्यान खंयचोय निर्णय घेतना विचार करून घेवंचो. आर्थिक वेव्हार सांबाळून करचो. कुटुंबीक वाद टाळचो.

कामा निमतान प्रवास घडटलो. सदच्या वावरांत अडथळे येत जाल्यारूय नेट सोडूं नाकात. आर्थिक नदरेन बरो योग आसात. अपेक्षे परस चड येणावळ येतली. वाहन चलयतना सादूर रावचें.

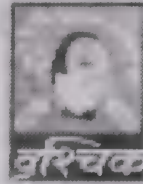
चंद्र आनी बुधाचो शुभयोग आशिल्ल्यान सरकारी वावरांत भरपूर यश संभवता. वर्साचे सुर्वेकूच आर्थिक फायदे संभवतात. फकत मानापमानाच्यो तुमचे भितर आशिल्ल्यो संकल्पना बदलूंक जाय.

रागाचेर नियंत्रण दवरप खूप गरजेचें. सदांच आपल्या मना सारकें घडटांच अशें ना हाचें भान दवरीत जाल्यार खूपशे प्रस्न सुट्ट येतात. पार्शियेस काडचें. कोणाकूय आर्थिक बाबींत जामीन रावप टाळचें. अकस्मात पयसुल्लो प्रवास घडूं येता.

विचार हे तलवारी परस चड धारेचे आसतात हें आसलें तरी अती विचारान उदरगत थंडावता, हाचो विचार केल्यार म्हयनो बरे तरेन उमेदीन सरतलो. काळ मतभेद टाळपाचो.

वर्साचो आरंभ बरो जातलो. वेगवेगळ्या मार्गां आर्थिक लाव संभवता. गुप्त शत्रूंचो त्रास जातलो. पूण तांचे कडेन हांसून खेळून रावत जाल्यार परिस्थिती बदलतली.

लग्न - सोयरीक हे बाबतींत बरे योग आसात. नोकरी वेवसायांत मानसिक समादान मेळिल्ल्यान म्हयनो उमेदीन सरतलो. व्यसनां पासून पयस रावचें. खावप पिवपाचेर नियंत्रण दवरचें.

ह्या म्हयन्याचे ग्रहमान तुमकां बऱ्योच खोसयेच्यो गजाली दिवन वतल्यो. अपेक्षा बाळगूं नाशिल्ल्यो असली एखाद्री शुभ घडणूक घडटली. भोंवतण वचपाचे बेत तुर्ताक टाळचे.

वर्साचे सुर्वेकूच रवि, मंगळ, बुध हांची कुरपा तुमकां आशिल्ल्यान सगळ्याच कामांत यश संभवता. विरोधकांचे कारवायेचो अंदाज येतलो. आर्थिक वेव्हार करतना सांबाळचें.

ह्या म्हयन्यांत कोणाचीय संगत धरतना ताका बरो पारखून धरची. गरीब-गिरेस्त असो भेदभाव कोणाविशीं बाळगून तेप्रमाण तांचेकडेन वागूं नाकात. केन्ना कोणाचो आदार मेळत सांगूं नज लहानांकडल्यानूय मोठो फायदो जांव येता.

लग्नाचे म्हूर्त

१ पुराय दीस, २ (१४.१४ मेरेन), ५ (१५.३६ उप्रांत, २४.३८ मेरेन), २२ (२०.०५ मेरेन), २३ (१८.३५ मेरेन), २५ (१.०५ उप्रांत, १८.५६ मेरेन).

उतर कुवाडें

मुकेश थळी

आडवे :

१. स्पीडब्रेकर
४. जरब, भिरांत
६. जिलबेचो भाव
७. कावंतर (गांवठी हॉटेलाचो) ; हॉटेलाची येणावळ
८. एक फळ
९. भुरगीं म्हळ्यार मातयेचो XX; आकार दितात तशीं तीं घडटात
११. रितो बेकार वेळ
१२. लापीट, हुशार, कावेबाज, धूर्त
१४. बाटलेचें धांपणें
१५. ह्या वस्त्राचे देगेक भांगराची XX आसा
१६. फळ्यार खडू आनी पाटयेर XX
१७. हिचेर रामान बोटां ओडिल्लीं
१८. विष्णूचो अवतार
२०. एक ऋतू
२१. संगीतांतलें वाद्य

उबे :

१. वाटकुळें
२. एक फूल
३. नक्षी, शिल्पांतलीं
X X X X X
तोखेवपासारककी
५. नोटींचो XXX (पेळो)
९. सिगार, विडी, चिलीम
ह्या कुटुंबांतली
(आदल्या काळांतली)
९. प्रजा
१०. दर भाशेंत म्हण आसता,
XXX आसता
१३. ओशो (हांचो आश्रम
पुण्याकूय आसा)
१६. धार काडपाक ही जाय
१८. किजील, तंटो
१९. पिसारो फुलोवन पावसांत XX
नाचता

१		२		३		४	५
				६			
७			८			९	
		१०		११			
१२	१३					१४	
	१५				१६		
१७			१८				१९
	२०				२१		

डिसेंबर उतरकुवाड्याची जाप

वा	रां	व		ख	र	व	स
शि		सा	क		स्तो		मा
मो		ह	मी	र			धा
र	ग	त		य	ज	मा	न
	ड		जा	त		य	
	गं	ज	ण		भा	ज	प
यू	ज		का		क		ट्टी
य		कु	र	कु	री	त	

आमी दिसपट्टो रांदपाक

गॅस वापरतात

गॅस हो सैमीक वायु

ताचो स्त्रोत मर्यादीत

रांदपाचो गॅस सांबाळून वापरात

जाणहवी गॅस सर्वीस

सांत-इनेज, पणजी.

प्रो. प्रा.: श्रीराम वलवयकार

हांचेकडल्यान जनहिताय प्रस्तुती

प्रथमोपचार

पुश्टीक आहार

आपलें आरोग्य बरें उरचें म्हूण एक बरो आनी सकस आहार घेवंचो हें गरजेचें. आहार उर्चीत आनी बरो जर आसलो जाल्यार चडश्या वैद्यकीय समस्यांचेर आडावो घालूंक मेळटा जशें की लठ्ठपणां, रक्तदाब, काळजाचीं दुयेंसां, गोडेंमूत इ.

आमच्या देशांत लोकांक जाय तसो सकस आहार न मेळपाचें एक मुखेल कारण म्हळ्यार संतुलीत आहाराबद्दल तांकां जाणविकाय आसना. तशेंच आहारांतली जीवनसत्वां कशीं सांबाळून दवरप हाचेंय तांकां गिन्यान नासता.

आहारविशयक सल्लो / सुचोवणी

- मिश्रीत आहार पुश्टीक आसता म्हूण आपल्या जेवणा - खाणांत विविध तरेचे अन्नपदार्थ आसचे.
- तांदूळ - दाळी खूब वेळा उदकान धुल्यार तांचीं जीवनसत्वां नश्ट जातात म्हूण हीं दोन वा तीन वेळांच उदकान धुवचीं.
- आपल्या आहारांत भरपूर पाले भाज्यो, गाजर, मुळो, तोमाट, कोबी, कांदो, काकडी आसची. ह्या भाज्यांनी भरपूर जीवनसत्वां आनी खनीजां आसतात.
- कोंब आयिल्ल्या कडधान्यांचो आपल्या आहारांत भरपूर वापर करचो. हातूंत 'क' जीवनसत्व आसता.
- भाजी - पालेभाजी शिनच्या पयलीं धुवून घेवची. भाजयो जर शिनल्या उपरांत धुल्यो जाल्यार तातुंतलीं जीवनसत्वांय धुवून वतात / कमी जातात.
- भाजयो शिनतकच रोकडचोच शिजोवच्यो.

- अन्न / भाजयो खूब वेळ शिजयल्यो जाल्यार तातुंतलीं जीवनसत्वां कमी जातात.
- अन्न / भाजयो शिजयतना बंद करून शिजोवंच्यो.
- हळद, आमटाण, सोलां जर भाजयो शिजयतना वापरत जाल्यार तांतलीं जीवनसत्वां बरीं टिकून उरतात.
- अन्न शिजयतना सोडा वापरचो न्हय, कारण हो सोडा अन्नांतलीं जीवनसत्वां नश्ट करता.
- भाजी/अन्न शिजयतना जाय तितलेंच उदक वापरचें.
- प्रेशर कुकरांत शिजयल्या अन्नाची पुश्टीकता चड टिकता.
- आहारांत सगळ्या तरेचीं फळां आसचीं.
- अन्न मंद उज्याचेर शिजोवंचें.
- शिजलेलें अन्न चड वेळ तशेंच परतून परतून हुनारून जेवचें न्हय.
- गुरवार तशेंच आंगावेलें दूद दिवपी बायलांनी आपल्या आहारांत सुदां परस चड जेवण घेवचें. हातूंत भरपूर भाजी, पाले भाजी, दाळी, दूद, दुदाचे प्रकार आसचे.
- भुरगें जल्मतकच ताका अर्दवगा भितर आवयच्या दुदाक धरचें.

- भुरगें ४-६ म्हयन्याचें जाय सर ता फकत आवयचें दूद दिवंचें.
- स म्हयने जाल्या उपरांत भुरग्या भायलें अन्न दिवंचें पूण दोन वर्सां मे आवयचें दूद चालूच दवरचें.
- भुरग्यांनी तशेंच सगळ्यांनी जा तितलीं भायलीं खाणां / पेय क घेवचें. ल्हान भुरग्यांक चिप्स, कोल फ्रुटी, असलें खूब आवडटा. ता घटाय दिवपी आहार चडसो आस पूण ह्यो चड तेंप तिगोवपाक जी वापरतात (Preservatives) त आपले कुडीक माल आसता.

हें वयर सांगिल्लें सगळें जर लक्षा दवरलें जाल्यार आपली भलायकी बरी उरपा खुबशी मदत जातली.

स्वताचे जाणवायेन वखदां घेवप धोकेदावक थारू येता. तुमकां बरोवन दिल्ल्या वखदांविशीं (रशेद) जर कितें चवकशी करपाची आसत जाल्यार आमच्या फार्मासिस्टाकडेन उलवात.

हिन्दु फार्मासी

पणजी

फोन : २२२३११७३

(वैवसायीक पद्धतीन भलायकेची काळजी घेवपी फार्मासी)

A New Industrial Policy

A Vision For The Future...

We at GOA-IDC commit ourselves
to providing an environment
for business and industry to
flourish and
catalyse
industrial
progress
and
prosperity of
Goa and the nation.

GOA INDUSTRIAL DEVELOPMENT CORPORATION

A Government of Goa Undertaking

Corporate Office: Plot No. 13 A - 2, EDC Complex, Patto Plaza, Panaji, 403 001, Goa

Ph.: 2437470 - 73 **Fax:** 2437479

E-mail: goaidc@sancharnet.in **Website:** www.goaidc.com

EXPERIENCE THE PLEASURE OF BUSINESS

Advertising Associates

शिवदासाचें 'भांगरसाळ' पिळून आयलें !

एन्. शिवदास कोंकणींतले एक कथा लेखक, नाटककार, स्तंभलेखक आनी त्या भायर एक समाजवावुरपी. ताचें व्यक्तीमत्व अष्टतासांचें! तातुंतलें खंयचें आंग चड म्हत्वाचें आनी खंयचें उणें तें सोदून काडून दाखोवप कठीण. शिवदास संपुर्णयेन लेखक न्हय तसो तो संपुर्णयेन एक्टीविस्टूय न्हय. तो १००% समाजकारणी न्हय तसो १००% राजकारणीय न्हय. ह्या सगळ्याचें तो एक रसायण. तरी कोंकणी मळार ताका सगळे वळखतात तो एक कोंकणी कार्यकर्तो आनी एक लेखक म्हूण!

शिवदासाचो साहित्याच्या मळावेलो वावर पळयत जाल्यार 'बिम्ब'च्या संवादांत ताची सुवात खूप वयर आशिल्ली. जानेवारी म्हयन्याचो संवादाचो मान आमी साहित्य अकादमी पुरस्कार फाव जावपी साहित्यिकाखातीर राखून दवरला. बिम्ब मासिक जायत सावन ही प्रथा आमी सांबाळ्ळ्या. फाटल्या वर्सा हो मान शिवदासाक मेळटलो हाची खात्री आमकां आशिल्ली. ताचें नांव निमणे फेरयेंत शॉर्ट लिस्टांत आशिल्लें. पूण ताका तें हुकलें. म्हळें ताचें दुसरें पुस्तक छापून ये सर आतां संवादांत ताका सुवात ना.

पूण ताच्या 'भांगरसाळ' कथा संग्रहाक ह्याच वर्सा एप्रिल म्हयन्यांत गोंय कला अकादमीचो २००३ वर्साचो उत्कृश्ट साहित्याखातीरचो राज्य पुरस्कार लाबलो आनी तीच संद घेवन आमी २००५ च्या मे म्हयन्याच्या अंकांतल्या संवादांतल्यान वाचकां मुखार उबो केलो.

आनी आतां २००५ वर्साचो केंद्रीय साहित्य अकादेमीचो प्रतिश्टेचो पुरस्कार ताच्या 'भांगरसाळ' कथा संग्रहाक फाव जाला. तेन्ना ताचेकडेन फकत सात म्हयन्या उग्रांत संवाद कितें करतले! तरीपूण हो प्रतिश्टेचो पुरस्कार लाबिल्ल्या शिवदासाक नव्या वर्साच्या सुर्वेच्या

म्हयन्यांतल्या अंकांत सुवात नासप म्हळ्यार 'बिम्ब' परिवार उणेंपण.

पुरस्कार जे दिसा गोंयांत जाहीर जालो तेन्ना हांव ते पत्र परिशदेक आशिल्लों. हांवें शिवदासाक फोन करून ताचें अभिनंदन केलें. येदो व्हडलो पुरस्कार लाबप आनी एका लेखकाक राबो मान्यता मेळप हो खऱ्यांनीच खोसयेचो खीण. शिवदासाक खोस जावप साहजिकच. ताच्या आवाजांत ती दिसताली.

त्या उग्रांत शिवदास म्हाका पणजे मेळ्ळो. सुनापरान्तात. दि. २०. तो आपल्याचें कितेंय छापूंक दिवंक आयलो. कित्याक हे दीस ताचे. प्रसिध्दी माध्यमाचो तो दि. पूण तो आयिल्लो दुसऱ्या कामाक. आमच्या पंगडांतलो आनीक एक लेखक ह्या दिसा जिविताच्यो निमण्यो घटिका मेजता. तो कॅन्सर पिडेस्त. ताका दोना पावलाच्या कॅन्सर हॉस्पिटल दवरिल्लो. शिवदास थंयच वचून आयिल्लो आनी ताचें कितेंय बरें वायट जाल्यार सुनापरान्तात बा. येवंक जाय म्हूण सांगूंक आयिल्लो. शिवदास सांगतना खूप हळवो जाल्लो.

मागीर सकयल येवन गाडयेंत बसतना तो आपले आवयची गजाल सांगली. ताची आवय स हातरूणाचेर आसा. चलप - भोंवप जाय. शिवदासाचे आवयन आपल्या पुताक जा. भोवमान मेळ्ळ्यात ते पळयल्यात. तातूंत भोवमान केदो व्हड हें तिका तशें कळप कठीण.

पुरस्कारावरींच होय एक पुरस्कार असो समज आसतलो. शिवदासाचे विचार वेगळे. ताणें अत्यंत हळवो जावन म्हळें, 'दिल' म्हजो पयलो सत्कार जावन म्हाका जी शाल दितले ती व्हरून ह आवयचे खांदार घालतलों अशें हांवें चिंतिल्लें. म्हजो काल सत्व जालो. हांवें ती शाल व्हरून तिज्या खांदार घाली आं!

हैं सांगतना शिवदास इतलो सद्गदीत जाल्लो की ताणें आपल्या जिवितांतली एक व्हड जापसालकी पुराय केल्ल्याचे भाव ताच्या तोंडार दिसताले.

शिवदास जसो हळवो तसोच संवेदनशील. ताच्या सादेपणाची, हळवेपणाची आमी सदांच फकांडां करीत आयल्यात. ताचे भितर शक्के पंजे नांत आनी ताका ताच्या केल्ल्या फकांडांचो रागूय येना.

कोंकणी राजभास चळवळ सामकी घोसार आयिल्ली. एका मोर्चांत कोणे तरी पुलिशेचेर फातर शेवटिले. पुलिसांनी लाठीचार्ज केलो. पुलिस मेळटा ताका बडयत सुटले. मोर्चांतले लोक जळामळाक पळ्ळे. तातूंत शिवदासूय आशिल्लो. लागशिल्ल्या एका च्या हॉटेलांत तो घुसलो. सगळ्यांनी ताचीं फकांडां करीत म्हळें, 'कितें शिवदास, तूं फुडारी मरे! तुवें हॉटेलांत घुसून मेजा पोंदा लिपप?' पूण शिवदास आपूण लिपूंक नाशिल्लो म्हणपाचें एका निरागस भुरग्यावरीं आमकां पटोवपाचो यत्न करतालो.

अशीच आनीक एक गजाल. आमी रातचे पोस्टर लायताले. आमचे वांगडा येवपाची शिवदासाक खुमखुमी, रातचीं दोन काय तीन वरां जाल्लीं. कदंबा बस स्टॅन्डार आमी पोस्टर लायताले. इतल्यान पुलिशेची जीप आयली. आमी आमचें सामान लिपोवन उबे रावले. शिवदास मात आपूण तांतलो न्हय अशें भासयत बसीक उबो रावला अशें दाखोवंक येतले वतले गाडयेक हात दाखयता. आतां असल्या वेळार बसी खंयच्यो येतल्यो?

असलो हो शिवदास. पूण गोंयचे दरेक चळवळींत ताचो वांटो आसा. कोंकणी खातीरची जांव वो आनीक कसली. तो हेर लेखकांवरीं तें आपलें काम न्हय म्हूण घरावसना. हारशाच्या घरांत रावून लेखन करपी, पुरस्कार जोडपी आनी लेखक म्हूण मिरोवपी गोंयांत जायते आसात. पूण रायटरा वांगडाच आपूण फायटर अशें मानपी जे कांय लोक

आसात तातुंतलो एक शिवदास. तेच खातीर आमकां तो आवडटा.

शिवदासाक बरीं बरीं कथा बिजां सापडटात. पूण तीं केळयतना शिवदास थोडो कमी पडटा. ताका लागून तो खुपदां त्रासांतूय पडला. 'भोळें' कथा बरयल्या उप्रांत ताका खूप मनस्ताप भोगचे पडल्यात. 'भाटकार' कथेक लागूनय ताचेर तीच परिस्थिती आयल्या. कथा-लेखनांतूच न्हय समाजकारणांतूय ताका मनस्ताप जाल्यात. 'देवळां खुली करात' चळवळीक लागून ताका खूप गाळी पडल्यात. अजून पडटात.

मनांत येता तें, दिसता तें, कसली भीडमुर्वत दवरिनासतना बरोवपाचो ताचो सभाव. ताचें कारण विचारतकच तो सदांच सांगता - ल्हानपणांसावन भोंवतणच्या कांय गजालींचो, कांय प्रवृत्तीचो, कांय चाली-रितींचो त्यो पळयतकच संताप येतालो. देखीक देवळांचेर जें हांव इतलें बेधडक बरयतां, तें हांवें स्वता म्हज्या घराकडेन नागेशी - नागेशी महालक्ष्मीच्या देवळांनी पळयलां. अणभवलां. एकदां हांव म्हज्या सारस्वत इश्टांचे लगाडीन तांच्या वांगडा नागेशी नागेशाच्या देवळांत गर्भकुडीच्या हुंबऱ्यार पावलें. सरवळींत. थंय आमी म्हळ्यार सुद्रांनी वो भायल्या जातींतल्या, नायकांनी,

गावड्यांनी बी वचूं जायना हें म्हज्या भुरग्या मनाक तेन्ना खबर नाशिल्लें. हांव थंय पावलें, तेन्ना 'वझे' नांवाचो एक भट तरतरीत धांवत म्हजे सरी आयलो, म्हजे कान धरले आनी कानाक धरूनच ताणें म्हाका ओडीत सरवळींतल्यान भायर चौकार हाडलो आनी तापयलो. बामणाच्या भुरग्यांवांगडा भितर गेल्ल्यान, पोरा तूं बामण जावंक सोदता? अशेंच कितें तरी म्हणिल्ल्याची याद जाता. बामणागेर गेल्यार कडेक दवरिल्ल्या ग्लासांतली च्या पिवून तो ग्लास धुवन दवरप, उश्टें काडप, भायले लोक बारीक लोक, सुदरी हीं उतरां बामणांतल्या तेन्नाच्या दादल्या-बायलां कडल्यान आयकप. हो सगळो अन्याय उप्रांत आगटें जावन भायर सरलो. तो कसो विसरप?

शिवदासाचो हो प्रस्न रास्त आसा. भुरगेपणार मनार जे वायट-बरे संस्कार, अणभव आपटतात तातुंतल्यान मनशाची फुडली जीण, विचार आकार घेतात. शिवदासान जाती भेद, पंगतीभेद, असमानताय अणभवल्या. ती आसूंक फावना हो ताचो आग्रो. पूण ताचो विचार कोणे समजून घेतलोना. शिवदास म्हळ्यार बामणद्वेश्टो अशें सोयीस्कर मत करून घेतलें आनी ताच्या इश्टांनी लेगीत ताका झोडपिलो. पूण शिवदास हाल्लो ना. असो हो शिवदास.

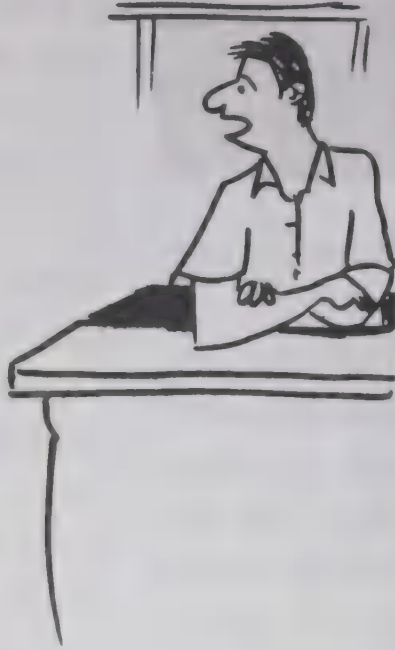
शिवदासान बामणांनी केल्लो भेदभाव पळयला, अणभवला. पूण शिवदास बामण जालो ना. तो सारस्वत. सारस्वतीचो उपासक. सारस्वत हो खंयचेय जाती-धर्मा परस व्हड. त्या सारस्वताचो आयज साहित्य अकादमीन राष्ट्रीय मान्यताय दिवन भोवमान केला. त्या सारस्वताचें बिम्ब परिवाराकडल्यान हें अभिनंदन. कित्याक शिवदासान भांगरसाळीचीं बियां रोयिल्लीं तीं रुजून आज भांगरसाळ पिकून आयल्या. तें पीक गोंयकाराची गिरेस्तकाय नक्कीच वाडीक लायतलें. आमेन!

सुण्याच्यो बिस्कुती
दियात !

हांगांच
खातले, काय
बांदून दिवं ?

हांवं शेतकामाची पंदवी
घेतल्या. ह्या शेप्याक
हॉमटोच जातले !
म्हाका फटयता ?

ना घूता.
हॉमटो
जावचे नात.
हे शेपे वांगय्यो

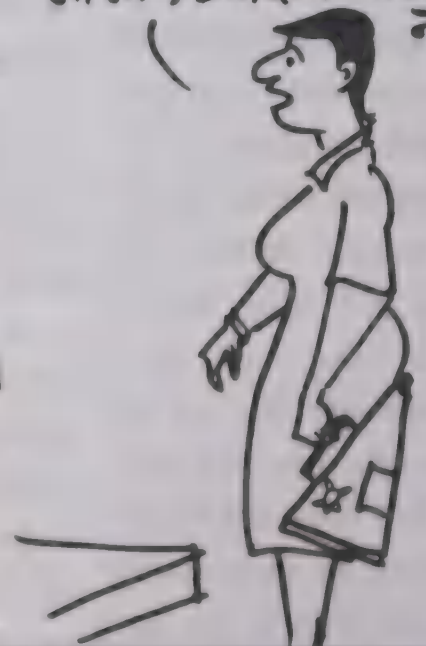
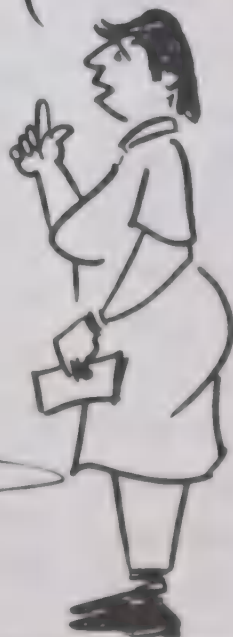

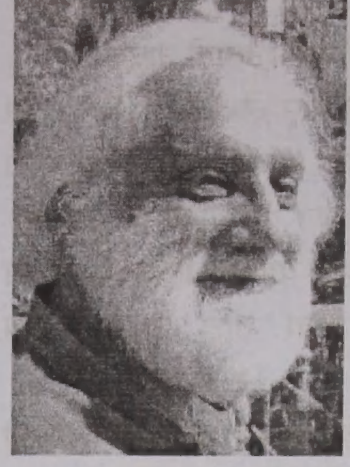
सत्री चोरली तें
केन्ना कव्हे ?

ती बंद करपाक
वयर हात
वेलो तेन्ना कव्हे
ती चोरयेक
जेल्या !

हांवं पयशे कशाकसोय
वर्च करतां ? मागीर ?

हो उजो
पालोवपाचो
सिलींडर. दोन वर्सां
जालीं, एकदांय वापरुंक
ना !

कुळागर प्रकाशन दर वर्सा कुळागर

पुरस्कार दिता. केन्नाच्या तरी वर्साचो पुरस्कार गोकुळदास प्रभूक मेळ्ळो. हांव म्हज्या बिम्बाच्या रगाड्यांत घुस्पल्लो आसतां. देखून असल्या सुवाळ्यांक वचप चडशें टाळटां. पूण गोकुळदास प्रभूक पुरस्कार भेटयतात म्हणटकच म्हाका वचूंकच जाय आसलें. कित्याक तो सुवाळो म्हज्या बिम्बाच्या कार्यांत येता.

ताचें जालां कितें, गोकुळदास प्रभू कॉर्पोरेशन बँकेचो अधिकारी. कॉर्पोरेशन बँक म्हळ्यार म्हापसा अर्बन न्हय. कॉर्पोरेशन बँकेची वर्साक एकूच जायरात मेळत जाल्यार म्हजें बिम्ब श्वास घेवंक शकता. नातर बिम्बाची बोंब जाता. तेन्ना बिम्बाचे हितसंबंद राखूंक असल्या कार्यवळींचो आस्पाव म्हजे सारख्यांक पयले प्रोयोरिटींत करचो पडटा.

मातसो वेळूच जालो म्हूण हांव कांचवेंत भितर सरलो जाल्यार कदेलीं रिकामी. दिसलें कार्यावळ सोंपली आनी लोक गेले. जे कोण आसात ते आपापल्या वाहनाची वाट पळयतात. तेन्ना म्हळें आयिल्लोच आसां तेन्ना गोकुळदासाक हात दिवन या. पूण कार्यावळ अजून सुरू जावपाचीच आसा. म्हळें टायमार पावलें आनी फाटल्यान वचून बसलों.

इतल्यान ज्येश्ठ विचारवंत दत्ता नायक भितर सरलो. हांगा ज्येश्ठ विचारवंत म्हणपाचें कारण म्हळ्यार गोंयांत दत्ता नायक पायलेक पंचवीस. देखून खंयचो दत्ता हें कळचें देखून अशें म्हणचें पडटा. म्हजेकडेन ती फिलॉसॉफी आसा. ना तर दत्ताक दिसतलें ज्येश्ठ विचारवंत ही उपाधी लावन हांव ताची उडयतां.

दत्ता आयलो आनी कदेल सोदूंक लागलो. खरें म्हळ्यार ताचें कदेल माचयेर. तो मुखेल उलोवपी. पूण तो कदेल सोदता तेन्ना

म्हळें म्हज्या शेजराक बसोवया. अशे माचयेवेले लोक प्रेक्षकांत आयले आनी कोणाच्याय शेजराक बसले म्हणटकच सगळ्यांचें लक्ष ताजेर वता आनी म्हजे सारके जे कोण ताच्या शेजराक आसतात तांचेंय हड्डें आपशींच फुलून येता. तेच पासत हांवें दत्ताक जबरदस्तीन कसो आपोवन म्हज्या शेजराक बसयलो. नातर ताचो चॉयस म्हजे परस तानाजी हळर्णकार बी आसता.

हांवें ताका म्हळें, कोंकणींत खुपशीं मळां उबंत पडल्यांत. बिम्ब चार वर्सां सोंपोवन पांचव्या वर्सांत भितर सरता. म्हाका नव्या वर्सा रहस्यकथा, अद्भूतकथा, विज्ञानकथा जांव असल्यो कांय कथा ज्यो हेर भाशेंतल्या साहित्यांत आसात त्यो दिवपाच्यो आसात.

तेन्ना दत्ता म्हणूंक लागलो हांवूय तोच विचार करतालों. बरें केलें तुवें विशय काडलो तो. आयकून म्हाका खंत भोगली. हांव विचार करतां तसोच दत्ताय विचार करतालो. पूण तो मात ज्येश्ठ विचारवंत आनी हांव.. आसूं पाडा पडूं हांगा विचार म्हत्वाचो. ज्येश्ठत्व कोणेंय घेवं.

दत्ता म्हणूंक लागलो श्रृंगार कथा कोंकणींत जायच. ते बराबर हांव कांचवेलों. हो म्हजी लज काडटा दिसता. कित्याक हांव ह्या विशयाचेर बरयतां म्हूण म्हजी खूप जाणांनी उडयल्या. हांव म्हळ्यार अश्लील बरोवपी असो म्हजेर छाप माल्ला.

दत्ता माचयेर गेलो आनी म्हजें नांव घेवन तेंच उलयलो. म्हजें नांव घेवप हें भर सभेंत म्हाका भोवमानाचेंच. एक रिकॉग्नेशन कशें. असल्या सभानी वक्ते मायकाकडेन आयले म्हणटकच प्रेक्षकांत नदर भोंवडायतात. पयलीं माचयेर बशिल्ल्यांची नांवां घेतात. मागीर प्रेक्षकांतल्या कांय लोकांचीं नांवां घेतात. प्रेक्षकांत बशिल्ल्या

शंबरूय लोकांचीं नांवां घेवप खंयच्याच वक्त्याक मनांत इच्छा आसूनय शक्य नासता. तेन्ना तो आपले कुवती प्रमाण दोन चार नांवां घेता आनी जांचीं नांवां घेता तांकां भितरले भितर खातखुतल्यो जातात आनी हो वक्तो ग्रेट अशी तांची भावना जाता. ताचें उलोवप बारीकसाणेन आयकूंक मागीर ते सावरून बसून कान दितात.

पूण खरी गजाल आसता, त्या वक्त्याक आपलें भाशण याद करूंक वेळ जाय आसता आनी जे कोण तिरसुवाद प्रेक्षकांत बसल्यात आनी भाशण आयकुपाचें नाटक करीत भितरल्यान टिवल्यो बावल्यो करपाचे आसात तांचींच नांवां घेवन तांकां लाच दिवपाचो तो प्रकार आसता. म्हाका समजून घेयात रे म्हणून!

दत्तान म्हजें नांव घेवन उलोवंक सुरू करूं नाका, हांवूय विचार करूंक लागलों.

खरेंच कोंकणींत अजून श्रृंगारकथा कित्याक नांत काय? हांवूय विचार करूंक लागलों ज्येश्ठत्वाची अपेक्षा बाळगिनासतना.

जसो जसो विचार सुरू जालो तशी म्हज्या विचारांची प्रगल्भताय वाडूंक लागली. ह्या फाटल्यान एक हाय फिलॉसॉफी आसा म्हणपाचें म्हाका होलमूंक लागलें.

संवसारांतल्या सगळ्या भासांतल्या साहित्यांत श्रृंगारसाहित्य आसा. चलो-चली वयार येवंक लागली म्हणटकच तांचे मनोवृतींत बदल जावंक लागता. सैमीक रूपान नवनिर्मणेची प्रक्रिया तांचे भितर निर्माण जावंक

लागता. कामभावनेची उत्पत्ती जावंक लागता. तशी ती भुरग्यांभितर लेगीत आसता. देखून चलो भुरगो सदांच आवयकडेन ओडटा आनी चली भुरग्याचें चड प्रेम बापायचेर आसता. भाव सदांच भयणी वांगडा खेळूंक भावा परस चड प्राधान्य दिता. तीच गत भयणचीय आसता.

पूण ही काम भावना नवनिर्मणेची क्षमता रूजूंक लागतकच मात मनशांभितर प्रखरतेन वयर सरता. मनशाचेर जावपी संस्कारांक लागून, म्हळ्यार लग्ना पयलीं काम भावना क्षमन करप म्हळ्यार पाप अशें मनांत घाल्ले पासत ह्या गजाली पासून तरणी पिराय सदांच पयस रावता. पूण मन मात हे गजालीकडेन ओडटा.

हेच पिरायेर मनशांक श्रृंगार साहित्याची गरज लागता. ताच्या वाचनान मन उद्दीपीत जावन कांय ग्रंथी स्त्रवतात जाची मनाचे आनी शरिराचे वाडीखातीर गरज आसा. योग्य पिरायेर जर ह्यो ग्रंथी स्त्रवनांत जाल्यार मनशाचे वाडीचेर ताचो विपरीत परिणाम जाता.

जांकां वाचनाची गोडी आसा ताणीं प्रत्येकान खंयचें ना खंयचे भाशेंतलें श्रृंगार साहित्य वाचलांच आनी जे कोण अक्षरशत्रू आसात ताणीं आपली आस दृक-श्राव माध्यमांतल्यान भागयल्या. तातूंत माडार रावून श्रृंगारीक कांतारां म्हणपी रेंदराच्या कांतारांचोय आसपाव आसा.

आमकां श्रृंगारीक साहित्य चड वाचूंक मेळ्ळें तें मराठींत. चंद्रकांत काकोडकार बी लेखकांनी अस्तुरेचें केल्लें वर्णन, प्रेमालाप वाचून आमचीं गात्रां चंवरल्यांत. टंच उरोज बी वाचून मनाक खातखुतल्यो जाल्यात.

पूण अश्लील साहित्य आनी श्रृंगारीक साहित्य हातूंत मात आमी मार खाला. अश्लील साहित्य आनी श्रृंगारीक साहित्य

हाचे मदीं खरें म्हळ्यार विभागणी करप कठीण. साहित्यांत असलें वर्णन येता तेन्ना ताची किळस येवंक जाय, ताची मजा घेवपाची प्रवृत्ती मनांत येवंक फावना अशें खूप जाण उलयतात. म्हाका तें अजून कळूंक ना. म्हजें बबलूचीं पत्रां वाचून ते घडणुकेचो किळस येना, पूण वाचपी ती एन्जॉय जातात देखून ती अश्लील. ते पासत दिलीप बोरकाराचो

निषेध जावंक जाय. असोय विचार आयला.

पुंडलीक नायकाचें 'बांबर' वाचून ती अश्लील कादंबरी म्हूण तिजें जाहीर पिंजप जाल्लें आसा. ही गजाल त्या त्या वाचप्याची फिलॉसॉफी. ताका कोण कितें करतलो?

चित्रपटांनी बलात्काराचो सीन पळयितल्या लोकांक राग येता, तितल्यो लोकांक तातूंत रूचय घेवप आवडटा. प्रेक्षक तर ते घडणुकेंत आपुणूय आसूंक अशें येवजिता आसतनाच कांय प्रेक्षकां कुकर्म पळोवन हात शिवशिवतात. म्हण आपले प्रवृत्ती प्रमाण ते गजालीकडेन मळयता. लागा चुनरी पे दाग, छुपाऊं वै घर जाऊं कैसे, हें गीत जितल्या लोकां भक्तीगीत दिसता, तितल्याच लोकां एक चली भानगड करून आयल्या अशें घरा वचूंक भियेता अशेंय दिसता.

हालींच इफ्फींत हांवें घरंत चलयांवांगडा कांय ब्राझीलियन आनी विदेशी भासांतले चित्रपट पळयल्यात. चित्रपटांनी संपूर्ण नग्नता दाखोवपी रतीक्रिडेचें चित्रण दाखयलां. कित्याक चित्रपटांनी संभोगाचें चित्रण दिसता. तें पळयतना तो एक चित्रपटाचोच भास दिसता. खंयच अश्लील दिसना. पूण चित्रपट पळोवपी तरणी पिळगी म्हण फुतफुतप, हांसप, शिळोणी घालप ह्या गजाली करताले. पूण हिंदी चित्रपटांत सगळ्यांत हालोवन नाचप आमकां अश्लील दिसता. तांकां कांय दिसना.

श्रृंगार साहित्या बाबतींत कोंकणी साहित्य फाटीं आसा आनी कोणे तरी बरोवंक जाय ही खरी गजाल. पूण बरयत कोण? गोंय इतलें ल्हान आनी लेखक एकमेकांक इतल्या लागींच्यान वळखतात की अशा बरोवप्या लागीं येवंक पासून दुसऱ्या लेखक, लेखिका भियेता. ताचेर अश्लील म्हूण छाप मारपा वांगडाच ताचें तें साहित्य रूचीन मिटक्यो मारीत वाचतात.

आमचो हो धोंगी सभाव. धोंगी प्रवृत्ती जंय बसता थंय निखळ साहित्य निर्माण जावंक कठीण. मागीर तारुण्यसुलभ भावनेचो वाचकांची भूक कोणे भागोवप?

O COQUEIRO

Decades of serving good food

ALTO, PORVORIM - GOA.

दयानंद सामाजिक सुरक्षा येवजण
गोंयच्या ज्येष्ठ - दुर्बल नागरिकांक

सरकारान दिल्लें उतर पाळटना

गोंयच्या परजळीत उबारणे पासत

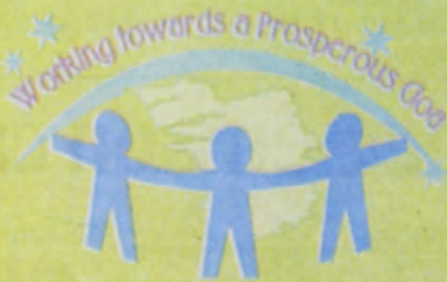
आनीक एक पावल मारतना खुशालकाय भोगता.

दयानंद सामाजिक सुरक्षा येवजणेंत

मेळपी अर्थिक मजत 750 रुपया केल्यात.

उदरगतीचो हावेस बाळगून धर्मनिरपेक्ष गोंयची उबारणी करपाक वचनबध्द.

“गोंयच्या लोकांच्या तोंडार सुखा-समादानाचें हांशें फुलचें
ह्याच हेतान हें एक ल्हानशें पावल.”

Issued by:
Department of Information and Publicity
Government of Goa

